

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI



1 EKİM 2012

Bütün Dünya

192297

SAYI: 2012 / 10

FİYATI: 4 TL

**Yine çıkacağız
açık alınla...**



Prof. Dr. Mehmet Haberal Yazdı:

"CUMHURİYET ESERLERLE YAŞAR"

**Atatürk'ten
Kalan Son
Armağanımız:
Hatay'ımız** S: 42

**Soyadını
Ödülü Olarak
Taşıyan Bir
Yurtsever:
Nuri Demirağ** S: 51

Muzaffer İzgü: **Ben
Cumhuriyet
Bayramında
Doğdum** S: 16

Cengiz Önal:
**Menemen
Olayı ve
Devrim Şehidi
Kubilay'ımız** S: 35

Cengiz Özakıncı
**Bir "İftira"yı
Daha Yanıtlıyor:
"Struma Olayı
Öyle Değil,
Böyledir."**

S: 60



Bütün Dünya'ya Abone Olun Derginiz Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya derginize abone olmak şimdi çok kolay.
Artık bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla abonelik işlemlerinizi
yaptırabilir ve derginizi her ay kapınızdan alabilirsiniz.
Hemen abone olun, uygun ödeme koşullarından yararlanın...

Bütün Dünya Abone Servisi:
Tel: (0312) 234 14 34 - Dahili: 1069
E-posta: abone@butundunya.com.tr

Bütün Dünya



Bütün Dünya

2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni

Mete Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı :

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Redaksiyon:

Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nühket Alicikoğlu

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000,

Başkent Üniversitesi kuruluşlarından

1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajanı

Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkirçioğlu,

Gürbüz Atabek, Necmi Tanyolaç, Mete Tizer,

Kaya Karan, Alaettin Giray, Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Pelin Hazar Aliabbasi, Sabriye Aşır,

Nuray Bartoschek, Haluk Cansın,

Yılmaz Dağdeviren, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan,

Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop, Gürbüz Evren,

Metin Gören, İlyas Halil, Mümtaz İdil, Çetin İmir,

Muzaffer İzgü, Mehmet Muhsinoğlu,

Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Sebahat Önen

Cengiz Özakıncı, Saniye Özden, Bekir Özgen,

Yaşar Öztürk, Rifat Serdaroğlu, İzlen Şen, İzmir Tolga,

Suat Türker, Engin Ünsal, Mehmet Ünver,

Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16 (pbx)

Faks: (0312) 234 12 16

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,

Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)

Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

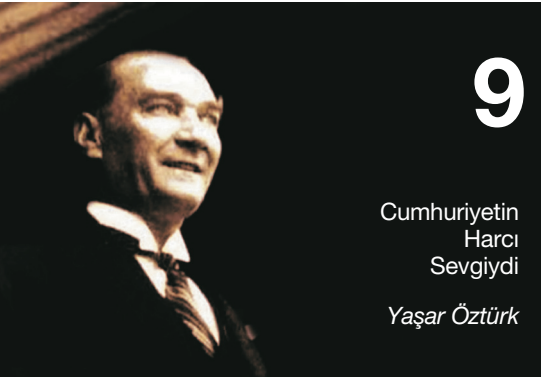
Renk Ayırımı: Mat Yapım

Basım Tarihi: 24 / 09 / 2012

www.butundunya.com.tr

butundunya@butundunya.com.tr

- 4** **Öküz Resimli Mağaraları Özlüyorum**
Mete Akyol
- 6** **Cumhuriyet Eserlerle Yaşar**
Prof. Dr. Mehmet Haberal
- 9** **Cumhuriyetin Harcı Sevgiydi**
Yaşar Öztürk
- 15** **Benim Adım Cumhuriyet**
Nuray Bartoschek
- 16** **Ben Cumhuriyet Bayramında Doğdum**
Muzaffer İzgü
- 20** **Prof. Dr. Mehmet Haberal'a Yabancı Bilim İnsanlarının Desteği**
Mete Akyol
- 24** **"Prof. Haberal'a Özgürlük" Çağrısı Bildirisi**
- 29** **Toplayacağım**
Sabriye Aşır
- 32** **Hakimiyeti Milliye Yazıları**
- 35** **Menemen Olayı**
Cengiz Önal
- 42** **Hatay**
Sibel Cilli Çekmece
- 51** **Nuri Demirağ**
B.D. Yazı İşleri
- 60** **Yahudi Soykırımını Suçlaması**
Cengiz Özakıncı
- 67** **Cami Yalanlarına Yanıt**
Sinan Meydan
- 74** **Barbaros Hayrettin Paşa'yı Neden Davet Etiler?**
Gürbüz Evren
- 81** **Bir Romandaki Acımasız Dünya Bilge Karasu**
Konur Ertop
- 86** **Karadeniz Notları**
Can Pulak
- 89** **Dayımın Masal Kahramanları**
Metin Gören
- 93** **Eski Türkçe Harflerin Anlamları**
Orhan Velidedeoğlu
- 99** **Ekho ile Narkissos**
Haluk Erdemol



9

Cumhuriyetin
Harcı
Sevgiydi

Yaşar Öztürk

51

İş adamlığı, sanayiciliği
ve politikacılığıyla
örnek bir yurtsever:
Nuri Demirağ

B. D. Yazı İşleri



103 Simurg Efsanesi*Çetin İmir***109 Balzac***Mümtaz İdil***119 Küçük Bir Söz***Yücel Aksoy***122 Toronto***Cheryl Tanrıverdi***126 Vourliotes***İzlen Şen Toker***130 Düşe Düşen Düş***Bekir Özgen***139 Kehribar Gerdanlık***Sema Erdoğan***144 Ölçüsü Kaçan****Haytalıklar***Mehmet Ünver***73 Fırçalayarak****88 İlk Dersimiz Türkçe****92 Bilginizi Denetleyin****108 Tıp Dünyasından***Kısa Kısa***112 Ufak Tefek Bilgiler****114 Kim Kimdi****135 Habercikler****150 Çözümler Sayfası****151 Sudoku****152 Yarının Büyükleri****154 Bulmaca****156 Satranç****158 Ayın Kitapları****160 Bir Fotograf***Bin Sözcüğe Bedeldir***99**

Sevgileri Yankı'ya ve
Nergis Çiçeği'ne Dönüşen
Ekho ile Narkissos

Haluk Erdemol**122**

Çeşitlilikler
Kenti
Toronto

Cheryl Tanrıverdi



Bütün Dünya 'DAN SİZE

Mete Akyol

Öküz Resimli Mağaraları Özlüyorum

Duvarlarına öküz resimleri çizerek mağaralarına da, yaşamlarına da güzellikler katmaya çalışan büyüüüük büyük dedelerimize karşı yüreğimde ve beynimde, giderek yoğunlaşan bir özenti oluşuyor.

O resimlerle onlar, içinde yaşadıkları “mağara devri”nin izlerini oluştururlarken, ayır-dına bile varmaksızın, önlerindeki milyarca yıl sonrası için “insan olduklarının kanıtı” bilgiler de hazırlıyorlardı.

Sözcükler yerine çizgilerle ulaştır-dıkları bu bilgilerde dedelerimiz, öküzlerin kendilerinden daha güçlü olduklarını kabul ediyorlardı ama, “kafalarını kullanarak” onların bu güç-lerini ayaklar altına alabildiklerini, et-leriyle karınlarını doyurduklarını, deri-leriyle örtünüp, soğuktan korunduk-larını gösteriyorlardı.

Büyüüüük büyük dedelerimiz yal-nızca bu iki temel gereksinimlerini karşılayarak değil, duvarlarına öküz-

lerin resimlerini çizerek de kanıtıyor-lardı, “insan” olduklarını.

Gerçi öküzler kadar büyük değil-lerdi, öküzler kadar güçlü değillerdi ama, öküzlerde olmayan çok önemli bir özelliğe sahiptiler.

Düşünebiliyorlardı. Çünkü “insan” dılar.

Kendilerinden kat kat güçlü olan öküzlerin etleriyle doyup, derileriyle örtünmelerinden başka, mağaralarının duvarlarına onların resimlerini çiziyor-lar, hem mağaralarına bir anlam katı-yorlar, hem yaşamlarına bir anlam ka-zandırıyorlar ve... Onlardan da önem-lisi, insan olmalarının doyumsuz be-yinsel lezzetini duyumsuyorlardı.

Ancak insanlara özgü bir beceriyle duvarlarına resim yapabildikleri mağā-

ralarını birer “ayı ini” olmaktan çıkarıp, ona “yuva” anlamı kazandırmalarıyla kimbilir ne denli çok övünüyorlardı.

Haklılardı da... Kendilerinden kat kat güçlü öküzleri yere serebildikleri becerileriyle ve resim yapabildikleri yetenekleriyle dört ayaklı yaratıklardan üstün olduklarını da kanıtıyorlar, insanlık özelliklerini kullanarak, yaşamlarına insan olmalarının anlamını da kazandırıyorlardı.

İnsan olduklarını yalnızca iki ayaklı olmak özellikleriyle değil, beynsel ve yüreksel özellikleriyle de kanıtıyorlardı.

Milyonlarca yıl sonra şimdi, bir sağıma, bir soluma bakıyorum; bir arkama, bir önüme bakıyorum, mağara devrindeki “insan”larla bugünkü “insan”lar arasındaki milyarlarca kilometre uzaklıktaki farkı görüyorum ve...

Mağara duvarına çizebildikleri öküz resimleri nedeniyle, o dört ayaklı yaratıkların iki adım önüne geçebildikleri için övünen büyüüüüük büyük dedelerimizle aramızdaki bu rakamsal farka karşın, beynimde ve yüreğimde yine de bir özenti oluşuyor onların yaşamına.

Duvarlara çizdikleri öküz resimleriyle onlar mağaralarına da bir anlam katmışlar, yaşamlarına da bir anlam kazandırmışlar ve insan olarak yaşamının gururuna sahip olmuşlardı.

Oysa biz küçüüüük küçük torunlar şimdi, insan tarihinde en üstün düzeye ulaşan beynsel becerilerimizle...

Nerede olursak olalım, birbirimize istediğimiz an ulaşmamızı sağlayan cep telefonlarımızla... İsteddiğimiz an, istediğimiz yerde birbimizi “Ah” demeye zaman bırakmadan öldürebildiğimiz modern silahlarımızla, roketatarlarımızla...

Bir insanı bir anda bin parçaya ayıran, dört yöne savuran teknoloji harikası bombalarımızla...

En güçlümüzün, en çok övünerek uçurduğu insansız ya da insanlı uçaklarımızla...

Kentlerimizi ve insanlarını birkaç saniye içinde yok ettiğimiz savaşlarımızın görüntülerini anında evimizin baş köşesine getirebildiğimiz iletişim harikası televizyonlarımızla...

Ve aynı televizyonların “Vur patlasın, çal oynasın” yayınlarıyla, yeryüzünün en vahşi görüntülerini bile bir iki dakika içinde unutturan teknolojik tılsımıyla...

En ileri “uygarlık devri”ni yaşayan dünyamızda, en ileri çağdaş koşullar, en ileri teknolojik gelişmeler içinde ve en ileri yönetim yöntemleriyle yönetilerek “bir elimiz yağda, bir elimiz balda; bir elimizde cımbız, bir elimizde ayna” düzeyinde keyiflerle yaşamımızı sürdürürken...

Duvarlarına öküz resimleri çizerek mağaralarına da, yaşamlarına da güzellikler katmaya çalışan büyüüüüük büyük dedelerimizin yaşamları akıllara geldikçe, insanın yüreğinde ve beyninde, nedendir bilinmez, yine de giderek yoğunlaşan bir özenti oluşuyor. •

Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın kaleme aldığı bu yazı Ekim 2003 tarihli Bütün Dünya Dergisi'nde yayımlanmıştır.

Cumhuriyet Eserlerle Yaşar



Cumhuriyeti etkin biçimde yaşamak, onun çağdaş dünyada onurlu yerini almasını sağlayacak eser yaratmak demektir. Başka deyişle, cumhuriyeti yaşatan, yurttaşların eserleridir. Ülkemiz, uygarlık ailesindeki yerini ancak bu eserlerle edinir. Uygarlık yolundaki yarışta, başarının ölçüsü bu eserlerdir.

Yazan: Prof. Dr. MEHMET HABERAL

Onun “naçiz vücudu”nun 65 yıl önce karıştığı topraklar üzerinde, eseri 80 yaşını tamamladı. Cumhuriyetin sağladığı özgürlüklerle yaşayan bizlerin Atatürk'e şükran duygusunun ifadesi için birçok yol vardır elbet ama, aziz hatrası önünde, eserine ne kazandırdığımızın hesabını vermek, şükran duygumuzun en sahici ifadesi olacaktır kanımca.

“Cumhuriyet benim en büyük eserim” diyordu, eserini gerçekleştirdikten yıllar sonra Atatürk. Yolun başında, “Benim için bir tek amaç vardır:

Cumhuriyet hedefi. Bu tutulan doğru yolda, namuslu yolda çok çalışmak ve faal olmak gerekir” diyerek, çıkmıştı yola. Atatürk için cumhuriyet, çağdaş bir yönetim biçimi olmaktan daha fazla anlamlar içeriyordu. Atatürk'ün dev-

rimci atılımlarının tacı olarak baştan beri cumhuriyeti tasarladığı bugün bilimiz içindedir.

O'nun gözünde cumhuriyet, çağdaş uygarlık yolunda eserler yaratan bir eserdir. “Ne olursa olsun ülke çağdaş, uygar ve yenilikçi olacaktır. Bizim için bu yaşam davasıdır. Tüm özverilerimizin verimli olması buna bağlıdır” diyerek cumhuriyeti

bugüne taşıyan güç, ilkelerinin yönünü ileriye, çağdaş uygarlığa ayarlamasında odaklanır. “Geçmişin kurumları baştan sona ulusun başı üstünde yumruk tutan bir dizi zorbalık kadrosundan başka bir şey değildir” diyen Atatürk, geçmişin acı deneylerle dolu sistemine kesin biçimde son verip insanımızın insanca yaşam sürdürebilmesinin koşulunu sağlamak için kurmuştu cumhuriyeti. Dünyada yüzlerce “Cumhuriyet” adı altında baskıcı yönetim

Cumhuriyeti etkin biçimde yaşamak, onun çağdaş dünyada onurlu yerini almasını sağlayacak eser yaratmak demektir.

çağdaş uygarlık eserlerinin beşiği, toprağı ve bu eserlerin yaşadığı iklim olarak düşünüyordu. Bugün de ölçütümüz budur. Toplumumuzun düşünce ve davranışlarının ivmesi ve yönü, O'nun öngördüğü biçimde, uygarlığın çizgisine ulaşmak ve onu da aşmak yönünde devinmekteyse, işte o zaman cumhuriyet ikliminde yaşıyoruz demektir.

Bugün ne denli kötümser olursak olalım, dünyanın en dinamik ve istikrarlı cumhuriyetlerinden birinde yaşadığımızı asla unutamayız. Onun gücü ve omurgasının sağlamlığının kaynağı, onu var eden ilkelerindedir.

Cumhuriyetimizi yirminci yüzyılın en şiddetli dalgalarına karşı dayanıklı kılan ve bunları başarıyla aşıp

biçimi kurulmuş ve yıkılmışken, Türkiye'nin cumhuriyet yapısı, her türden engellemeye karşın, insanlığın en ileri özgürlük değerleri olan laikliğe ve demokrasiye bağlılıkla özdeş bir cumhuriyet olarak yoluna devam etmektedir.

Bunun yanısıra, ne denli iyimser olursak olalım, kuşku yok ki, 80 yıl yaşamış olmak, bu eserin ebediyen yaşamasının güvencesi sayılamaz. Çünkü, itiraf etmeliyiz ki, zaman zaman biz yurttaşlar, bizden yaratıcı zindelik, etkin çalışkanlık ve daima yenilikler isteyen çağdaş zamanı algılamakta zorlanmaktayız.

Ülkemiz bir algı bozukluğu sürecine girmektedir kimi dönemlerde. Kuşkusuz, cumhuriyetimizin, bu ters

akıntı niteliğindeki olumsuzlukları da aşacağına ve bu süreçlerden güçlenerek çıkacağına inanıyoruz. Elbet ki inanmak yetmez; cumhuriyet değerlerini toplumda etkin kılmadıkça, inanın da bir anlamı olmaz.

Cumhuriyeti etkin biçimde yaşamak, onun çağdaş dünyada onurlu yerini almasını sağlayacak eser yaratmak demektir. Başka deyişle, cumhuriyeti

"Dünya hızlı bir akımla ilerliyor. Biz bu uyumun dışında kalabilir miyiz?"

yaşatan, yurttaşların eserleridir. Ülkemiz, uygarlık ailesindeki yerini ancak bu eserlerle edinir. Uygarlık yolundaki yarışta, başarının ölçüsü bu eserlerdir. "Dünya hızlı bir akımla ilerliyor. Biz bu uyumun dışında kalabilir miyiz?" diye canhıraş bir biçimde soran Ata-

türk'ün uygarlık değerlerine kayıtsız kalanlara uyarısı unutulabilir mi?

"Medeniyet öyle kuvvetli bir ateştir ki, ona bigâne olanları yakar, mahveder" diyordu. Bu sözün gerçekliği o denli açıktır ki, uygarlığa kayıtsız kalan ulusların dramı, birer insanlık dramı olarak dünya sahnesindedir.

Çağdaş uygarlığın kurucu kavramları olan laiklik ve demokrasinin, cumhuriyet değerlerinin ülkemiz ve bizler için hayati önemine rağmen, iktidar gücünü, kendi kişisel ihtirasları yolunda kullananların varlığını kimse görmezden gelemmez.

Yirminci yüzyıl, bu tarihsel hataların insanlığa verdiği zararların acısıyla geçmiştir ve bu insanlık için büyük tehlike taşıyan hatalar günümüzde de bütün şiddetiyle devam etmektedir. O nedendir ki, uygarlık değerlerine sahip çıkmak, insanlığa sahip çıkmak demektir. Çünkü uygarlık, insanlık için gelip geçici değil, gerçek bir varoluştur. •



Gözlerimizi kapayıp tek başımıza yaşadığımızı düşünemeyiz. Memleketimizi bir çember içine alıp dünya ile alakasız yaşayamayız... Aksine yükselmiş, ilerlemiş, medeni bir millet olarak medeniyet düzeyinin üzerinde yaşayacağız. Bu hayat ancak ilim ve fen ile olur. İlim ve fen nerede ise oradan alacağız ve her millet ferdinin kafasına koyacağız. İlim ve fen için kayıt ve şart yoktur.

M. Kemal Atatürk



Cumhuriyetin Harcı Sevgiydi

Sevgiden söz edilince önde gelen adlardan biri olan Erich Fromm, şunun altını çiziyor: “Sevgide çok şeyi olan değil, çok veren zengindir. Sevme bir verme etkinliğidir, alma değil... Sevgi belli bir olgunluğa erişmeden, rastgele herkesin tadabileceği bir duygu değildir.

Bütün kişiliğini yaratıcı yönde geliştirmedikçe sevme çabaları boşa çıkacaktır, komşusunu sevme yetisi, gerçek alçak gönüllülük, gözü peklik, inanç ve disiplin olmadan sevgide doyunluğa eremeyecektir kişi... Hiç bir şey bilmeyen hiç bir şeyi sevmez. Hiç bir şey yapmayan hiç bir şeyden anlamaz. Hiç bir şeyden anlamayan insan değersizdir. Oysa anlayan hem sever, her şeye karşı duyarlı olur, hem de görür. Bir şeyde ne kadar çok bilgi

varsa, o kadar büyük sevgi vardır...”

Yüreği ve akli sevgi dolu olan Atatürk’ün en büyük eseri Cumhuriyet’ti. Cumhuriyet’in harcı da sevgiydi. Cumhuriyeti ilan ettiği gün yaptığı konuşmayı şu sözlerle tamamladı, Gazi Mustafa Kemal:

“Her zaman sayın arkadaşlarımla ellerine çok içtenlikle ve sıkıca yapışarak onların varlıklarından kendimi bir an bile soyutlanmış görmeyecek çalışacağım. Her zaman ulusun

sevgisine dayanarak hep birlikte ileriye gideceğiz. Türkiye Cumhuriyeti mutlu, başarılı ve utkulu olacaktır!"

Uygar dünyada halkının hak ettiği yeri alması için her alana devrimleri sevgi çiçekleriyle yaydı Mustafa Kemal. İşte şimdi, Kastamonu'da:

"Uygarım diyen Türkiye Cumhuriyeti halkı fikriyle düşüncesiyle uygar olduğunu kanıtlamak ve açıklamak zorundadır. Uygarım diyen Türkiye Cumhuriyeti halkı aile hayatıyla, yaşayış tarzıyla uygar olduğunu göstermek zorundadır. Uygarım diyen Türkiye'

lardır. Onlara ahlakın kutsallığını aşulamak milli ahlâkımızı anlatmak ve onların beyinlerini ışık ile temizlik ve incelik ile donatmak esası üzerinde bulduktan sonra fazla bencillığe gerek kalmaz. Onlar yüzlerini dünyaya gösterebilirler. Ve gözleriyle dünyayı dikkatle görebilirler. Bunda korkulacak bir şey yoktur... Uygarlığın coşkun seli karşısında dayanmak boşunadır. Ve uygarlık düşüncesizler ve uymayanlar hakkında acımasızdır."

Halkın arasından öğretmen Cemal Bey'in sesi yükseldi:

"Uygarlığın coşkun seli karşısında dayanmak boşunadır. Ve uygarlık düşüncesizler ve uymayanlar hakkında acımasızdır."



nin gerçekten uygar olan halkı başından aşağıya dış görünüşüyle de uygar ve olgun insanlar olduğunu doğrudan göstermeye mecburdur... Gezim sırasında köylerde değil özellikle kasaba ve kentlerde kadın arkadaşlarımızın yüzlerini gözlerini çok kalın ve özen ile kapatmakta olduklarını gördüm. Özellikle bu sıcak mevsimde (Ağustos ayında) bu tarzın kendileri için işkence ve acı verici olduğunu tahmin ediyorum. Erkek arkadaşlar bu biraz bizim bencilliğimizin eseridir. Fakat saygıdeğer arkadaşlar kadınlarımız da bizim gibi anlayışlı ve düşünceli insan-

"Siz çok az uyuyor, hatta bütün geceyi uyanık geçiriyorsunuz. Hayatınızın bu doğal haklarınızı hep bizim için, âşık bulunduğunuz bu ulus için feda ediyorsunuz. Bu kutsal bedeninizi ulusun şeref ve mutluluğuna adadınız. Biz size karşı minnet ve şükran borçlarımızı nasıl ödeyeceğiz... Sizden ayrılan ellerimiz bir daha ne zaman birleşecek?"

Mustafa Kemal, bu içtenlikli haykırış karşısında duygulandı ve kendi de aynı içtenlikle karşılık verdi:

"Arkadaşımızın sözleri benliğim üzerinde üzüntüler ve heyecanlar mey-

dana getirdi. Buna aynı içtenliğin, aynı derin duyguların vicdanımda yükselttiği heyecanı dile getirerek karşılık vermek isterim. Arkadaşlar benim için sizden ayrılmak çok acıdır. Arkadaşımızın belirttiği kesin zorunluluk olmasaydı şimdi buradan geri döner ve çok mutlu olurdu. Fakat emin olun ki size veda için elimi uzattığım zaman bu size veda için değil, sizinle teması bütün ömrümce duymak içindir. Güvence verebilirim ki burada bulunmadığım ve bir kaç kilometre uzaklıkta bulunduğum halde bile sizin içinizde imiş gibi duygulu olacağım.

duğu, elinin ayağının tutmadığı, ölüme mahkûm olduğu dedikodusunu yayıyordu. Büyükdere'ye geldiğini duyan halk sokakları doldurdu. Kalabalığın sevgi seli karşısında Mustafa Kemal çok duygulandı, çok mutlu oldu:

“Benim için zahmet ediyorsunuz. Bundan mahcup oluyorum. Beni görmek demek mutlaka yüzümü görmek değildir. Benim fikirlerimi, benim duygularımı anlıyorsanız ve hissediyorsanız bu yeterlidir. Ankara'dan buraya gelmeden önce işittim ki hakkımda 'hastadır, eli ayağı tutmuyor, ölüme mahkûmdur' diyorlarmış. İşte karşı-

"İşte size yüzümü ve gözlerimi çeviriyorum. Bakınız ve görünüz. Oradan anlayacaksınız ki, kalbim çok şiddetli sevgiyle çarpmaktadır. Hepinize derin bir sevgiyle veda ediyorum."

Çok içten ve yüksek gösterilere tanık oldum. Buna özellikle teşekkür ederim. Bu duygu ve içtenlik karşısında söz söylemek güçtür. Biliyorsunuz ki, içtenliğin dili yoktur. Samimiyet sözle ifade edilemez. O, gözlerden ve yüzlerden anlaşılır. İşte size yüzümü ve gözlerimi çeviriyorum. Bakınız ve görünüz. Oradan anlayacaksınız ki, kalbim çok şiddetli sevgiyle çarpmaktadır. Hepinize derin bir sevgiyle veda ediyorum."

Türkiye'nin uygar evrenin parlayan yıldızlarından biri olmasını isteyenler Mustafa Kemal'in hasta ol-

nuzdayım, sıhhatteyim, elim ayağım tutuyor. Kendi gözlerinizle görüyorsunuz ki, sapa sağlamım. Kuvvetim yerindedir. Sizlere eskiden beri olan sevgim yerindedir. Siz bu akşam benim karşımda milletin bir kütlesi, bir temsilisiniz. Size hitap ederken bütün millete sesimi işittireceğime inanıyorum. İşitiniz ve işittiriniz. Sizin çıkarlarınız için sağlığını, ömrünü bağışlayan ve adayan adam sağlıklıdır ve sizin için çalışacaktır. O sizin için yaşıyor. Benim kuvvetim, benim size olan sevgim, sizin bana olan sevginizdir. Bu ulus, bu ülke yeni rejim üzerinde dünyanın en çalışkan bir varlığı olacaktır.

Ben bunu kendi gözlerimle görmeden ölmeyeceğim..."

Mustafa Kemal, her gittiği yerde sevmek konusunda uyarılarda bulunuyordu. Sevginin gözleri kör etmesini istemiyordu. Samsun'da öğretmenlerin çay davetine katıldığında, onlara şöyle sesleniyordu:

"Efendiler dünyada her şey için, yaşam için, başarı için en doğru yol



Mutluluğum artıyor. Mutluluğum şunun için artıyor. Karşımdakiler eğitmekte ve yetiştirmekte oldukları yeni kuşağı da gerçeğin aydınlığının doğmasına etkin olacak biçimde hazırlayacaklarına söz vermişlerdir.

gösterici bilimdir, fendir. Bilim ve fennin dışında yol gösterici aramak aymazlıktır, cahilliktir, sapmadır. Yalnız bilim ve fennin yaşadığımız her dakikadaki aşamalarını gelişmelerini algılamak ve ilerleyişini zaman içerisinde izlemek gerekir. Bin, iki bin, binlerce yıl önceki bilim ve fennin diliyle çizilmiş yasaları şu kadar bin yıl sonra bugün olduğu gibi uygulamaya kalkışmak elbette bilim ve fennin içinde bulunmak değildir. Çok mutlu bir duygu ile anlıyorum ki, karşımdakiler bu gerçekleri kavramışlardır. Mutluluğum artıyor. Mutluluğum şunun için artıyor. Karşımdakiler eğitmekte ve yetiştirmekte oldukları yeni kuşağı da gerçeğin aydınlığının doğmasına etkin olacak biçimde hazırlayacaklarına söz vermişlerdir. Bu hepimiz için övünülecek bir noktadır... Sizden olan bir kişiye sizden fazla önem vermek, her şeyi ulusun bir bireyinin kişiliğinde toplamak, geçmişe bugün ve geleceğe bütün bu zamanlara ait toplum çalışmalarının açıklanmasını ve ortaya çıkarılmasını böyle yüksek bir toplumun mütevazı bir şahsiyetinden beklemek elbette ki yeterli ve gerekli değildir... Vatandaşlar, vatandaşınız olan herhangi bir şahsı, istediğiniz gibi sevebilirsiniz. Kardeşiniz gibi, arkadaşınız gibi, babanız gibi, evladınız gibi, sevgiliniz gibi sevebilirsiniz! Fakat bu sevgi, sizin milli varlığınızı, bütün muhabbetlerinize rağmen herhangi bir şahsa, herhangi bir sevdiğinize vermenize neden olmamalıdır..."

Atatürk, halktan korkan, halk ile aralarına üniformalı setler çeken dikta-

törlerin tersine tam bir halk adamıydı. O, asıl kuvvet kaynağının halk olduğu inancındaydı. Ara sıra durum güçlükleri arasında tehlikelerden söz edildikçe “Kalkar, halka gider, işime yenden başlarım.” diyordu.

“Nerede karşılıklı sevgi ve saygı varsa orda itimat ve itaat vardır; itimadin ve itaatin olduğu yerde disiplin, disiplinin olduğu yerde huzur, huzurun olduğu yerde başarı vardır” inancındaydı Atatürk.

Cumhuriyet Bayramı’nda Ankara köylerden ve kasabalardan gelenlerle doluydu. Tribünlerde resmigeçidi selamlayan Atatürk’ü kadın erkek tüm halk, çıldırmasıya alkışlıyordu.

Atatürk tribünden ayrılacağı sırada halk ile arasındaki asker kordonunun kaldırılmasını buyurdu. Halkın içine girdi. Ellerini halktan iki vatandaşın omuzlarına dayamış, adeta kendinden geçmiş, ilerliyordu. Halk onu incitmemek için kendi ile arasında bir boşluk bırakmıştı. Hayli gittikten sonra, “Atatürk artık otomobile binseniz...” dediler.

Uyanır gibi oldu. Yanındaki kişiye şöyle dedi:

“Sen belki ömründe sevmişsindir. Fakat hiç sevildin mi? Bundaki zevk hiç bir şeyde yok. Hele aşığın Türk ulusu olursa! Beni bu zevkten biraz daha ayırmayın.”

“Atatürk, yaverlerinden birine birgün şu soruyu sordu:

‘Ben ölürsem ne yaparsın?’

Nihat Bey çekinmeden yanıtladı:

‘Ben de ölürüm!’

Atatürk aldığı bu yanıttan memnun kalmadı. Sert bir ifadeyle:

‘Eğer beni gerçekten seviyorsan ölmemen gerekir’ dedi. *‘Yaşamalısın ve benim telkin ettiğim idarelerin ben-den sonra gerçekleşmesine, yaşamasına çalışmalısın. Gerçek sevgi budur!’*

Afet İnan anlatıyor:

Atatürk’ün bütün fotoğraflarını görenler onun hâkim çehresinin ifadesinde daima bir sertlik, gur kaşlarının örttüğü gözlerinde derin bir bakış bulurdu. Alnı düşünceli ve çatıktı. Gülen resmini görmek ender bir olaydı. Oysa Atatürk’ü yakından tanıyanların hepsi bilirlerdi ki Atatürk’ün bu sert ifadesi yanında neşeli bir karakteri vardı. *“Neşesi olmayan insanlardan iki biçimde kuşulanılır: Ya hastadır ya da o insanın başkalarına bildirmek istemediği bir kuruntusu, bir derdi vardır”* derdi.

Atatürk Bursa’da Çelik Palas otelelindeydi. Onuruna düzenlenen baloya katıldı. Çok sevinçliydi. Halkın sel gibi taşan sevinci ona da bulaşmıştı. Gülüyor, konuşuyor, masalardakilere sesleniyor, dans edenleri alkışlıyor, kendisi de dans ediyordu. Bir ara müzik sustu ve genç bir kadın piste yürüyerek Atatürk’ü selamladı ve bir şiir okumaya başladı. Şiir Atatürk için yazılmıştı. Genç kadın şiiri heyecanla ve çok güzel okuyordu. Şiir bitince salonun duvarlarını zorlayan bir alkış koptu. Atatürk duyulanmıştı, ayağa kalktı ve çevresindekilere seslendi:

“Çağlayan halinde akan sevginizle, heyecanınızla beni de duygulandırdınız. Okuduğu şiirle beni öven hanumefendiye özellikle teşekkür ederim. Benim bu ülkeye yaptıklarım



hepinizin yapabileceği şeylerdi. Ben sizin tercümanınızdan başka bir şey değilim. Siz istiyorsunuz ben yapıyorum. Yapan ulustur, yani sizsiniz! Şunu önemle belirtmek istiyorum ki, bir ulusun yaşamında güven ve beraberlik en büyük kuvvettir. Yönetenlerle, yönetilenler birbirlerini seviyorlar, inanıyorlar, destekliyorsa, orada mucizeler gerçek olabilir. Evet, birbirinizi seviniz, birbirinize inanınız. Ama size bir öğüt vereceğim, severek inanmayınız, inanarak seviniz. Sevmekle işe başlarsanız, inancınızda yanlıya düşmüş olabilirsiniz. Ama inanarak severseniz yani inandığınız insanı severseniz sizi hiç bir yanlı beklemez.

Sevgide korkunun yeri yoktu. Atatürk'ün davasına ölesiye bağlı fakat içini dökmekten çekinmeyen düşünce arkadaşlarından biri Recep Peker'di. Adeta şakalı bir konuşmadan sonra konu bilmem neden bir korku meselesine geldi. Atatürk yanında otu-

ran Recep Peker'e döndü:

“Sen benden korkmaz mısın?”

Recep Peker güldü. Atatürk devam etti:

“Karşıma geç! Korkar mısın korkmaz mısın?”

“Hayır! Ne senin arkadaşların korkaktırlar, ne de sen korkunçsun. Biz inanarak senin ideallerine

bağlıyız. Sen sevilen adamsın, korkunç olamazsın!”

Mustafa Kemal, en büyük sevginin ulus sevgisi olduğuna inanıyordu:

“Ulus sevgisi kadar büyük sevgi yoktur. Kurtuluş Savaşı'nda benim de ulusuma ettiğim birtakım hizmetler olmuştur zannederim. Fakat bunlardan, hiçbirini kendime mal etmedim. Yapılanın hepsi ulusun eseridir dedim. Aranacak olursa doğrusu da budur. Mazide sayısız uygarlık kurmuş bir ırkın ve ulusun çocukları olduğumuzu kanıtlamak için, yapmamız gereken şeylerin hepsini yaptığımızı ileri süremeyiz. Bugüne ve yarına bırakılmış daha birçok büyük işlerimiz vardır. Bilimsel çalışmalar da bunlar arasındadır. Beni seven arkadaşlarıma öğüdüm şudur: Şahsımız için değil fakat mensup olduğumuz ulus için elbirliği ile çalışalım. Çalışmaların en büyüğü budur.”

yasarozturk@butundunya.com.tr



Benim Adım Cumhuriyet

Çok sancılı oldu doğum sürecim. Uzun süre yolumu gözledi herkes, umut oldum, aydınlık yarınlara. Çok mücadeleler verildi uğruma.

Kolay değildi elbette karanlığın ortasında bir güneş gibi doğmak. Benim varlığım demek, karanlığın yokluğu demektir. Benim varlığım demek, halkın sesi olmak demektir. Varlığım, her zaman bir tehdit oldu ülkemi karanlığa gömmek isteyenlere.

El bebek, gül bebek, rahat koşullar altında büyümedim ben. Çağdaş, insancıl, barışçı, bir babanın önderliğinde emeklemeden koşmayı öğrendim kısa sürede. Cehaletle karşı ilim tuttu elimden. Laiklik sıra arkadaşım oldu okulda. Barışı ilke edinip tutsaklığı tutsak ettim kitap sayfalarına. İnsanların insanca yaşamasını istedim ülkemde. Bugün kölesi değilseniz başka ülkelerin, çağın gerisinde kal-

madıysanız, kadın, erkek eşit haklara sahipseniz hepsi benim sayemde.

Başınız dik bakabilmek istiyorsanız çocuklarınızın gözlerine, aydınlık bir gelecek bırakmak istiyorsanız gelecek nesillere, kulaklarınızı tıkayın çatlak seslere. Gözünüzü dört açın, asla geçit vermeyin karanlığa. Açın kitaplarınızı, okuyun ne mücadeleler, nice canlar verildi uğruma, nasıl gelindi bugünlere.

Bugün kölesi değilseniz başka ülkelerin, çağın gerisinde kalmadıysanız, kadın, erkek eşit haklara sahipseniz hepsi benim sayemde.

Çağdaş anadolunun eşsiz çocuğuyum ben. Adım **Cumhuriyet**, Soyadım **Mustafa Kemal Atatürk**.

Kutsal bir emanetim Ata'mızdan sizlere. •

nuraybartoschek@butundunya.com.tr



YAZAR DEDE VE TORUNLARI

Muzaffer İzgü

Ben Cumhuriyet Bayramında Doğdum



Sevgili Torunlarım, Yazar Dede'niz bugün size bir anısını anlatacak...

Ben Adana'da doğdum. Çok yoksul bir evde dünyaya geldim. Varlıkları seçmeye başladığımda, bir baktım ki bizim evimiz bir odacık, hem de gecekondtu. O oda ki, hem yatak odası, hem oturma odası, hem

mutfak, hem de banyo. Annem beni leğende yıkardı. Leğenin içine oturdum, annem kovayla getirdiği sudan başıma bir tas dökerdi, zıplayıverirdim havaya, "Yandım anneciğim yandım!" Annem suyu biraz ılıştırır, ikinci tası kafama dökerdi, yine zıplar, "Dondum

anneciğim dondum” diye bağırdım. Yana-dona banyom biterdi. Yıkama sırası kimdeyse leğene o otururdu.

Beş kardeşlik. Hepimiz aynı odanın içinde yer yatağına yatarık. Bardak gibi yanyana dizilirdik. Şubat ayında odunumuz kömürümüz bittiği için çok üşürdük. O gece kim çok üşüyorsa Tekir adlı kedimizi annem onun sırtına koyardı. Tekir öyle tembeldi ki, belki de dünyanın en tembel kedisiydi. Sabaha dek hırıl hırıl uyurdu. Sabah ben uyandırır Tekir’i kahvaltı sofrasına buyur ederdim. Onun da iki kara zeytin, kibrit kutusu büyüklüğünde ekme hakkı vardı. Bizimle birlikte yer sofrasına oturur, ekmeğini ısırır, sonra kara zeytinini ağzına atardı. İşte o andan sonra hepimizin gözü Tekir’ de olurdu. Zeytini ağzında birkaç kez çevirdikten sonra pup diye zeytinin çekirdeğini ağzından fırlatır atardı. Artık kimin yüzüne rasgelirse... Hepimiz bu kez ikinci zeytin çekirdeğini beklerdik. Benim de dört zeytin hakkım vardı. Küçük de bir ekme parçası. Çünkü o yıllar İkinci Dünya Savaşı yıllarıydı. Yokluktan, bizim Tekir kavun yerdı, karpuz yerdı, maydanoz bile yerdı.

Koşa koşa okula gi-

der, ancak sınıfımızdaki sobayla ısınır-dım. Yağmurlu günlerde kurunmak için bir arkadaşımın evine giderdim. Onların durumu iyiydi, kış bitene dek sobaları yanardı. O evde ödevimi yapar, ısınır, kurunur evin yolunu tutardım. Ne paltom vardı ne de şemsiyem.

Arkadaşım Nedim bir gün bana, “Ev çok kalabalık Muzaffer, ablamın nişanı var. Seni eve götüremeyeceğim.

O evde ödevimi yapar, ısınır, kurunur evin yolunu tutardım. Ne paltom vardı ne de şemsiyem.

Ama sana bir yer söyleyeyim, oraya git, orada kocaman bir soba yanıyor. Isınırısın, kurunursun, ödevini de yapabilirsin, kimsecikler karışmaz,” dedi. Meğer arkadaşımın bana önerdiği yer Adana Halkevi Kütüphanesiymiş...

Sicim gibi yağın yağmurun altında, kitap torbamı ceketimin içine sak-

Sabah ben uyandırır Tekir’i kahvaltı sofrasına buyur ederdim.



lamış koşuyordum. Yağmur damlaları şakır şakır ıslatıyordu beni. Hiç unutmam, o sıcacık kapıdan girince, sobaya yaklaşırken, bir gözlüklü amca, “Sen havuza mı düştün oğlum?” diye sormuştu.

“Yok amca, paltom, şemsiyem yok, babamın parası yok...” demiştim.

O amca, ceketini çıkarttı, sandalyeye geçirdi, sobanın yanına koydu. Bana da sobayı gösterdi. Sandalyeyi çekip oturdum. Isındım, kurundum, ödevimi yaptım. Sonra çocuklara kitap veren bir abla gördüm. Yanımdakine fısıldadım, “Parayla mı veriyor?..”

“Hayır ödünç...”

Gittim, ben de abladan bir kitap istedim. İkinci sınıftaydım, sekiz yaşındaydım, elime hiç kitap almamıştım. O gün elime “Define Adası” adlı kitabı aldım. Abla bana o kitabı vermişti... Çok sevmiştim kitap okumasını ama kitapları evimize

Kitap okumayı çok seviyordum. Belki o kütüphane, o kitaplar olmasaydı yazar olamazdım.

götüremiyorduk. O günden sonra hergün kütüphaneye gitmeye başladım. Hatta cumartesi pazar günleri de oradaydım. Kitap okumayı çok seviyordum. Belki o kütüphane, o kitaplar olmasaydı yazar olamazdım.

Ama ben size başka bir anımı anlatacaktım.

Ekim ayındayız. 29 Ekim’e çok az kaldı. Yani Cumhuriyetimizin kuruluşunun 89. yılına. Yani benim doğum günüme... **Ben Cumhuriyet Bayramı’nda doğdum.** 1933 yılında.

Sevgili anneciğim bana hep, “Sen bando mızıkayla doğdun oğlum” derdi... Nasıl o yoklukta bando mızıkayla doğuyordum, hiç anlamamıştım. Bana anlatılan masalarda ancak varlıklı ailelerin çocukları, bandoyla mızıkayla doğuyorlardı. Şenliklerle kutluyorlardı o doğumları. Sonradan, büyüyünce anladım. Çocukken hep anneme, “Hiç olurmu anneciğim, ben nasıl bando mızıkayla doğarım” diyordum.

Ah canım anneciğim, Atatürk’ü o denli çok seviyor ki, onun devrimlerini, kurduğu Cumhuriyeti o denli çok seviyor ki, gündüz törene gidiyor. Bandonun, askerlerin, öğrenciler ellerinde bayraklar, tören alanından geçişlerini izliyor, alkışlıyor, elindeki bayrağı sallıyor, “Yaşasın” diye bağırıyor. Ama... Annemin karnı burnunda.

Karnında ben varım, ha bu gün doğuracak, ha yarın. Annem hiç aldırılmıyor, halkın coşkusu-na, o sevince katılıyor. Babam, “Hanımım, oralarda sancın falan tutarsa, nasıl eve geleceksin?” diye soruyor. Annem başını sallıyor, “Gelirim, o coşku, o sevinç bana güç verir...” diyor.

Babam da annem gibi düşünüyor ama o törene gidemez ki. Kahvenin birinde garson. O gitse, kahvede çayı, kahveyi gim dağıtacak? Annem akşam da tutturmaz mı, “Gece de fener alayına gideceğim...” diye.

“Yahu hanımcığım, haydi gündüz



gıt, ya gece sancın tutarsa, o kalabalıkta, nasıl eve geleceksin, nasıl ebeye haber salacaksın?..”

Benim annem cumhuriyet kadını, hiç laf dinler mi? Komşu kadın Nazmiye Hanım’la birlikte gidiyorlar. Ablamın birinin elinden tutmuş, öteki eliyle de ağabeyimin elini yakalamış... Fener alayının geçeceği tören yeri çok kalabalık... Olsun... Dalıyorlar kalabalığın arasına, geçiyorlar önlere, kendilerine bir yer buluyor ve Fener Alayı’nın gelmesini bekliyorlar...

Ne mi oluyor sevgili torunlarım? İlerden bando marşla uygun adım gelirken annemin sancısı tutuyor... Bando yaklaştıkça annemin sancısı çoğalıyor. Beni ha doğurdu, ha doğuracak... Komşu Nazmiye Hanım polise koşuyor ve anlatıyor. Polis şaşkın şaşkın bakıyor. Polis umarsız ne yapacağını bilmiyor.

“Hanım hanım, ben sizi bu kalabalıktan nasıl çıkarırım?“, diyor. “Siz

en iyisi, şimdi gelmekte olan bandonun arkasına takılın... İlk bulduğunuz boşluktan da çıkın, gidin...”

Öyle oluyor, önde bando, arkasında annem, annemin karnında ben, arkamızda fener alayı... Öyle bir bando mızıkayla dünyaya geliyorum ki...

Ve... Annem eve geliyor, Nazmiye Hanım ebeye koşuyor, ebe geliyor. Adana Büyük Saat’in çanı onu beş geçe çan çan diye vururken ben dünyaya geliyorum...

Böyle bir doğum ne güzel değil mi sevgili torunlarım...

Hepimizin Cumhuriyet Bayramı kutlu olsun... •

muzafferizgu@butundunya.com.tr

Not: Sevgili torunlarım, anularım Bilgi Yayıneve tarafından yayınlandı. Dizinin adı, Ben Çocukken... Altı kitaptan oluşuyor. İlk kitap, “Atatürk’ü Gördüm”, “Ben Cumhuriyet Bayramında Doğdum” da anuların beşinci kitabı. Bir gün de size beş yaşındayken o büyük, o dahi insan Atatürk’ü nasıl gördüğümü anlatırım.

Prof. Dr. Mehmet Haberal'a Dünyadaki Bilim İnsanlarının Destegi



Yazan: METE AKYOL

Alanlarında dünya çapında yaygın bir üne ve önemli bilimsel başarılarla sahip yurtdışındaki tıp bilim insanları, Prof. Dr. Mehmet Haberal'a sahip çıkmayı, destek olmayı "özgürlük çağrısı" bildirimleri yayımlayarak ve ülkelerinin etkin kişilerine mektuplar yazarak sürdürüyorlar.

Alanlarında dünya çapında yaygın bir üne ve önemli bilimsel başarılarla sahip yurtdışındaki tıp bilim insanları, üçbuçuk yıldan bu yana ülkesinde tutuklu bulundurulmuş meslekdaşları Prof. Dr. **Mehmet Haberal**'a sahip çıkmayı, destek olmayı ve kendisini hiçbir zaman yalnız

bırakmayacaklarını, ülkelerinde yetkililere mektuplar yazarak, kongrelerinde "özgürlük çağrısı" bildirimler yayımlayarak ve çeşitli protesto eylemleri gerçekleştirerek sürdürüyorlar.

Dünyanın tüm ülkelerinden 5 binin üzerinde organ nakli uzmanı cerrahın üye olduğu Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. **Francis L. Delmonico**, Dünya Organ Nakli Derneği Genel Sekreteri, California, Los Angeles Üniversitesi, (UCLA) Ronald Reagan Tıp Merkezi Tıbbi Direktörü Prof. Dr. **Gabriel M. Danovitch**, derneğin bir önceki dönem eşbaşkanları **Jeremy Chapman** ve **Adeera Levin** tüm üyelerin duygu ve düşüncelerini özetledikleri bir ortak mektubu, Amerika Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'a gönderiyorlar ve...

Tıp dünyasına hizmetleriyle olduğu kadar, buluşlarıyla da önemli katkılarda bulunan, ve bu başarıları nedeniyle 'Organ Nakli Öncüsü Milenyum Madalyası' ile ödüllendirilen 'Dünyanın Organ Nakli Öncüsü' 14 seçkin cerrah arasında yer alan Prof. Haberal aynı zamanda dünyanın en köklü tıp bilimi kurulu Amerikan Cerrahlar Birliği onur üyeliğine seçilen değerli bir bilim insanıdır. Prof. Haberal kendi ülkesinde yada başka ülkelerdeki doğal afet alanlarına hızlı ve cömertçe



Prof. Dr. J. Wesley Alexander

yardım yetiştiren, ülkesinde 12 bin öğrencinin öğrenim gördüğü bir üniversite kuran, bu üniversite bünyesinde Ankara'daki 3 hastane yanısıra ülkenin çeşitli bölgelerinde 6 hastane ve Türkiye'deki tüm diyaliz merkezlerinin 2/3'ünü açan bir tıp öncüsüdür. Bu kişi şimdi kendisinin bile bilmediği ve anlamakta güçlük çektiği bir sav nedeniyle, üçbuçuk yıldan buyana cezaevinde tutuklu bulundurulmaktadır." Dünyadaki meslekdaşları bayan Clinton'a bu ön bilgiyi verdikten sonra kendisinden, Çin'de ve Mynmar'da benzer durumdaki kişilere gösterdiği ilginin bir benzerini değerli meslekdaşları Prof. Haberal için de göstermesini rica ediyorlar.

Prof. Haberal'ın meslekdaşları ABD Dışişleri Bakanı'ndan, Çin'de ve Mynmar'da benzer durumlarda gösterdiği ilginin bir benzerini, değerli meslekdaşları Prof. Haberal için de göstermesini rica ediyorlar.



Prof. Dr. Gabriel Danovitch

O nların bu mektubu Hillary Clinton'ın bürosuna ulaştıktan kısa bir süre sonra aynı adrese, bu kez başka bir adresten fakat hemen hemen aynı içerikte bir mektup daha geliyor.

Mektubun altındaki imza, Harvard Üniversitesi Hastanesi, Genel Cerrahi Bölümü Başkanı Prof. Dr. **Andrew Warshaw**.

Dalı Başkanı Prof. Dr. **J. Wesley Alexander** da aynı dilekte bulunuyor **Hillary Clinton**'dan.

Benzer içerikleri yanı sıra bu destek çağrısı mektupların son tümceleri de değişik ifadelerle fakat şu ortak istekle son buluyor:

“Sayın Bakan, bu büyük insan hepimizin desteğini haketmektedir. Prof. Haberal’a adalet sağlanması için kişisel etkinliğinizi ve hükümetinizin etkinliğini kullanmanızda yardımcı olmanızı rica ediyoruz.”

Yaşamı boyunca kendine ve çevresine olduğu kadar ülkesine de toz kondurtmamaya özen gösteren Prof. Haberal, yabancı meslekdaşlarının bir dost sınırsızlığındaki bu ilgilerinden hem mutlanıyor, hem de galiba, nedeni değil açıklamak, konuşmak bile istemediği bir burukluk da yaşıyor.

Prof. Haberal, bu “burukluk”lardan sonuncusunu, iki hafta önce yaşadı. O

Prof. Dr.
Francis L. DelmonicoProf. Dr.
Jeremy ChapmanProf. Dr.
Adeera Levin

Aynı adrese öncekilerden farklı olmayan bir başka mektup ise bu kez, Cincinnati'den geliyor. Cincinnati Üniversitesi, Genel Cerrahi Ana Bilim

gün önce, yurtdışındaki meslekdaşlarının kendisini yalnız bırakmadıklarının kanıtı değerindeki bir bildiriye okudu, yarım saat sonra da mahkemede yargıç hu-



Prof. Dr. Andrew Warshaw.

zuruna çıktı, dönemin Başbakanı merhum Bülent Ecevit'in hastalığını yanlış tedavi ettiğini ileri süren bir koruma polisinin kulaktan dolma tıp bilgilerinin “gayri ciddiliği”ni belirtebilmek için, ciddi ciddi konuşmak zorunda kaldı. Prof. Haberal'ın o sabah duruşmadan önce okuduğu bildiriye, Başkent Üniversitesi Hastaneleri Genel Koordinatörü kardeşi Prof. Dr. **Ali Haberal**, Edinburg'dan getirmiş ve avukatı aracılığı ile ağabeyine ulaştırmıştı.

Prof. Dr. Ali Haberal, ağabeyinin temsilcisi olarak katıldığı Uluslararası Yanık Tedavi Derneği'nin Edinburg'daki 16.'ıncı Genel Kongresi'nden dönüyordu. Kongreye katılan 1050 üyenin onayladığı ve Başkan Prof. Dr. **David P. Mackie**'nin imzalamasından sonra dünya kamuoyuna açıklanan bildirinin özünü, “Prof. Haberal'ın uzun tutukluluk süresinden duyulan kuşku” ve “Prof. Haberal için özgürlük ya da hızlı ve adil bir hukuk sürecinin

sağlanması çağrısı” oluşturuyordu. *(Bu bildirin İngilizce aslı ve Türkçe çevirisi izleyen sayfalarımızdadır.)*

Prof. Haberal bu bildiriye okuduktan sonra yargıç karşısına çıkıyor, Ergenekon kod adlı davanın 204'üncü duruşmasında tanık olarak ifade veren Başkent Üniversitesi Hastanesi eski başhekimi Prof. Dr. **Rengin Erdal**'ın da, başka tanıkların “gayri ciddi” bilgilerinin niteliğini ortaya



Prof. Dr. David P. Mackie

çıkarmak için zorunlu olarak verdiği ciddi karşılıkları dinliyor, sonra da yargıçlar kuruluna dönerek şu duygusunu seslendiriyordu:

Başkent Üniversitesi Hastanesi ekibi olarak, ülkemizin Başbakanını sağlığına kavuşturmamızın ve kendisinin görevine devam etmesini sağlamış olmamızın gururunu yaşarken, itiraf edeyim, bu konuda yargılanmamızı anlamakta sıkıntı çekiyorum, güçlük çekiyorum...”

Biz de itiraf edelim:

Biz de bu satırları yazarken sıkıntı çekiyoruz, güçlük çekiyoruz... •

"Prof. Haberal'a Özgürlük" Çağrısı Bildirisi

59 ülkeden 1050 uzman doktorun katıldığı
Edinburgh'daki Uluslararası Yanık Tedavi Derneği
16'ncı Genel Kongresi'nde yayınlanan
"Prof. Haberal'a Özgürlük Çağrısı" bildirisinin
tam metnini okuyucularımızın bilgisine sunuyoruz.

12 Eylül 2012

Derneğimizin önceki başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal, ülkesi Türkiye'de üç yıl beş aydan bu yana cezaevinde tutuklu bulunmaktadır. Bu tablo, insanlık için olduğu kadar, derneğimiz açısından da büyük bir üzüntü ve kuşku oluşturmaktadır.

Tıp bilimine önemli katkılarda bulunan ve dünyaca tanınmış değerli cerrah ve akademisyen meslektaşımız, Türkiye'de kurduğu beş yanık tedavi merkezi ile ülke insanlarına bu konuda da büyük hizmetler sağlamıştır.

Prof. Dr. Haberal 1980 yılında, Türkiye Yanık Derneği'ni kurduktan dört yıl sonra Akdeniz Yanık Derneği'ni daha sonra Ortadoğu Yanık ve Yangın Afetleri Derneği'ni kurmuş, Dün-



Prof. Dr. Mehmet Haberal ya Yanık Derneği Felaket Kurulu Başkanlığı'nı da yaptığı Dünya Yanık Derneği'nde ve Uluslararası Yanık Tedavi Derneği'nde büyük hizmetlerde bulunmuş, bu başarıları sonunda 2006-2008 döneminde dernek başkan-

lığı'na, 2010 yılında da Uluslararası Yanık Tedavi Derneği'nin onursal üyeliğine seçilmiştir.

2000'den fazla böbrek ve karaciğer naklini gerçekleştiren ve ülkenin çeşitli yerlerinde kurduğu çok sayıda diyaliz merkezlerinde binlerce hastanın sağlığına kavuşmasını sağlayan

Prof. Dr. Haberal, 1993 yılında Ankara'da Başkent Üniversitesi'ni kurmuştur. Başkent Üniversitesi Ankara'da bulunan üç hastanesinin yanı sıra ülkenin altı kentinde yerleşik hastaneleriyle halka önemli sağlık hizmetlerinde bulunmaktadır. Prof. Dr. Haberal Türkçe ve İngilizce 1400'den fazla bilimsel makale yayımlamış, tıbbi yayın kurullarında etkili çalışmalar yapmıştır.

Cerrahi alandaki başarıları ve tıp bilimine katkıları uluslararası tıp kuruluşları tarafından takdirle izlenen Prof. Haberal, Uluslararası Organ Nakli Derneği'nin "Dünyada Organ Nakli Öncüleri Milenyum Ödülü", "Amerikan Cerrahlar Derneği" ile "Amerikan Cerrahlar Koleji" onursal üyelik ödüllerini de içeren çok sayıda ödül almıştır.

Prof. Haberal, 13 Nisan 2009 ta-

rihinde Türk yetkilileri tarafından "hükümet karşıtı çalışmalarda bulunduğu" ileri sürülerek tutuklanmış, belirli herhangi bir kanıt ve hüküm olmamasına, hatta suçunun ne olduğu belirtilmemesine, tüm savlara şiddetle ve belgelerle karşı çıkmasına ve 2011 yılında milletvekili seçilmesine karşın tutukluluğuna halen son verilmemiştir.

Prof. Dr. Mehmet Haberal adına yapılan uluslararası bu çağrılara tüm içtenliğimizle katılıyor ve süratli, adil bir hukuk süreci sağlanarak Prof. Haberal'ın en kısa sürede özgürlüğüne yardımcı olmaları için biz de Türk yetkililere çağrıda bulunuyoruz.

Tıp Enstitüsü İnsan Hakları Kurulu, Amerikan Cerrahlar Okulu, Uluslararası Cerrahlar Koleji ve Dünya Organ Nakli Derneği'nin de aralarında bulunduğu dünyadaki önemli tıp kuruluşları ve duyarlı birçok meslektaş, Prof. Haberal'a uygulanan bu tutum nedeniyle üzüntü ve kaygılarını dile getirmişler, bu değerli bilim adamının en kısa sürede serbest bırakılması için dünya kamuoyuna çağrıda bulunmuşlardır.

Uluslararası Yanık Derneği olarak biz de,

Prof. Dr. Mehmet Haberal adına yapılan uluslararası bu çağrılara tüm içtenliğimizle katılıyor ve süratli bir adil hukuk süreci sağlanarak Prof. Haberal'ın en kısa sürede özgürlüğüne yardımcı olmaları için biz de Türk yetkililere çağrıda bulunuyoruz.

Prof. Dr. David P. Mackie

Başkan, Uluslararası Yanık Tedavi Derneği

“We appeal to the Turkish authorities.... to grant him (Prof. Mehmet Haberal) his freedom forthwith.”

10-12 Eylül’ de İskoçya’ nın Başkanı Edindurg’ da 59 ülkeden 1050 uzmanın katılımıyla toplanan Uluslararası Yanık Derneği Genel Kurul toplantısından sonra, Başkan David P. Mackie MD tarafından açıklanan “Prof. Dr. Mehmet Haberal’ a Özgürlük Çağrısı” Bildirisinin İngilizce metni:

12 September 2012

Dear Members,

It is a matter of great concern that Professor Doctor Mehmet Haberal, past-president of this Society, has been held in detention by the Turkish authorities for the past three years and five months.

Dr. Haberal is an eminent surgeon and academic whose contributions to medicine have



David P. Mackie MD

spread far beyond the borders of Turkey. He has been a major figure in the development of burn care in Turkey, having established five burn centres throughout the country. His commitment to burn medicine is well documented. In 1980, he established the Turkish Burn

Foundation and four years later he became a founder member of the Mediterranean Bum Council. Later he established the Middle East Fire and Disaster Society. He has supported the International Society for Burn Injuries for many years, including chairmanship of the ISBI Disaster Committee. In 2006, having served on the Executive, he became President of the International Society for Bum Injuries from 2006 to 2008.

Remarkably, these achievements have been more than equalled by his contributions to other fields of medicine, notably transplantation surgery and renal dialysis. He has performed well over 2000 kidney and liver transplant operations and his dialysis network provides relief to a large proportion of Turkish patients suffering renal failure. In 1993 he established Baskent University in Ankara, which is responsible for six hospitals located throughout the country. He is author and co-author of more than 1400 scientific articles and book chapters in Turkish and English, and serves on the editorial boards of several medical journals, His contributions to medicine have been widely recognised internationally and he has received numerous honours, including the Millenium Medal of the International Tranplantation Society, and honorary memberships of the American Surgical Association and the American

College of Surgeons. In 2010 he was made honorary member of the International Society for Burn Injuries.

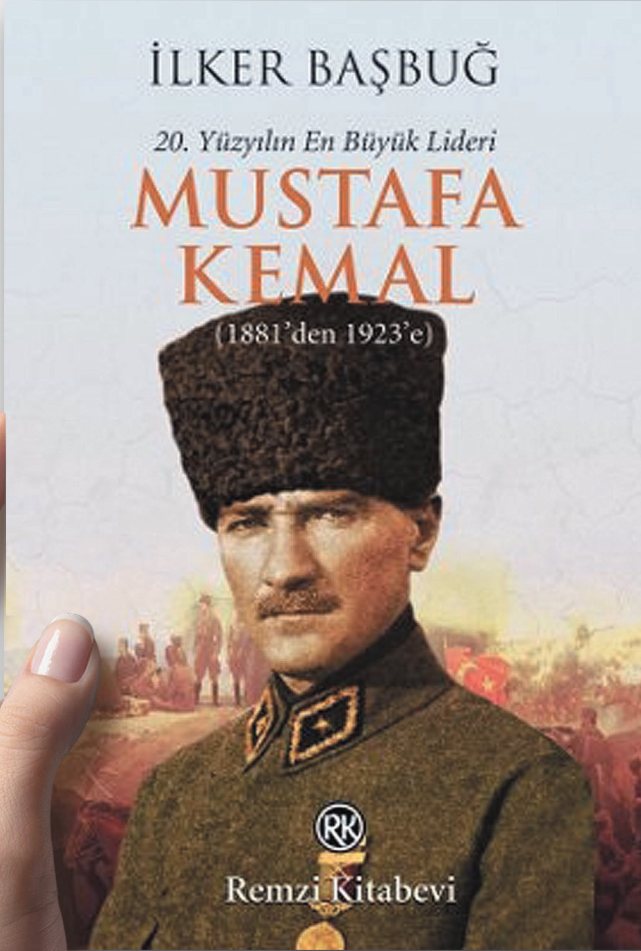
On April 13 2009, Dr. Haberal was arrested by the Turkish authorities on allegations of anti-government activities. Since then he has been charged with "crimes against the State", although these have not been specified, and no conviction has followed. Despite his vigorous denial of all charges and his election to the Turkish legislature in 2011, he remains in custody to this day, During his incarceration he has suffered considerable personal hardship.

Concern for Dr. Haberal has been expressed by colleagues and institutions from around the world, including the Human Rights Commission of the Institute of Medicine, the American College of Surgeons, the International college of Surgeons and the Transplantation Society. The International Society for Burn Injuries willingly joins this international appeal on behalf of Mehmet Haberal. We appeal to the Turkish authorities to ensure a fair and speedy conclusion to his judicial process, or to grant him his freedom forthwith.

David P. Mackie MD

President, International Society for Burn Injuries.

Mustafa Kemal Atatürk, hem kendisinin hem de ülkesinin kaderini tek başına çizen rakipsiz bir liderdir. Bu kitap, Mustafa Kemal Atatürk'ün liderlik yönünü inceleyerek, onun nasıl bir lider olduğunu doğru olarak anlatabilmek ve ulaşılan sonuçları gelecek nesillere doğru olarak yansıtabilmek amacını gütmekte ve Mustafa Kemal Atatürk'ün yaşamının 1881-1923 dönemini incelemektedir. Kitabın hazırlanmasında, Atatürk'ün kendi yazdıklarından ve söylediklerinden özellikle faydalanılmaya çalışılmıştır.



BÜTÜN KİTAPÇILARDA



**"Toplayacağım;
o dağılını
yeniden
bir araya
getireceğim!"**

Millî Mücadele sırasında, Sivas Kongresi'nin yapıldığı ve Amerikan Mandası fikrinin yoğun olarak tartışıldığı ortamda, Amerikalılar James Guthrie Harbord isminde bir generali Anadolu'ya incelemeler yapmak üzere göndermişlerdi.

Yazan: SABRIYE AŞIR

Anadolu'daki direnişi engellemek ve manda fikrinin yaygınlaşmasını sağlamak için gelen Harbord, 20 Eylül 1919 Cumartesi günü Mustafa Kemal Paşa ile de görüştü. Mustafa Kemal Paşa'ya Anadolu'nun ekonomik ve siyasi yapısı itibariyle iyice tükenmiş olduğunu ve bu şartlarda güçlü devletlere karşı konulmasının imkânsız olduğunu uzun uzadıya anlatarak, bu nedenlerden ötürü mandater yönetim

şeklinin kabul edilmesinin Türkler için en makul yol olduğunu anlattı. Harbord konuşmasının bir yerinde şunları söylemişti:

"Paşam! Bana bu vazife verildiği zaman Türk tarihini okudum. Gördüm ki büyük kumandanlar yetiştirmiş, büyük ordular kurmuşsunuz. Bunu yapan bir milletin de mutlaka bir medeniyet sahibi olması gerekir. Bunu takdir ederim. Fakat bugünkü durumunuza bakalım. Siz birinci cihan savaşında,



Mustafa Kemal ve
Amerikan General

başta Almanya olmak üzere dört büyük müttefik iken, dört yıl savaştınız. Ve sonunda mağlup oldunuz. Dört müttefikin bir arada yapamadığını, bu vaziyetinizle tek başınıza yapmayı nasıl düşünebiliyorsunuz? Fertlerin zaman zaman intihar ettiğini gördük. Şimdi de bir milletin intiharına mı şahit olacağız? Şanlı milletinizi ölümden ancak manda idaresini kabul etmenizle kurtarabilirsiniz.”

General Harbord’un bu sözleri üzerine büyük bir heyecanla ayağa kalkan Mustafa Kemal Paşa şu cevabı vermişti: *“Biz emperyalistlerin eline düşen bir kuş gibi yavaş yavaş ve sefil bir ölüme mahkûm olmaksansa, babalarımızın oğulları olmak sıfatıyla vu-*

ruşa vuruşa ölmeyi tercih ederiz. Ve yine şunu da iyi bilmenizi isterim ki, bir millet maddi ve manevi bütün gücünü ortaya koyar, savaşır, didinir, sonunda muvaffak olamazsa, o millet zaten ölmüştür. Fakat ben şuna inanıyorum ki, Türk Milleti mutlaka muvaffak ve muzaffer olacaktır.”

Mustafa Kemal Paşa bu sözleri söylerken, avucunun içinde pençeye düşen bir kuş işareti yapıyordu. General Harbord ise şaşkınlık içindeydi, sordu: *“Pekala! Bu kadar büyük bir işe girişiyorsunuz. Paranız var mı? Bütçeniz nerede ve nedir? Bu parasızlıkla ve imkânsızlıklarla işe girişmek memleketi feci bir akıbete sürüklemek değil midir? Bu sorumluluğu nasıl üzerinize alabiliyorsunuz?”*

General Harbord’un bu soruları

"Yabancılar elinde öleceğine, Türk Milleti kendi öz evladının elinde can versin. Fakat ben onu öldürmem. Toplayacağım; o dağılanı yeniden bir araya getireceğim!"

karşısında Mustafa Kemal Paşa o derece sınırlı bir hal almıştı ki; elinde oynamakta olduğu tespihi kuvvetle çekmiş, ip kopmuş ve tespih taneleri dağılmıştı. Eğilip, o tespih tanelerinden bir kaçını toplayarak ipe dizdi ve şöyle devam etti:

"Görüyorsunuz General! İp kopmuş ve taneler dağılmıştır. İşte ben şimdi yaptığım gibi, o taneleri birer birer toplayacağım. İşte görüyorsunuz general; o zaten dağılmış. Öldürürsem ben öldürürüm. Yabancılar elinde öleceğine, Türk Milleti kendi öz evladının elinde can versin. Fakat ben onu öldürmem. Toplayacağım; o dağılanı yeniden bir araya getireceğim!"

Atatürk'ün o derece heyecanlı, inançlı ve kararlı olduğunu gören Harbord Mustafa Kemal Paşa'nın yanından ayrılırken, elini sıkmış ve şu sözleri söylemişti: *"Eğer Amerikan ordusunda muvazaf bir subay olmasaydım, gelir sizinle birlikte mücadelenizi izlerdim!"*



General James Harbord

General, Atatürk'le vedalaşmasından sonra da arkadaşlarına dönerek, şu sözleri mırıldandı: *"Biz de olsak, onun yaptığını yapardık..."*

"Bir memleketin, bir memleket halkının düşmandan zarar görmesi acıdır. Fakat kendi ırkından büyük tanıdığı insanlardan vefasızlık, felaket görmesi daha acıdır."

Mustafa Kemal Atatürk

Hakimiyeti Milliye

YAZILARI

İKTİSAT VE SİYASET

Ekonomik prensiplerin ve etkilerin, gerek şahısların ve gerekse ulusların hayatında en birinci yeri işgal etmekte olduğuna artık kimsenin şüphesi kalmamıştır.

Büyük sanayinin ve yoğun üretim sisteminin gelişmesinden beri ulusların başlıca uğraşlarını oluşturan ekonomik konular, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra daha fazla bir önem kazandı.

Çünkü savaş birçok ekonomik değer ve enerjilerin mahvolmasına sebebiyet vererek, milletlerin çoğunluğunu zayıf düşürmüş ve bütün dünyada genel bir sıkıntı ve bunalım meydana getirmişti. İnsanlığın sonsuz endişelerinden biri olan fakirlik ve yoksulluk, yeniden ve beklenmeyen ölçülerde gündeme gelmiş ve toplumların ekonomik yaşamlarını tedirgin edici bir hâl almıştır.

Hayat için mücadelenin başlıca amaçlarını ekonomik amaçlar oluşturuyor mu?

Milletlerin iç ve dış siyasetlerini inceleyelim:

Bunlara hâkim olan tek düşünce

ekonomik gelişme arzusudur. Bolşevizm, Faşizm, Emperyalizm vs sistemlerin en önemli dayanak noktalarını hep ekonomik esaslar oluşturmaktadır.

İhtiyaç ve zorluklar çoğunlukla şahısları nasıl birbirine düşürür ve aralarındaki dayanışma ve muhabbet duygularını nasıl kaldırırsa, Birinci Dünya Savaşı'nın neden olduğu genel yoksulluk ve acı da milletleri öylece birbirine düşürdü... Bencillik duygularına yeni bir canlılık ve hız verdi. Özellikle Avrupa'nın siyasi kadroları değişken milletleri, ırk ve siyaset hırslarını, ekonomik alanda yaşatmak için sınırları içinde adeta pusu kurdular. Top ve tüfek savaşını, ekonomik savaşa çevirdiler.

Fakat ekonomi kanunlarının, herkesin, her milletin oyunu olmayacağı çok geçmeden acı tecrübeler neticesinde anlaşıldı.

On yedinci asır askeri kuvvet, on sekizinci asır akıl ve mantık, on dokuzuncu asır ilim ve teknoloji ile kendini gösterdiği gibi, **yirminci asır da ekonomik güç logosu adı altında gelişim seyrini takip etmektedir.**

Ekonomik silah, iki tarafı da keskin ve kullanılması çok zor bir bıçak gibidir. Medeniyet hayatının bugünkü durumunda, onun en büyük belirtisi, ekonomik dayanışma ve karşılıklı mecburiyettir.

On yedinci asır askeri kuvvet, on sekizinci asır akıl ve mantık, on dokuzuncu asır ilim ve teknoloji ile kendini gösterdiği gibi, yirminci asır da ekonomik güç logosu adı altında gelişim seyrini takip etmektedir.

Siyasi sınırların, ekonomi kanunlarına hâkim olamayacağı anlaşılınca Avrupa milletleri az-çok anlayış ve hareketlerini değiştirdiler. Birleşmiş Milletlerin ekonomik komite ve konferansları şimdi yeni uzlaşma ve beraber çalışma esaslarını araştırmakla meşguldür. Fakat bu hususta en ziyade dikkat edilecek olan çalışmanın Orta Avrupa'da ve özellikle küçük itilaf devletleri arasında olduğu görülmektedir.

Eski Avusturya-Macaristan'ın Orta Avrupa milletleri için yalnız siyasi değil ekonomik bir zarurete de denk geldiği çoktan anlaşılmıştır. Siyasi bağların çözülmesi veya şekil değiştirmesi nispeten kolaydır. Fakat ekonomik birliğin bozulması, derhal

milletlerin hayat ve gelişimini etkiler. Birleşmiş Milletlerin Avusturya'daki önceki komiseri M. Zimmermann'ın düşüncelerine göre bütün Avrupa'nın ekonomik sıkıntısı eski Avusturya-Macaristan ekonomik birliğinin dağılmasından ileri gelmektedir. Siyasi küçük itilaf bu dağılmanın Orta Avrupa'daki karıştırıcı etkilerini yok edememiştir. Bunun için şimdi bir de ekonomik küçük itilaf tecrübesi yapılmak üzeredir.

Geçenlerde Bükreş'te gerçekleştirilen bir konferans bu hususta bazı esaslar tespit etmiştir. Ekonomik küçük uzlaşma, Avusturya ile Macaristan'ı da kapsarsa Orta ve belki de bütün Avrupa için önemli bir barış ve gelişme etkisi olabilir. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
26 Mart 1929

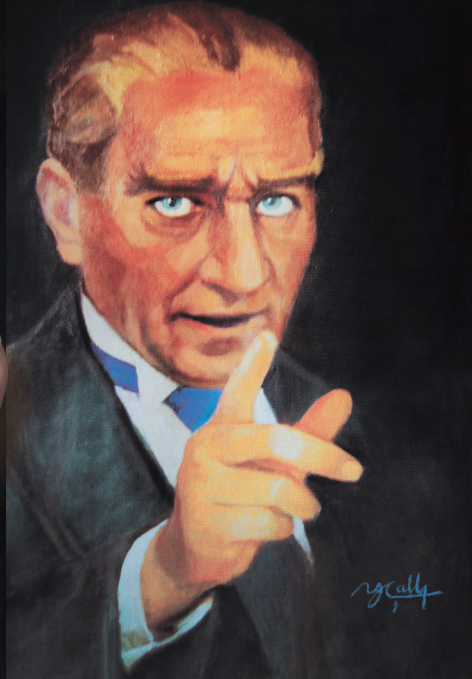


ESAS Türk milletinin hay-siyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. Bu esas ancak tam bağımsızlığa sahip olmakla temin olunabilir. Ne kadar zengin ve refaha kavuşturulmuş olursa olsun bağımsızlıktan mahrum bir millet, medenî insanlık karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye lâyık olamaz.

Bu kitabı; kendisini övenleri, “*Yapılanlar benim değil, Türk milletinin eseridir*” diyerek susturan; Türk kadınına “*Eller üstünde taşınmaya layıksın*” diye yücelten; köylüye “*Efendimiz*” diyen; yoktan bir ülke, saygıdeğer bir ulus yaratan, “yedi düvel”i yenmekle kalmayıp liderlerini ayağına getirecek vasıflara sahip olan Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün, milletine adadığı yaşamıyla ilgili gerçekleri anlatma çabalarına bir katkı olsun diye yazdım. Çünkü, gurur duyduğumuz atalarımızdan miras kalan özgür/bağımsız ve insanca yaşama hakkını miras bırakacağımız çocuklarımız var!

Yalçın Mıhçı

Yalçın Mıhçı Atatürk’üm



BÜTÜN KİTAPÇILARDA



"Biz dine saygı gösteririz ve düşünceye de muhalif değiliz. Biz sadece din işlerini, ulus, devlet ve dünya işleriyle karıştırmamaya çalışıyor, kasti ve fiili dinci hareketlerden sakınıyor, müsaade etmiyoruz. Gerıcilere asla fırsat vermeyeceğiz. ”

Gazi Mustafa Kemâl Atatürk

Menemen Olayı

(23 Aralık 1930)

34

Mustafa Kemal, yurt gezilerinden birini daha yapıyordu. Edirne'de bulunduğu sırada, İzmir'in Menemen ilçesinde, gerici ve kanlı bir irticai olayın meydana geldiği haberi alındı. Ne acıdır ki, bu, genç Cumhuriyet'teki ikinci büyük ve ciddi bir "gerici" ayaklanmaydı. Kısa bir araştırmadan sonra olayın arkasında İngilizlerin olduğu öğrenildi.

Ayaklanmanın tertipçisi, Nakşibendî tarikatından olduğunu söyleyen, gerici ve yobaz birisi olan Giritli Derviş Mehmet adında bir meczuptu. Kökü dışarıda olan bir gücün kullandığı Derviş Mehmet, mehdi olduğu iddiasıyla etrafına topladığı birkaç meczupla birlikte bu eylemi gerçekleştirmeye karar vermişti. Amaçları, Şeriat düzenini kurarak Cumhuriyeti, Ata-

türk İlke ve Devrimleri'ni ortadan kaldırmaktı.

Meczuplar, 6 Aralık 1930 tarihinde Manisa'nın köylerinden birinde toplanmışlar ve neler yapmaları gerektiğini planlamışlardı. Eylemlerini İzmir'in Menemen ilçesinde yapmayı kararlaştıran bu akıl fukarası zavallılar, 23 Aralık 1930 günü gece yarısından sonra yola çıkarak, Menemen'e ulaşmışlardı.

ASTEĞMEN KUBİLAY ŞEHİT EDİLİYOR

Meczup Derviş Mehmet ve beraberindekiler, kasabanın merkezindeki bir camiye girmişlerdi. Sabah namazını kıldıktan sonra, yeşil bezden yapılmış sözde şeriat bayrağını ile camideki 15–20 kadar kişiyi de silah zoruyla yanlarına alıp, tekbir getirerek yürüyü-

şe geçmişlerdi. Bu zavallı güruh, “Şapka giyen kâfirdir.” “Din elden gidiyor.” “Saltanatı ve Hilafeti geri getireceğiz.” sözleriyle halkı galeyana getirmeye çalışıyorlardı. Halk ne olduğunu anlamaya çalışırken, Derviş Mehmet kalabalığa, Menemen’in etrafının 70 bin kişilik şeriat ordusu tarafından sarıldığını söyleyerek, “Daha ne duruyorsunuz? Gelin yeşil sancak altında toplanalım ve şeriat isteyelim!” diye haykırarak Menemen’in merkezindeki belediye meydanına kadar gelmişti. Kalabalık şehir meydanına vardığında yaklaşık yüz kişiye ulaşmıştı. Halkın bir kısmı bu meczuplara katılırken, bir kısmı sessiz kalmış, olup-biteni seyretmeye koyulmuştu.

Olayı duyan ilçe jandarma bölük komutanı, 24 yaşında bir öğretmen olan asteğmen Mustafa Fehmi Kubilay’ı, komutasındaki bir takım askerle

beraber durumu öğrenmek amacıyla asilerin olduğu yere göndermiştir. Yürekli bir vatansever olan Kubilay, meydana geldiğinde, Derviş Mehmet ve adamlarından silahlarını bırakıp teslim olmalarını istemiş, gözü dönmüş asiler sözlü uyarıya ateşle karşılık verdikten sonra asteğmen Kubilay’ı yaralayıp olaya müdahale etmeye çalışan iki bekçiyi de öldürmüşlerdi.

Bununla yetinmeyen yobazlar, yaralı olarak caminin merdivenlerine kadar ulaşabilmiş olan Asteğmen Kubilay’ın başını testere ağızlı kör bir bıçakla keserek vücudundan ayırdılar. Sonra da kesik başı yeşil bir bezin bağlı olduğu sopanın tepesine bağlayıp, ilçe sokaklarında dolaştırmaya başladılar.

ASİLER BERTARAF EDİLİYOR

Olay çabuk duyulmuş, yakındaki bir karargâhtan hemen olay yerine takviye olarak askeri birlik gelmişti. Birliğin “Teslim ol!” çağrısına, “Bize kurşun veremez!” sözleriyle karşılık veren meczuplar, askeri birliğe ateşle karşılık verdiler. Yaşanan kısa süreli yoğun bir çatışma sonucunda, Giritli meczup Derviş Mehmet ve birkaç arkadaşı vurulmuş, kaçanlar da kısa sürede yakalanmıştır.

Hükümetin olaya büyük bir titizlik ve hassasiyetle yaklaşması neticesinde çatışmadan sağ kurtulabilen asilerden 25’i Menemen’de, 13 kişi ise Manisa’da yakalanarak tutuklanmıştır.



Meczup, sahte mehdi Giritli Derviş Mehmet

Yaşanan bu menfur saldırı, başta Gazi Mustafa Kemal olmak üzere, hükümette, basında ve kamuoyunda sert tepkilerin gösterilmesine yol açmıştır. Edirne’de bulunan Devlet Başkanı Gazi Mustafa Kemal, yurt gezisini hemen kesmiş, bu ve benzeri hadiselerin Cumhuriyet’i yıkmayı hedef almış hareketler olduğunu özellikle belirtmiştir.

Gazi, yayımladığı demecinde, Kubilay’ın katli karşısında, halktan bazılarının alkış tutmasının, cehaletle değil insanlıkla ilgili ve utanılacak bir durum olduğunu vurgulamıştır. Orduya başsağlığı dileyen Gazi “...*Büyük ordunun genç subayı ve Cumhuriyetin aydın öğretmen topluluğunun kıymetli üyesi Mustafa Fehmi Kubilay’ın temiz kanı ile Cumhuriyet canlılığını tazelemiş ve kuvvetlendirmiş olacaktır...*” sözleriyle tepkisini dile getirmiştir.

HÜKÜMETİN ALDIĞI ÖNLEMLER

İstanbul’a dönen Gazi Mustafa Kemal, 27 Aralık 1931 tarihinde Başbakan İsmet Paşa, Genelkurmay Başkanı Fevzi (Çakmak) Paşa, Meclis Başkanı Kâzım (Özalp) Paşa ve İçişleri Bakanı Şükrü Kaya’nın katıldığı bir toplantıda, Menemen olayını ayrıntılı olarak görüşmüş ve değerlendirmiştir. Toplantıda olay Devrimlere ve Cumhuriyet rejimine karşı hazırlanmış bir tertip olarak değerlendirilmiş ve ivedilikle



Devrim şehidi Kubilay enerjik tedbirler alınması öngörülmüştür.

Hükümet, 31 Aralık 1930 tarihinde Menemen ile Manisa ve Balıkesir merkez ilçelerinde bir ay süreli sıkıyönetim kararı almış ve karar Meclis tarafından da hemen onaylanmıştır. Yapılan ilk soruşturma sonucunda, Devrimlerin korunması için hükümetin sert tedbirler



Menemen sanıkları mahkemeye götürülüyor



Menemen sanıklarından bir kısmı

alması kaçınılmaz olduğu kararı alınmıştır. Bölgeye, suçluları yargılamak üzere Korgeneral Mustafa (Muğlalı) Paşa başkanlığında bir askeri mahkeme (Divan-ı Harp) gönderilmiş, yargılama sonucunda Nakşibendî Şeyhi Esat ve müritleri tutuklanmıştır. Çoğu Giritli ve Rumeli göçmeni 36 kişi hakkında ölüm ve 41 sanık hakkında da değişik hapis cezaları verilmiştir.

Menemen olayının suçluları Askeri Mahkeme’de hesap verirken; yurdun çeşitli yerlerinde gericiliği bir şekilde körükleyen ve bu yola başvuran çok kişi tutuklanarak gerekli cezaya çarptırılmıştır. Haklarında idam kararı verilenlerin infazı için Meclis 2 Şubat 1931 tarihinde onay vermiş ve kararlar 3 Şubat 1931’de uygulanmıştır.

OLAYIN YURT ÇAPINDAKİ ETKİSİ

Menemen olayı bütün yurttaki büyük üzüntü ve nefret uyandırmıştır. Ülkenin dört bir yanında menfur saldırıyı lanetleyen mitingler düzenlenmiştir. İstanbul Üniversitesi’nde, 31 Aralık

1930 günü büyük bir miting yapılmış, Cumhuriyet’in ve Türk ulusunun birlik ve beraberliğinin, bu yobaz ve gerici zihniyete karşı korunmasının gerekliliği vurgulanmış; başka bir öğrenci grubu da; “Hainleri telin ediyoruz... Kahrolsunlar!” şeklinde slogan

atarak Taksim’e doğru yürüyüş düzenleyip sessizce dağılmışlardır.

3 Ocak 1931 günü Ankara Türk Ocakları Merkezi’nde, Konya, İnegöl, Bergama, Bursa ve Balıkesir’de de mitingler yapılmıştır. İzmir Vilayet Meclisi de olayı meydana getirenleri lanetleyen bir bildiri yayımlamıştır. Rize’de de 4 Ocak 1931 günü büyük bir miting tertip edilmiştir.

İLGİNÇ TESPİTLER

Bölge’de o dönemde görev yapan Askeri Mahkeme Başkanı Korgeneral Mustafa Muğlalı Paşa’nın:

“*Gerici ayaklanmanın asıl tertipçisi olan Şeyh Esat yurt dışı bağlantılı birisiydi. Hilafet Komitesi’yle ilişkili olduğu doğrultusunda bir itirafname hazırladığı biliniyordu. Bir kısım İngiliz vatandaşlarıyla da münasebeti olduğunu ifadelerinde doğruluyordu. İtirafnamesini tamamlamasına hastalığı engel oldu...*” şeklindeki sözleri, olayın nerelere dayandığının açık bir kanıtıdır.

Bu insanlık dışı olayı planlayanla-

rın kimliklerinden niyetlerini ve neye hizmet ettiklerini anlamak mümkündür.

Bunlardan birisi; “Manisa eski Mutasarrıfı ve aynı zamanda Nakşi-bendî tarikatı mensubu olduğu bilinen Giritli Hüsnü Bey’dir. Bu şahıs, Eylül-1922 başında, ordumuz İzmir’e girmek üzereyken Yunan birlikleriyle Yunanistan’a kaçmıştır. İlk olarak dinini Ortodoks Hıristiyanlığı’na dönüştürmüş, adını ise Hüsnüyadis olarak değiştirmiştir. Bu şahıs meczup Derviş Mehmet’in de öz amcasıdır...”

Diğeri ise; “Menemen eski Belediye Başkanı Giritli Şeyh Sükuti’dır. İngiliz Muhipler Cemiyeti (İngiliz Dostları Derneği) üyesi ve Şeyh Esat’ın da müritlerinden birisidir. Şeyh Sükuti de Ulusal Kurtuluş ve Bağımsızlık savaşı sırasında Yunan güçleriyle birlikte kaçanlardandır.”

Ne ilginçtir ki; Şeyh Sükuti ile Hüsnüyadis Yunanistan’da bir araya gelmiş, her iki şahsın, gerici ayaklanmanın dış bağlantılarında önemli isimler olduğu ve İngiliz Gizli Servisi (Intelligence) ile bağlantılı olduğu askeri mahkeme belgeleriyle kanıtlanmıştır...

Menemen Olayı, hızlı bir Devrim hamlesi gerçekleştirilmekte olan Genç Türkiye

Dikkat edilmesi gereken asıl konu **Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin bütünlüğüne kasteden gerici ve bölücü hareketlerin tamamının emperyalizmden güç almakta olduğudur...”**

Cumhuriyeti’nde ciddi bir irtica tehlikesi bulunduğunu, devrimlerin yerleşmesi için daha çok ve sistemli çalışmanın gerekli olduğunu göstermiştir.



Menemen -
Kubilay Anıtı

Türk Ulusu'nun büyük çoğunluğu Devrimlerin devamını arzu ederken, bir kısım gerici, yobaz ve karşı devrimci unsurların Devrimlere karşı hareketlerde bulunması, hiç kuşku yok ki, devrimleri tehlikeye düşürebilecek nitelikte hareketlerdi.

Burada dikkat edilmesi gereken asıl önemli konu; "Atatürkçü düşünce, Atatürk ilke ve devrimlerine, laik Cumhuriyete ve dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bütünlüğüne kasteden gerici ve bölücü hareketlerin tamamının emperyalizmden güç almakta olduğudur..."

Şu gerçeği göz ardı edemeyiz: Gazi Mustafa Kemal, "Din elden gidiyor... Saltanatı ve Hilafeti geri getireceğiz..." yaygarası koparanların

bilmesi gereken en önemli hususu, 28 Ekim 1923 günü Fransız Gazeteci Maurice Pernot ile yaptığı söyleşide dile getirmiştir:

"İslamiyet, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ideolojisi değil, aksine Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının inanç sistemidir; dinidir..."

Gazi Mustafa Kemal'e göre, devrimcilerin her zaman bu tür meczuplar tarafından oluşturulabilecek karşı devrimci hareketlere hazır olması kaçınılmaz bir gerekliliktir.

Cumhuriyet rejimi adına hayatını veren Asteğmen Mustafa Fehmi Kubilay'ın adı 26 Aralık 1934'de Mene-men'de açılan bir anıtla ölümsüzleştirilmiştir. •

cengizonal@butundunya.com.tr

(Gelecek Ay: 1930 Sonrası Devrimler)

BAŞÖĞRETMEN ATATÜRK



Yazı devriminden sonra (1928), Atatürk'ün kara tahta başındaki resmi görülünce, ona "başöğretmen" denilmeye başlanmıştı. Kurtuluş Savaşı'ndan hemen sonra, bir İstanbul gazetecisi kendisine şöyle bir soru yöneltmişti:

"Yurdu kurtardınız. Şimdi ne yapmak istediniz?"

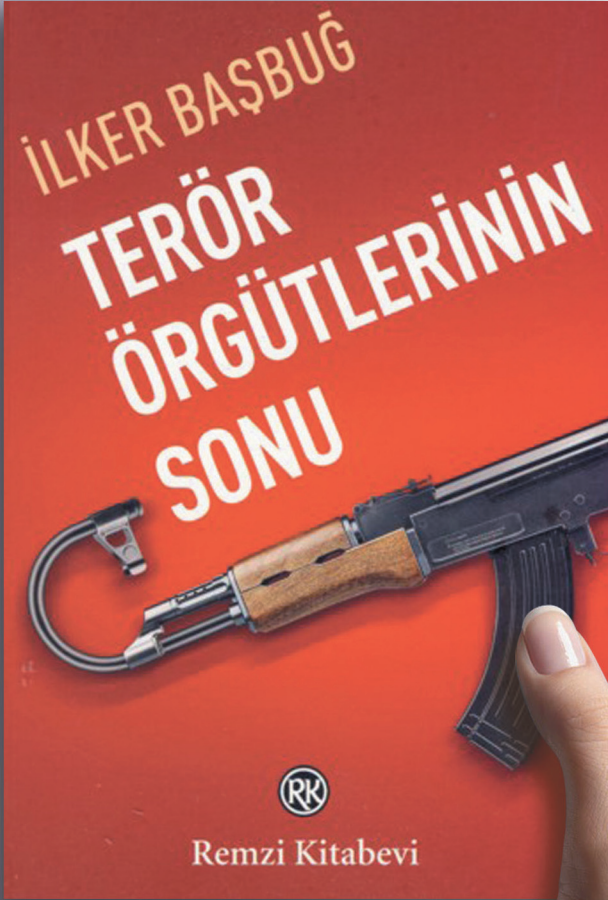
Hiç duraklamadan şu cevabı vermişti: "Milli Eğitim Bakanı olarak

Türk kültürünü yükseltmeye çalışmak, en büyük amacımdır."

Ondan sonra Atatürk nereye gitse, orada mutlaka bir okula girer, öğretmen ve öğrencilerle konuşurdu. Birgün Atatürk'ün yolu köy okuluna düştü. Tek sınıflı okulda bir genç öğretmen ders veriyordu. Atatürk sınıfa girince, öğretmen kürsüsünü terk etti. Atatürk:

"Hayır, yerinizde oturunuz ve dersinize devam ediniz," dedi. Eğer izin verirsiniz, biz de sizden faydalanmak isteriz. Sınıfa girdiği zaman, Cumhurbaşkanı bile öğretmenden sonra gelir."

Terör örgütlerinin de bir sonu vardır. Terör eylemlerinin geri tepen sonuçlar doğurabileceği bilinen bir gerçek. Ülke yönetimlerinin, uygulayacakları terörle mücadele stratejisini, nasıl marjinalize edilebileceği üzerine kurmaları yararlı olacaktır. Etnik farklılıkların olduğu ülkelerde, bu farklılıkların derinleşmesine neden olabilecek söz, tutum ve davranışlardan da kaçınılması gerekir. Aksi takdirde ortaya çıkacak gelişmelerin kontrolü zorlaşabilir. İlker başbuğ bu kitapta, bilimsel bir bakışla terör örgütlerinin nasıl sonlandırılabilir ve etnik farklılıkların yaşandığı ülkelerde başarıyla uygulanabilecek liberal demokrasinin esasları üzerinde duruyor.



BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Aşağıdaki yazı, Hatay'ın kurtuluşu ve anavatanına bağlanması için çeşitli ortamlarda savaşım veren Erginlik Cemiyeti yöneticilerinden Şeyh Maruf Cilli'nin oğlu M.Ali Cilli'nin torunu Sibel Cilli Çekmece tarafından kaleme alınmıştır.

Hat

**I. Dünya
Savaşı biterken
kaptırdık, II. Dünya
Savaşı başlarken
kurtardık.**

Yazan: SİBEL CİLLİ ÇEKMECE

Ulusal görevlerimizi başarıyla yerine getirdiğimiz ve bu nedenle haklı bir ulusal övünç ve sevinç duyumsayarak andığımız gurur günlerimizden biri de, 23 Temmuz'dur.

ay

“Hatay meselesi benim vazgeçilmez bir davamdır”
M. Kemal Atatürk



Bu yıl 73'üncü yıldönümünü kutladığımız 23 Temmuz 1939 tarihinde Hatay ilimiz, anavatanına kavuşmuş ve o günden sonra Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bölünmez varlığıyla bütünleşmiştir.

Birinci Dünya Savaşı biterken Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu güç durum nedeniyle kaybettığımız Antakya, İskenderun ve çevresini, İkinci Dünya Savaşı başlarken, bu kez kendileri güç durumda kalan işgalcilerin elinden kurtardık ve Hatay ili olarak anavatanına bağladık. Bu ulusal görevin başarıyla yerine getirilmesiyle aynı zamanda, Mustafa Kemal Atatürk'ün “Hatay meselesi benim vazgeçilmez bir davamdır” dediği bir “kişisel davası” da başarıyla sonuçlanmış oldu.

Atatürk, bu ulusal sorunumuzun kendisi için ayrı bir “özellik” taşımasını, şu sözleriyle özetlemiştir:

“Gerekirse Hatay davasını şahsen halletmek için, bir zaruret karşısında kalırsam, derhal devlet reisliğinden ve hatta mebusluktan istifa ederim. Serbest bir vatandaş olarak bu işlerde çalışan arkadaşlarla beraber Hatay topraklarına geçerim. Bildiğiniz gibi bunun her zaman imkânı ve yolları vardır. Oradaki mücahitlerle,

anavatanından kaçıp, bize katılacağından şüphe etmediğim kuvvetlerle meseleyi yerinde ve içerden halletmeye çalışırım. Türkiye Hükümeti isterse beni, arkadaşlarımı asi ilan etsin. Hakkımızda takibat yapsın...”

Başarıyla sonuçlandırılması uğrunda devlet başkanlığı görevinden ayrılıp, “asi ilan edilmeyi” bile göze alabilecek denli kararlı olduğu “Hatay’ın anavatanına kavuşturulması” sorunu, Mustafa Kemal için Birinci Dünya Savaşı’nın bittiği 1918 yılında başlamıştır.

O uğursuz 1918 yılının 30 Ekim günü Osmanlı İmparatorluğu, neden savaşa giriştiğini bile bilmediği “yedi düvel” karşısında yenilgiye uğrayıp,

Hatay ilimizin sınırlarının kucakladığı yöre, işte böylesi bir Arap ihaneti ve “İngiliz siyaseti” sonucu anavatanından koparılmıştır.

“Mondros Mütarekesi”ni imzalamak zorunda kaldığında, topraklarının bir bölümü bu anlaşmanın imzalanmasını beklemeyen Fransızlar ve İngilizler tarafından kapışılmıştı. Mondros Mütarekesi’nin imzalanmasından üç hafta önce, “anlaşmanın içereceği konuların

kokusunu önceden alan” o günlerdeki düşmanlarımız Fransa, Güneydoğu Anadolu ve Suriye’ye, İngiltere ise petrol bölgesi Irak’a el koymuştu. İngiltere bununla yetinmemiş, Irak’ta “rahat hareket edebilmek için” Faysal’ı Şam’a göndermiş ve desteğiyle ona, tüm Suriye’yi kapsayan bir Arap Hükümeti kurdurmuştu. Bu olaydan tam 20 gün sonra ve Mondros Mütarekesi’nin imzalanmasından ise tam üç gün önce, 27 Ekim 1918 tarihinde, yine İngilizler’in desteğiyle Faysal taraftarı Araplar, yine bir “oldu bitti” ye getirerek bu kez Antakya’da bir Arap Hükümeti kurduklarını ilan ettiler.

Başta Antakya, İskenderun, Samandağ olmak üzere bugün Hatay ilimizin sınırlarının kucakladığı yöre, işte böylesi bir Arap ihaneti ve böylesi bir “İngiliz siyaseti” sonucu anavatanından koparılmıştır.

O günlerde Antakya, Belen, Dircemal ve Telfirat hattını korumakta olan Yıldırım Orduları Grubu Komandanı Mustafa Kemal, İngilizler’ in bölgeye asker çıkarma hazırlıklarına giriştiğini öğrenince bu girişime engel olmak istedi. “İskenderun, Antakya, Samandağı, Katma ve Kilis havalisi halkının dörtte üç çoğunlukla Arapça konuşan Türkler olduğunu ve bu durumun her işlemde gözönünde bulundurulmasını” anımsatmakla yetinmedi, önce Belen’den bir alay göndererek Antakya’yı kuşat-

derun, Antakya, Samandağı, Katma ve Kilis havalisi halkının dörtte üç çoğunlukla Arapça konuşan Türkler olduğunu ve bu durumun her işlemde gözönünde bulundurulmasını” anımsatmakla yetinmedi, önce Belen’den bir alay göndererek Antakya’yı kuşat-

tı, sonra Arap Hükümeti'nin emrindeki askerlerin silahlarını toplattı, sonra da Arapların hapsedtiği Türk ileri gelenlerini serbest bıraktırdı, onların yerine Arap Hükümeti'ni kuran elebaşlıları tutuklattı.

Mustafa Kemal'in bu girişiminden bir gün sonra, 4 Kasım 1918 tarihinde, 5 Fransız torpido botu, yenik İstanbul Hükümeti'nin onayıyla İskenderun Körfezi'ne geldi ve buradaki mayınları temizledi. Aynı gün Mustafa Kemal'e ise İstanbul'dan bir telgraf geldi. Telgraf, İstanbul Hükümeti tarafından gönderiliyor ve Mustafa Kemal'in, okur okumaz reddedeceği bir emir içeriyordu. Bu emirde Mustafa Kemal'e "Suriye'deki İngiliz Ordu Komutanının, İskenderun Limanı'ndan yararlanabileceği" bildiriliyor ve kendisinden, "İngiliz Ordu Komutanına bu konuda bir zorluk çıkarmaması" isteniyordu.

Bu telgraf emrini alır almaz Mustafa Kemal de İstanbul Hükümeti'ne bir telgraf gönderdi ve bu konudaki kendi kararını bildirdi:

"İskenderun'a ayak basacak İngilizler'e ateş etmeleri için emrimdeki tüm askerlere şu andan itibaren emir vermiş bulunuyorum."

İstanbul Hükümeti, Mustafa Kemal'in bu yanıtı üzerine aynı gün Yıldırım Orduları Grubu'nu kaldırdı ve görevi sona erdirilen Yıldırım Orduları Gurubu'yla birlikte, kendi görevine de son verilen gurup komutanı Mus-



"İskenderun'a ayak basacak İngilizler'e ateş etmeleri için emrimdeki tüm askerlere şu andan itibaren emir vermiş bulunuyorum."

Mustafa Kemal

tafa Kemal'in derhal İstanbul'a dönmesini bildirdi. Bu durum Mustafa Kemal'e yine o gün bir telgrafla bildirildi. Ordusu elinden, kendisi görevinden alınan Mustafa Kemal, 10 Kasım 1918 günü İstanbul'a dönmek zorunda kaldı.

"Hititler'in ilk yerleşim merkezi Hatay'ı bir gün nasıl olsa yine anayurtla bütünleştireceğine" olan kafasındaki inancı, şimdi ayrıca yüreğinde bir na-

mus yemini de olmuştu. İlerideki yıllarda “Hatay meselesi benim vazgeçilmez davamdır” diyen Mustafa Kemal’in, bu sözü söylerken işte böylesi bir nedeni vardı.

H Hatay’ın anavatana kavuşturulması davasını Mustafa Kemal, halk önünde ilk kez 1923 yılında Adana’ya yaptığı bir gezi sırasında, kendisini karşılayan topluluğun karşısında dile getiriyor, kalabalığın ön sırasında duran siyahlara bürünmüş dört genç kızın tuttukları üzeri “Antakya-İskenderun” yazılı pankartı görünce, kafasındaki ve yüreğindeki kararını şu öz sözüyle



Atatürk Hatay-Dörtyol gezisi sırasında

açıklıyordu:

“Kırk asırlık Türk yurdu, esir kalamaz.”

Mustafa Kemal, Hatay’ın anavatana kavuşturulması konusundaki resmi görüşünü ise ilk kez 1 Kasım 1936 tarihinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin çalışma yılının açılışı nedeni ile yaptığı konuşmasında açıklıyor ve şöyle diyor:

“Bu sırada, milletimizi gece gündüz meşgul eden başlıca büyük mesele, hakiki sahibi öz Türk olan İskenderun-Antakya ve havalisinin mukadderatıdır. Bunun üzerinde ciddiyet ve katıyetle durmaya mecburuz. Daima kendisi ile dostluğa en çok ehemmiyet verdiğimiz Fransa ile aramızda tek büyük mesele budur. Bu işin hakikatini bilenler, hakkı sevenler, alakamızın şiddetini ve samimiyetini iyi anlar ve tabii görürler.”

Konuşmasının bu yerinde milletvekilleri ve salondaki dinleyiciler ayağa kalkıp, Atatürk’ü coşkuyla ve uzun uzun alkışlarken, büyükelçilerin oturdukları locada Yunan büyükelçisi, yanındaki Fransız büyükelçisine *“Bu nutuk ve bu coşku karşılarında ne diyorsunuz?”* diye soruyor, Fransız büyükelçisi ise ona şu karşılığı veriyordu:

“Monşer, bu bir nutuk değil, tam bir ültimatodur, tam bir meydan okumadır.”

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki bu coşku ve heyecan bir gün sonra tüm yurttan ve özellikle Hatay'da büyük sevinç gösterilerini başlatan bir kıvılcım oldu. Hatay konusunun

ulusal bir davamız olduğu ve bu davamızın tüm ulusumuzca benimsendiği, artık açık açık ilan edilmişti.

Fransızlar ile aramızdaki nota trafiği, bu olaydan sonra başladı. Fransızlar, 1921'de yapılan Ankara Anlaşması'na göre Hatay'ın Suriye sınırları içinde kalması için diretiyorlar, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ise, böyle bir konunun kabul edilemeyeceğini bildiriyor ve Hatay için kesin bir bağımsızlık istiyordu. Sonunda Türkiye bu konuyu 10 Aralık 1936 tarihinde Milletler Cemiyeti'ne götürdü. Toplantıya Dışişleri Bakanı Dr. Tefvik Rüştü Aras başkanlığında katılan Türk diplomatları, Milletler Cemiyeti'nde 9 ülkenin dışişleri bakanlarıyla sözcüğü tam anlamıyla “diplomatik bir savaş” yaparlarken, Adana'nın kurtuluş günü olan 5 Ocak'ta tören alanında, Atatürk'ün bir işaretiyle toplanan 40 binden fazla yurttaş da bu “savaş”a, “savaş konusu komşu alan”dan de-



Hatay'ın Anavatana katılmasıyla Antakya'da Türk ve Fransız yetkililer tarafından yapılan son tören

mokratik desteğiyle katılıyordu. Adana'daki bu törende tüm konuşmacılar, söz birliği etmişlercesine şu sözü yineliyorlardı:

“Bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da Atatürk'ün bir işaretiyle her türlü fedakârlığa hazırız.”

Tören alanını dolduran 40 binden fazla yurttaş ise, bir koro düzeniyle şu sözleri haykırıyordu:

“Canımızı, malımızı Hatay'ın kurtuluşu uğrunda ve Atatürk'ün emrinde fedaya hazırız...”

Adana Valisi Tefvik Hadi, halkın bu coşkusunu o gece telgrafla Mustafa Kemal Atatürk'e ilettili. Dolmabahçe Sarayı'nda bulunan Atatürk, bu haber üzerine Ankara'yı arayarak İsmet İnönü ve Genel Kurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'ın Eskişehir'e gelmelerini bildirdi. Kendisi de özel treniyle sabaha karşı Eskişehir'e hareket etti.

İnönü ve Çakmak'la Eskişehir'de dört saat görüşen Atatürk, onları Ankara'ya uğurladıktan sonra, Adana

yolu üzerindeki Ulukışla'ya doğru hareket etti. Atatürk, Ulukışla'ya gidişinin nedenini, "Fransızlar'ın Türk halkına yaptıkları eziyete son vermek olduğunu" açıkladı ve "Kızım sana söylüyorum, gelinim sen dinle" deyişiyi yorumlanabilecek biçimde, Fransızlar'ın kulağına gitmesi için Anadolu Ajansı'na şu sözleri söyledi:

"Ben memleketi hiçbir zaman harbe sürüklemem, fakat Hatay meselesi benim vazgeçilmez bir davam olmuştur. Gerekirse bunu şahsen halletmek için, bir zaruret karşısında kalırsam, derhal devlet reisliğinden ve hatı mebusluktan istifa ederim. Serbest bir vatandaş olarak bu işlerde çalışan arkadaşlarla beraber Hatay topraklarına geçerim. Bildiğiniz gibi bunun her zaman imkânı ve yolları vardır. Oradaki mücahitlerle, anavatanı kaçıp, bize katılacağından şüphe etmediğim kuvvetlerle meseleyi yerinde ve

içerden halletmeye çalışırım.

Türkiye Hükümeti isterse beni, arkadaşlarımı asi ilan etsin. Hakkımızda takibat yapsın... Maamafih böyle bir ihtimal karşısında kalacak değiliz. Dava yakında istediğimiz şekilde halledilmiş olacaktır."

Anadolu Ajansı'nın tüm dünyaya yaydığı Mustafa Kemal Atatürk'ün bu demeci, ilk etkisini, demecin "hedef tahtası" Fransa'da gösterdi. Atatürk'ün Ulukışla'ya hareket etmesi ve bu sözleri üzerine, zaten bir Atatürk hayranı olan Fransız Meclis Başkanı Herrio, Türkiye'nin Paris Büyükelçisi Suat Davasa'yı ziyaret etti ve ona Fransa'nın şu kararını bildirdi:

"Sayın Büyükelçi, lütfen hükümetinize hemen bildiriniz: Fransız Hükümeti, Atatürk'ün isteğini yerine getirmeye hazırdır. Müsterih olsunlar."

Hatay'ın bağımsız bir devlet ol-



Türk askerinin Hatay'a girişi

ması, bu olaydan iki hafta sonra, 27 Ocak 1937 tarihinde Milletler Cemiyeti tarafından kabul edildi. Sıra şimdi, bağımsız Hatay Devleti'nin, Türk milletvekillerinden oluşan millet meclisinin kurulmasına ve Hatay'ın bir Türk cumhurbaşkanı tarafından yönetilmesi aşamasına gelmişti. 2 Eylül 1938 tarihinde millet meclisi, topluluklara ayrılan kontenjanlara göre 22'si Türk olmak üzere 40 milletvekilinden oluşuyordu.

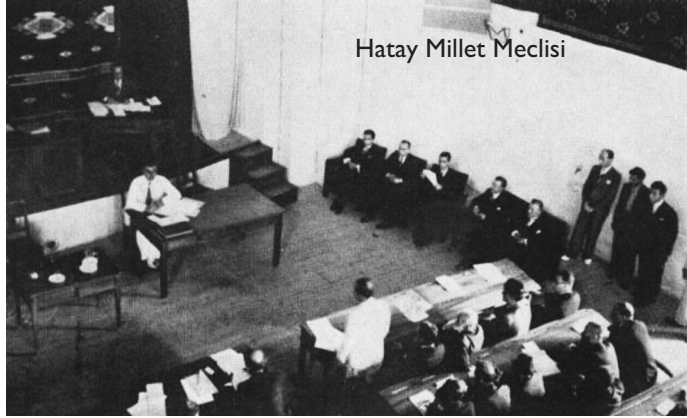
En yaşlı üye olan 85 yaşındaki Mehmet Adalı'nın başkanlığında açılan millet meclisi, meclis başkanlığına Abdulgani

Türkmen ve başkan yardımcılıklarına Zeynel Abidin Cilli ve Vedi Münir Karabay'ı seçti.

Şimdi sıra Hatay devlet başkanını seçmeye gelmişti. Bu yüce makam için tek aday, Tayfur Sökmen'di. Yıllar sonra bir örneğini Kıbrıs'lı Türkler'in efsane lideri Rauf

Denktaş'ın kişiliğinde gördüğümüz yurtseverlik sorumluluğunu Tayfur Sökmen de, savaşımına bir "mücahit" olarak başlayarak kanıtlamıştı. Ulusal bağımsızlığa kavuşmayı ve ulusal

“Hatay halkının sarf ettiği fedakârlık, gayret ve Büyük Kurtarıcı Atatürk'ün yüksek alakaları sayesinde bu istiklale kavuşmuş bulunuyoruz.”



Hatay Millet Meclisi

onuru korumayı o ise, Hatay'ın Fransız işgalinde kaldığı dönemde kendisine tek amaç edinmişti. Aynı duyguları paylaştığı birçok arkadaşıyla birlikte düşman karşısında önce silahla çarpışmış, savaşımını daha sonraki yıllarda çeşitli ortamlarda ve kimliklerde sürdürmüştü. Atatürk tarafından Antalya bağımsız milletvekilliğine getirilen Tayfur Sökmen, Hatay'ın bağımsızlığı amacıyla Dört Yol'da kurulan Erginlik Cemiyeti'nin de başkanlığını yapmıştı.

Tayfur Sökmen, millet meclisi tarafından devlet başkanlığı görevine seçildikten sonra yaptığı konuşmada

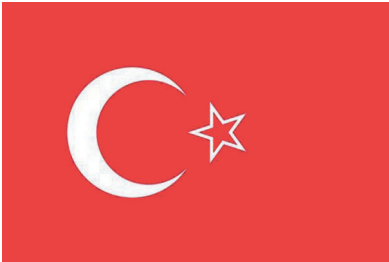


Türk askerinin karşılanması

özellikle şu noktaya değiniyordu:

“19 seneden beri bütün Hatay halkının candan sarf ettiği fedakârlık ve gayret neticesinde ve Büyük Kurtarıcı Atatürk’ün yüksek alakaları sayesinde bu istiklale (bağımsızlığa) kavuşmuş bulunuyoruz.”

Atatürk, Hatay Devleti’ne bir devlete verilebilecek en büyük armağanı verdi: O devletin bayrağını, kendi elleriyle çizdi ve Hataylılar’a armağan etti. Hatay Devleti bayrağının Türk bayrağından farkı yalnızca yıldızıydı. Hatay bayrağındaki yıldızın iç bölümü de, bayrağın kırmızı rengini taşıyordu. Ülkenin yönetimi için ayrı yasalar



Atatürk’ün çizdiği Hatay Bayrağı

yapmak yerine, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ nin yasalarını kabul eden millet meclisi, en büyük kararını 29 Haziran 1939 tarihinde aldı. O gün olağanüstü toplanan millet meclisi, tüm milletvekilleri tarafından imzalanarak verilen

bir önerenin oylanması sonucu Hatay Devleti’nin varlığının sona ermesine ve Hatay topraklarının anavatana katılmasına karar verdi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından, Hatay’ın Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin bir ili olarak kabul edilmesinden

sonra Şükrü Sökmensüer Hatay valiliğine atandı ve... 23 Temmuz 1939 tarihinde sabah saatlerinde Antakya’da, öğleden sonra da İskenderun’da yapılan törenlerle direktteki Hatay bayrağı indirildi ve üzerine eklenen yeni yıldızıyla bu kez Türk Bayrağı olarak yeniden direğe çekildi.

Bu gurur günümüzü bu yıl 74’üncü kez kutlarken, işte bizi 74 yıl önceki o güne getiren ulusal duygularımızı ve heyecanımızı bugün de aynı canlılıkta korumakta olduğumuzu 74’üncü kez anlatmış ve kanıtlamış olacağız ele güne, dosta düşmana ve ayrıca... Anlamayanlarımıza da, anlamak istemeyenlerimize de. •

Bütün Dünya

Yazı İşleri Bölümü

İş adamlığı,
sanayiciliği ve
politikacılığıyla
örnek bir
yurtsever:

NURİ DEMİRAĞ

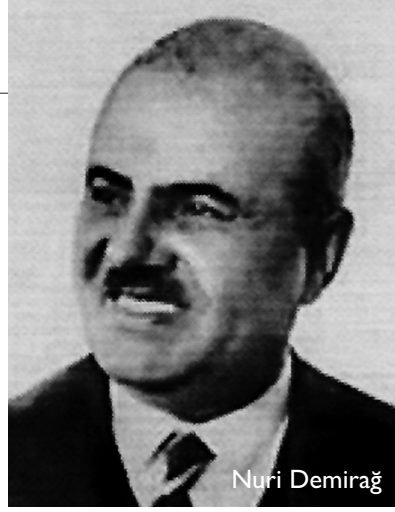
İsteriz ki beyler, ülkemizde çok ve çok milyonerler, milyarderler olsun! O namuslu, çalışkan ve zengin insanlar başlı başına, bu ülkede bankalar, şimendiferler, fabrikalar, şirketler vb. sanayiye kursunlar! Bizi yabancıncının sermayesine muhtaç bırakmasınlar.

Mustafa Kemal'in, 17 Ocak 1923 tarihinde İzmit'teki "tarihsel basın toplantısı"nda bu sözlerle açıkladığı düşünüyü ilerideki yıllarda gerçekleştiren "Namuslu, çalışkan ve zengin insanlar"dan biri de Nuri Demirağ olmuştur.

886 Yılında bir Anadolu kasabasında doğan, üç yaşında babasını yitiren, beş yaşında okula ve okurken, zorunluluk nedeniyle, bir yandan da çalışmaya başlayan Nuri Demirağ, okulu bitirdiği 17 yaşında Ziraat Bankası'na memur oldu.

Demirağ "halk yararına" ilk işini, bu görevi sırasında yaptı. Ülkedeki kıtlık nedeniyle halk açlıktan kırılırken, depolarda çürümeye yüz tutan tonlarca buğdayı satışa çıkardı, halkın açlığına çare oluşturdu. Bu büyük bir başarıydı ama, yine de hakkında kapsamlı bir soruşturma açıldı. Oysa buğdayın depolarda çürümesine, halkın da açlıktan ölmesine göz yumseydi, hiçbir yetkili onu sorumlu tutmayacak ve hakkında soruşturma açılmasına karar vermeyecekti. Nuri Demirağ bu "tehlikeyi" göze aldı ama bu davranışı nedeniyle soruşturma sonunda değil suçlu bulunmak, tam tersi, takdir bile edildi.

Maliye Bakanlığının sınavını kazanıp, yeni görevine başlayacağı İstanbul'a gitmek üzere kentten ayrılacağı gün tüm halkın ağlayarak kendisini yolcu etmeye geldiğini görünce, o da ağlayarak ayrıldı onlardan.



Nuri Demirağ

İstanbul'daki görevinde, yine halkın çıkarı doğrultusunda çalışmasını sürdürdü. Onun engelleme çabaları olmasaydı, Taksim Kışlası ve Talimhane, göz göre göre Fransızlar'a verilecekti.

Hasköy Mal Müdürlüğü'ne getirildikten sonra Maliye Mektebi-İ Âlisi'nde gece derslerine katılarak yüksek öğrenimini yaptı. Yeni görevi sırasında üst makamların işgalcilere gösterdiği ayrıcalığa dayanamadı ve... "Ulusal onuru ve şerefi üçbuçuk ayaktakımının ayakları altında çiğnenen bir hükümete memurluk edemem" diyerek devlet görevinden istifa etti.

O güne değin bitiktirdiği tüm parasıyla iş yaşamına girmeye karar verdi ve o yıllarda yabancıların tekelinde

olan sigara kağıdı işine girdi, ilk Türk sigara kağıdını üretti. Bu, yalnızca ekonomik açıdan değil, siyasal açıdan da büyük bir cesaret isteyen girişimdi. Bununla yetinmedi, ürettiği ürüne "Türk Zaferi" adını verdi. İşyerine astığı "satış peşin, fiyat kesin, pazarlık yok" levhasındaki ilkesini ödün vermeden uygulayarak, ticarete kendine özgü bir yöntem oluşturdu.

Müdafaa-i Hukuk hareketine katıldı. Anadolu'ya yardım gönderdi. Dışalım ve dışsattım işlerine başladı. 40 yaşına bastığı gün yazdırdığı bağış belgesinde bağış kararını şöyle açıkladı: *"Var olan ve yaşamımın sonuna kadar çalışmamdan elde edilecek olan kişisel servetimden, aile ve evlatlarının orta halde geçimlerine yetecek ve yavrularımın yüksek öğrenim masraflarını sağlayacak tutar çıkarıldıktan sonra, yaşarken yapmaya başarılı olamayacağım yararlı kuruluşlar meydana getirmek ve sürdürmek koşuluyla kişisel servetimi bağışladım."*

Cumhuriyet'in ilanından sonra bir Fransız şirketi, üstlendiği demiryolu yapımı işinden çekilmişti. Nuri Demirağ, ülkesindeki demiryolu girişiminin amacına ulaştırılmadan bira-

"Ulusal onuru ve şerefi üçbuçuk ayaktakımının ayakları altında çiğnenen bir hükümete memurluk edemem" diyerek devlet görevinden istifa etti.

kılmasına çok üzülmüştü. Demiryolu yapımı demenin, geri kalmış bölgelerde yeni ekonomik geçim kaynaklarının yaratılması demek olduğunu biliyordu. Bu konuda bir proje yaptı ve yaşama geçirdi. Bir yandan kadınları ve köylüleri el sanatlarını geliştirmeye yönlendirirken, bir yandan da kardeşiyle birlikte demiryolu yapımı işine girdi. Samsun-Erzurum, Fevzi-paşa-Diyarbakır, Afyon-Dinar, Sivas-Erzurum, demiryolu ağı ile kentlerin birbirine bağlanmasını sağladı. Özellikle işlerin zorlaştığı tünel, engebeli arazi çalışmalarında işçilerle birlikte omuz omuza çalıştı. Bu çalışmalar ile değil, devlete kazandırdığı para ve güç ile övünüyordu. Nuri Demirağ,



Nuri Demirağ, ilk yerli sigara kağıdı olan "Türk Zaferi"ni üreterek girişimciliğe ilk adımını attı

yaptığı demiryolu hatlarının hizmete açılışından önce kendine özgü bir “denetim yöntemi” bir çeşit “sağlamlık garantisi yöntemi” uyguluyordu.

Açılışta tren, hat üzerindeki bir köprüye geldiğinde durduruluyor, başta Nuri Demirağ olmak üzere, o köprüyü yapan mühendis ve işçiler birlikte köprünün altına iniyorlar ve tren köprüden öteki tarafa geçinceye kadar, köprünün altında bekliyorlardı. Atatürk, Mühürdarzade olarak tanınan iki kardeşe bu hizmetleri nedeniyle Demirağ soyadını verdi.

Merhum yazar Mehmet Fuat'ın annesi Piraye ile evlenen Nâzım Hikmet cezaevinden çıktıktan sonra kiralık ev arıyordu. O günleri Hasan İzzettin Dinamo, Nâzım Hikmet'in ağzından şu olayı aktarıyor:

"Yaşama koşullarımız çok dardı. Ayrıca evlerinde oturduğumuz mülk sahipleri de bizi patlayacak bir bomba gibi gördüğünden sık sık kapı dışarı edilmek tehlikesiyle karşılaşılıyorduk. Bir gün kendimize göre alçakgönüllüce bir ev ararken gazetede bir ilan gördük. Bu Anadolu'yu demir ağlarla örmeye çalışan çok zengin müteahhitlerden Nuri Demirağ'ın apartmanında bir çekme katın ilantıydı. Gündüzün matbaada pek çok düzeltme işlem olduğundan ancak akşama doğru başımda ünlü yağlı kasketim, üstümde kirlice iş elbisemle Nuri Demirağ'ın yazıhanesine uğradım... Demirağ bir yandan kılık kıyafetime bir yandan da düzgün konuşmama, aydın kişilere

özgü yüz çizgilerime bakıyor, tereddütler geçiriyordu. Nereden usuna geldiye birdenbire adımı sordu 'Nâzım Hikmet' dedim.

Sen misin bunu söyleyen? Koca Demirağ birdenbire yerinden fırlayarak üstüme atıldı. 'Vay sen ha? Nâzım Hikmet ha? Neden deminden beri söylemezsin de beni tereddütler içinde bırakırsın? Baksana şu raflara eksiksiz bütün kitapların orda. Ben senin Türkiye'de en iyi okuyucularından, beğenenlerinden biriyim' diyerek durmadan elimi sıkıyor, sıcak bir dostlukla sallıyordu.

'İstedğin ev olsun, Nâzım'cığım. O daireyi bu andan başlayarak sana ayırıyorum. Para pul istemem. Verirsen darılırım. İsteğinize otur? Sıcak su da vardır' dedi."

Nuri Demirağ, yıllar sonra yersiz yuvasız kalan Neyzen Tefvik'e de sahip çıktı. Alkol en çok kızdığı ve karşı çıktığı alışkanlıkların başında olmasına karşın “içki düşkünü” Neyzen'e para gönderiyordu. Neyzen son yıllarını onun verdiği evde geçirdi ve o evde öldü.

Filozof Rıza Tefvik ve Neyzen Tefvik'i sık sık evinde konuk eder, yemek yer, onlarla görüş alışverişinde bulunurdu.

Atatürk'ün “ülkeyi demirağlarla örmek” düşünü yaşama geçiren Nuri Demirağ, onun "Gelecek Göklerdedir" işaretini verdiği yolda da büyük adımlar attı.

O yıllarda hava gücünü artırmak

için illerde paralar toplanıyor, alınıp orduya armağan edilen uçaklara o ilin adı veriliyordu. Zengin iş adamlarından da para isteniyordu.

Vehbi Koç 5 bin Lira verirken Abdurrahman Demirağ üç uçak parası 120 bin Lira verdi.

Nuri Demirağ ise "Siz ne diyorsunuz? Benden ulus için bir şey istiyorsanız en mükemmelini istemelisiniz. Madem ki bir ulus uçaksız yaşayamaz, öyleyse bu yaşama aracını başkalarının bağışından beklememeliyiz. Ben bu uçakların fabrikasını yapmaya adayım" diyerek kollarını sıvadı. Yurt dışında incelemelere başladı. Düşüncesini şöyle anlatıyor:

"Avrupa'dan Amerika'dan lisanslar alıp uçak yapmak kopyacılıktan ibarettir. Demode tipler için lisans verilmektedir. Yeni icat edilenler ise büyük bir sır, büyük bir kıskançlıkla

Bir yandan uçak farikası, bir yandan da uçuş okulu kurdu. Bir yandan uçak üretiyor, diğer yandan da o uçakları uçuracak pilot yetiştiriyordu.

saklanmaktadır. Bununla birlikte kopyacılık sürdürülürse modası geçmiş şeylerle boş yere zaman geçirilecektir. Şu halde Avrupa ve Amerika'nın son sistem uçaklarına karşılık yepyeni bir Türk tipi yaratılmalıdır."

Bir yandan uçak farikası kurdu, bir yandan da uçuş okulu kurdu. Bir yandan uçak üretiyordu, bir yandan da o uçakları uçuracak pilot yetiştiriyordu. Pilot okulunun öğrencileri arasında, dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün oğulları Erdal ve Ömer İnönü yanısı-





Bir Nu.D. 38 yapım aşamasında

ra, Nuri Demirağ'ın kendi oğlu da yer alıyordu. Uçaklarının güvenilir sağlamlıkta olduğunu ve okulundan mezun pilotların başarılı bir biçimde yetiştirildiklerini kanıtlamak için, yine kendine özgü bir "garanti yöntemi" uyguluyordu. Kendi fabrikasında yapılan uçağa önce kendi biniyor, pilot koltuğuna da, kendi pilot okulundan mezun olan oğlunu oturtuyor ve... Kendi yaptığı uçağı, kendi okulunda yetiştirdiği kendi oğluna kullanarak, göklere yükseliyordu.

Birgün, bir talihsizlik oldu. İyi bir mühendis olan yardımcısı Selahattin Alan üretilen uçaklardan birini deneme uçuşu için, Eskişehir İnönü Havaalanı'na, uçuş ve alan deneyimi az olmasına karşın bizzat kendi götürmek istedi. Eskişehir'de uçak, alana hayvanların girmemesi için kazılan çukura takıldı ve pilot da yaşamını yitirdi. Bu fırsatçılar için beklenen an oldu. Bağımsız denetçilerin verdiği olumlu

raporlara karşın Türk Hava Kurumu sipariş ettiği 65 uçağı almaktan vazgeçti. İş yargıya yansıdı ancak siyasi baskıların etkisiyle mahkeme olumsuz karar verdi. Nuri Demirağ amacını şöyle dile getiriyordu:

"Ben burada uçağın bir ölüm beşiği olmadığını kanıtlamaya çalışıyorum. Uçak bugün gördüğünüz ulaşım araçlarının en cana yakınıdır. Burada 16.000 uçuş yapıldı. Ve bugüne kadar bir kimsenin bile burnu kanamadı. 16.000 değil 16 milyon uçuş bile olsa kimsenin burnu kanamayacaktır. Bütün isteğim Türk gençliğinin kanatlanmasını görmektir. Bu yolda bütün kişisel servetimi adanmış bulunuyorum. Gerekirse sırtındaki gömleği bile bu amaç uğruna satmaya hazırım."

THK, Fransa'dan kullanımdan kaldırılan Henrio uçaklarını satın aldı. Ge-

Nu.D. 36 tipi 5 uçak gösteri uçuşu yapıyor.



len uçaklar kısa bir süre sonra hurdaya atıldı. Nuri Demirağ, 10 milyonluk zararı sineye çekti. Çok geçmeden üzerinde fabrika ve uçuş etüt merkezi olan Yeşilköy'deki arazisi yok fiyata kamulaştırıldı. İsmet İnönü'ye birer yıl arayla iki mektup yazdı. Yanıt almadığı mektuplarda şunları sıraladı:

"(...) Bir yıldan beri süren (İkinci Dünya) savaşların hiçbirinde süngü süngüye savaşıldığı duyulmamıştır. Vatanın savunması için düşmanların silahlarından daha üstün daha bol araçla ve Türk dehâsının ürünü olan yeni yeni buluşlarımızla gerektiğinde dünyaya karşı koymaktan asla çekinmeyen kahraman Türk askerleri donatmak, devleti yönetenlere ve başında bulunanlara aittir. Atalarımız birkaç yüz yıl önce kaleler, hisarlar ve

surlar içinde ve dışında savaşlar kazandılar, ülkeler ele geçirdiler diye biz de geçmişe mi geri dönelim? Yerimizde mi sayalım?

Düşmanlarımızı alt etmek için onları en modern ve yeni icat silahlarımızla karşılamalıyız."

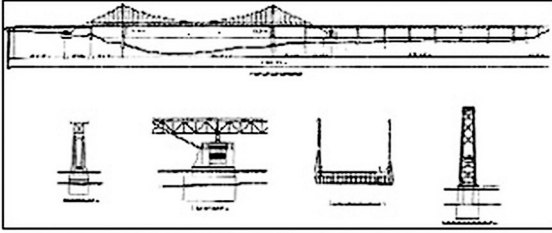
İlk Türk uçağı yanında ilk Türk yapımı paraşüt üretimini de gerçekleştiren Nuri Demirağ yılmadı, yeni projelere yöneldi.

Divriği'de başlayacak kentleşme, köy-kent projeleri geliştirdi. Ülkenin yer altı kaynaklarının, madenlerin,

Nuri Demirağ kentleşme, köy-kent projeleri geliştirdi. Ülkenin yer altı kaynaklarının, petrolün kullanımını için planlar hazırladı.

petrolün kullanımı için planlar hazırladı. Maden ve sanayi kentleri tasarımlarını yaptı. Bu yapılar içinde spor tesisi, havaalanı, yunak, kooperatif, okul, revir gibi çağdaş kent planlamasında yer alan her türlü tesis vardı.

Nuri Demirağ, 1931 yılında Asya'yı Avrupa ile birleştirmeyi düşündü. 4 yıl süren bir etüt çalışması sonucu Amerika'nın en büyük çelik fabrikası ile de görüşerek bugün bile sahip olmadığımız, içinden demiryolunun da geçeceği bir köprü yapmak istedi. Salihi Bozok bu projeyi Atatürk'e götür-



Nuri Demirağ'ın Ahırkapı Salacak arasında yapmayı düşündüğü asma köprü projesi

dü. Atatürk projeyi çok beğendi ve hükümete gönderdi. Ankara'da Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya "Olmaz bu iş" diyerek kesip attı. "Kentin güzelliğini bozar" diye projeyi geri çevrildi. Nuri Demirağ görüşmeden ayrılırken "Bu iş olacaktır. İstanbul buna muhtaçtır. Ben yapamazsam evladına bırakırım" dedi.

Bakanın makamından çıkarken, ona bir de "tehdit"de bulundu:

"Oğluma vasiyet edeceğim. Bu köprüyü yaptıktan sonra üzerine, 'Bu

köprüden Ali Çetinkaya geçemez' yazılı bir levha astıracağım..."

Nuri Demirağ, 1934 yılında bu kez çimento işine el attı. Yabancıların elinde olan çimento üretim ve satışında büyük bir vurgun vardı. Oturup çalışmalar yaptı. 33 Lira'ya satılan çimentoyu 13 Lira'ya satmaya söz verdi. Ancak çimento fabrikasını yapmasına izin verilmedi. Keban Barajı'nı gündeme getirdiğinde onun o gün için değil 50 yıl sonrasını düşünerek planlar yapan ileri görüşü anlaşılamamıştı.

Yönetenlerin, bürokrat ve aristokratların engelleriyle her türlü atılımı durdurulan Nuri Demirağ bir ilki daha gerçekleştirdi. Türkiye'de çok partili yaşamın kapılarını açtı. İnancı şuydu:

"Ekonomik ve sanayi alanında kalkınmamış uluslar, siyasi bütünlüklerini de sağlayamazlar." Bu nedenle

partisinin adını Milli Kalkınma Partisi koydu. 38 maddelik parti tüzüğü bugün bile önemini koruyor. İşte tüzükten seçmeler:

"Çeşitli görüşlere bürünerek soysuz bir ruh hali taşıyanlar, sözü ile işi arasında çelişki bulunanlar, ilkelerimize aykırı ve ülkenin zararına yabancılar çıkarına hizmet edenler, halk arasında kötü ad ve ünle tanınanlar, memurluk görevlerini kötüye kullananlar, benzer durumda olup katılmak ve yol göstermek yoluyla çıkar sağla-

mak zannı altında bulunanlar partiye alınmazlar. (...) Öğrencilerin yetenekleri göz önünde bulundurularak her gencin eğitimine yeteneklerine göre yön verilecektir. Eğitimde uzmanlık ortaokuldan sonra başlayacak ve lise kısmına

ilişkin gerekli bilgiler meslek dersleri ile birlikte okutulacaktır. (...) Meslek okulları açılacaktır. Öğretmen kitlesine hak ettikleri en yüksek yer sağlanacak, aynı zamanda öğretmen kitlesi maddi refah bakımından geçim derdi düşüncelerinden kurtarılacaktır.

Devlet örgütü taklitler üzerine kurulmayıp gerçek gereksinimlere göre kurulacak, adama göre iş değil, işe göre adam ilkesi izlenerek devlet genel kadrosu ıslah edilecektir. Bürokrasi kaldırılarak halkın işi çabuk görülecek, işleri geciktiren ve karıştıranlar yetkin değilse sınıf ve rütbesi indirilecek ya da işine son verilecektir. Kasıtlı, bilerek yapılmışsa şiddetle cezalandırılacaktır. (...) Paramıza değer kazandırmak yoluyla bolluk ve ucuzluk sağlamaya çalışacağız."

Ekonomik alandaki atılımları engellenen Nuri Demirağ siyasal yaşamda da dürüstlüğü ve ilkelerinden ödün vermezliği ile esen rüzgarlara karşı durdu. Radyo kurmak istedi. İlk özel radyoyu

Nuri Demirağ'ın her türlü atılımı yönetenlerin, bürokrat ve aristokratların engellemesiyle durduruldu



Nuri Demirağ, Celal Bayar ile

kurmasına izin verilmedi. Basında sesini duyuramayınca 100.000 gazete basacak bir tesis kurmak istedi. Bu da engellendi.

1954 yılı seçimlerinde DP listesinden meclise girdi. Ancak gelişmeleri beğenmeyince parti içinde ve TBMM'de en ağır eleştirileri ilk o başlattı.

Uzun engelli bir koşu gibi geçen yaşam savaşımında yorgun düştü. 1957 yılında bayrağı yarının gençlerine uzatarak aramızdan ayrıldı.

Birçok değerli vatansever gibi Nuri Demirağ da, uğrunda ömrünü verdiği halkının büyük bir bölümü tarafından, ölümünden onlarca yıl sonra keşfedildi ve... Hâlâ da devam ediyor keşfedilmeye...

Belki şu anda da olduğu gibi... •



OTOPSI

Cengiz Özakıncı

Türkiye Cumhuriyeti'ne YAHUDİ SOYKIRIMI SUÇLAMASI

24 Şubat 1942 "STRUMA FACİASI"

Geçen ay, kimi gazetelerde şöyle bir demeç yayınlandı:
"Bunu yapan Ankara'daki yönetim, Ankaradaki katiller! Ben bu olayı, bu cinayeti bire bir yaşadım..."

...Teknenin (Hitler Almanyası'nın işgaline uğrayan Romanya'dan Filistin'e gitmek üzere yola çıkan 769 Yahudi'yi taşıyan Struma adlı köhne geminin Aralık 1941'de İstanbul'a gelişini hatırlıyorum. Geldiğinden iki-üç gün sonra babam beni aldı. Teknenin etrafında dolaştık tekneye yanaşmamıza izin verilmedi. O, 72 gün boyunca babamın yüklendiği göreve yardımcı olarak her akşam Azapkapı'

daki iki fırından ekme çuvallarını teslim alarak onları mavnalara yüklüyorduk. Struma'nın yanına kadar gelip oradan sarkıtılan halatlara bu ekme çuvallarını bağlayıp yukarı yolluyorduk. Yukarıdan bize yalvarmaları, yakarmaları, çığlıkları, 'Bizi buradan kurtarın' diye söylenen sözleri hala bugün hatırlıyorum. Asıl bu işin acı ve hatırlamakta bile güçlük çektiğim olay şu ki, geminin halatı kesiliyor 72

gün sonra; fakat geminin motoru yok. Motorunu sökmüşler. Tekne motorsuz olarak römorkörle çekiliyor ve Şile açıklarında kaderine terk ediliyor. Motorsuz, gıdasız ve ölüme terk edilen 769 insan. Bunu yapan ise, Ankara'daki yönetim, Ankara'daki katiller. O zamanın 1942 Şubat'ında söz sahibi olan insanlar benim nazarımda katil olarak vasıflandırılmalıydılar. Çünkü bilinçli bir şekilde o insanların katledilmesi için emir verdiler ve İstanbul'daki emniyet de bunu yaptı. Artık zamanı geldi. Türkiye Cumhuriyeti'nin 90 yılda işlenmiş cinayetlerle yüzleşmesinin zamanı geldi."

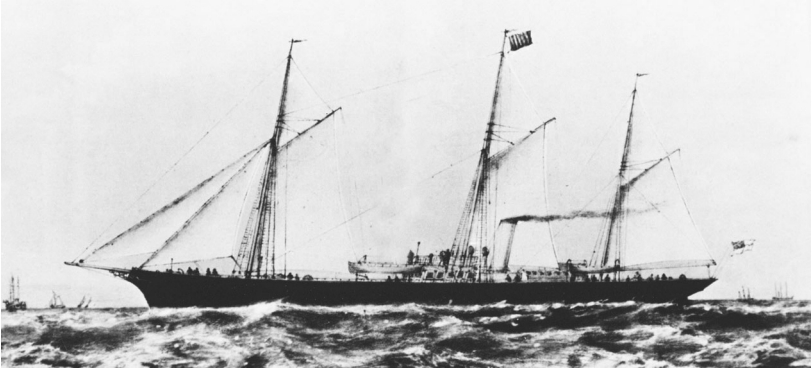
Prof. Dr. Çetin Yetkin'in "Struma" adlı kitabını 12 yıl kadar önce ben yayımlamıştım. Biliyorum ki, Türkiye Cumhuriyeti'ne "Yahudi Soykırımı" suçu yüklemekte kullanılan "Struma Faciası", bu demeçte anlatıldığı gibi değildir. Konuya ilişkin okuduğum kitaplarda, hep motora dikkat çekilmiş, fakat Struma'nın hem motorlu, hem yelkenli, yani motoru dursa bile yol alabilecek türden yel-

Struma'nın hem motorlu, hem yelkenli, yani motoru dursa bile yol alabilecek türden yelkenli bir gemi olduğunun üzerinde durulmamıştır.

kenli bir gemi olduğunun üzerinde durulmamıştır; öncelikle bunu belirteyim. Bir olayı anlamak için, öncesinden başlamak, sonrasına bakmak, konuya ilişkin belge ve bilgileri doğru bir biçimde değerlendirmek gerekir.

"Derin Yahudi" adlı kitabımda (*Otopsi yayınları, 13. baskı, 2012*) uzun uzun yazdım:

Tarih boyunca Yahudileri Avrupa'dan kovmayı amaçlayan ve bu uğurda pek çok Yahudi'yi topluca öldüren Hıristiyan devletler; 1800'lü yıllarda "Yahudiler Avrupa'dan defolsun!" derken, tam bu sırada Yahudiler ara-



Struma'nın hem motorlu hem yelkenli bir gemi olduğunu gösterir fotoğrafı.

sından kendilerini “Siyonist” olarak tanımlayan Theodor Herzl gibi İngiliz ajanları çıkmış; “Biz Yahudiler Avrupa’dan gitmeliyiz, başka yerlere, örneğin Filistin’e yerleşmeliyiz, dinimiz böyle buyuruyor!” demeye başlamışlardı. 1870’lerde Aryan ırkçılığı resmi tarih tezi olarak benimseyen Hıristiyan devletlerin, Avrupa’yı Aryan olmayan ırklardan temizleme tasarısı doğrultusunda, Yahudiler’i Avrupa’dan uzaklaştırma isteği; Siyonist Yahudiler tarafından diğer Yahudilere sanki kendi dinlerinin bir buyruğuymuş gibi yutturularak benimsetiliyordu.

Yahudiler Filistin’e taşınmaya başlamış; fakat bu gemiler Filistin’e vardıklarında İngilizlerin engellemeleriyle karşılaşmışlardı. İşte Struma da Romanya’dan yola çıkan bu göç gemilerinden biriydi.

1917’de Filistin’i işgal eden İngiltere “Yahudisiz Avrupa” tasarısını doğrultusunda bütün Yahudileri Filistin’de toplamaya başlamıştı. Ancak, Filistinli Araplar, 1929’da İngiliz yönetimine karşı Yahudi göçünün durdurulması istemiyle ayaklanmışlardı. Araplar bundan böyle topraklarının Yahudilere satılmasını istemiyor ve Arap

nüfusunun Yahudi nüfusuna oranı o tarihte yüzde kaç ise, bunun böylece dondurulmasını; bu oranı değiştirecek Yahudi göçünün yasaklanmasını istiyorlardı.

Bu kanlı ayaklanmadan sonra, Filistin’i elde tutmanın Arapların gönlünü kazanmaya bağlı olduğunu kavrayan İngiltere, Yahudi göçünü sınırlayacaktı. 1933’te Almanya’da Hitler iktidara gelecek ve onun Yahudiler’i Avrupa’dan kovup Filistin’e sürme politikası, İngilizler’in Filistin’e Yahudi göçünü durdurma politikasıyla çatışacaktı. Hitler Yahudileri korkutup Filistin’e göçe zorlarken, Siyonistler de gemiler kiralarak Hitler’den korkan Yahudileri Filistin’e taşımaya başlamışlardı. İngilizler buna şiddetle karşı çıkmış; Siyonist örgütlerin Yahudi göçmen taşıdıkları gemileri Filistin açıklarında durdurmaya, geri göndermeye, direnen Yahudileri gemilere ateş açarak öldürmeye başlamışlardı.

İngiltere, Hitler teröründen kaçan Yahudiler’in ezici çoğunluğuna Filistin vizesi vermiyor; vizesiz gelenleri de silah kullanarak geri çeviriyordu. Geri gönderilmek istemeyen Yahudiler, içinde buldukları gemilerin motorlarını parçalıyor, gemide delikler açıp yavaş yavaş batmasını sağlayarak bu bahaneyle gemiyi terkedip Filistin’e girmeye çalışıyorlardı.

Hitler 1941’de Romanya’yı işgal etmiş; bu ülkedeki Yahudiler Siyonist örgüt tarafından sağlanan gemilerle Filistin’e taşınmaya başlamış; fakat bu gemiler Filistin’e vardıklarında İngilizlerin engellemeleriyle karşılaş-

mışlardı. İşte Struma da Romanya' dan yola çıkan bu göç gemilerinden biriydi. İngiltere'nin Filistin vizesi vermediği 769 Yahudi, Siyonist örgüt tarafından satın alınıp Panama bayrağı çekilen Struma gemisine doldurulmuşlardı.

Gemi İstanbul'a geldiğinde yolcular arasında 3 Alman ajanı bulunduğunu fakat bunların adlarının saptanmadığını öne süren İngiltere, Türkiye'nin yolcuları karaya çıkartmasını böylece engellemiştir. Scony Vacuum Oil petrol şirketi temsilcisi bir kaç kişinin gemiden indirilmesini kabul eden İngiltere, Filistin vizesi bulunmayan diğer Yahudilerin gemiyle birlikte geri gönderilmelerini istemiştir. Bu sırada motoru bozulan gemi, onarım

süresince İstanbul'da kalmış, karaya çıkışları İngiltere tarafından önlenecek gemideki 769 yolcunun yiyecek, içecek gereksinimleri "Türkiye Kızılay Cemiyeti" tarafından karşılanmıştı. Kızılay, hergün gemiye 300 kilo ekme, 100 kilo galeta, 100 kilo tuzlu uskumru balığı, 50 tane limon, 10 sandık portakal, 50 kilo şeker, 100 kilo havuç, 50 kilo helva, 1600 adet yumurta, 250 kilo patates, 3 kilo tuz, 50 kilo hurma, 50 kilo incir, 50 kilo salam, 10 şişe kanyak, 2 kilo ihlamur, 200 paket sigara, 50 kilo fındık, 50 kilo beyaz peynir veriyordu.

Yetkililer, Kızılay'ın hergün verdiklerinden başka, İstanbul'daki Yahudiler'in de gemiye yiyecek, içecek vermelerine olanak tanımışlardı. İkinci

TÜRKİYE
KIZILAY CEMİYETİ
İstanbul Müesseseliği

Tel: 21700

N: 570 İstanbul: 30/10/41

İstanbul İhracat Çarşısı Madenliküne
GEMİ

Denizyolundan gelen Struma vapurundaki 747 müsevinin inşasına müteallik günlük ihtiyaçta bulunan ilave listelerde yazılı olan gıda maddeleri Cemiyetimiz namına teslim edilmiştir. Vapur sevki ve teslimine mütealliklerini saygılarla rica ederiz.

Müessis:
İ. Cemal Akar

İlhami

12/11/41

TÜRKİYE
KIZILAY CEMİYETİ
İstanbul Müesseseliği

Tel: 21700

N: İstanbul:

Struma vapurundaki 747 müsevinin günlük ihtiyaçta:

300	kilo ekme
100	" Galeta
100	" Tuzlu uskumru balığı
50	adet limon
10	sandık portakal
50	kilo havuç
100	" helva
50	" helva
1	sandık yumurta 1600
250	kilo patates
3	" tuz
50	" hurma
50	" incir
50	" salam
10	şişe kanyak
2	kilo ihlamur
200	on birlik sigara
50	kilo fındık
50	" beyaz peynir

12/11/41

Türkiye Kızılay Cemiyeti'nin Struma gemisine hergün verdiği yiyecek içecek listesi- Rifat N.Balı, "Musa'nın Evlatları Cumhuriyet'in Yurttaşları", İletişim y. 4. baskı, 2005, sf. 206.

Struma vapuru

İçindeki 769 Rumanyalı Yahudi ile beraber Karadenize giderken

Boğaz dışında bir infilaklı müteakib battı, limanımızdan derhal tahliyeler gönderildi

Ankara 24 (aa) — Anadolu sızanımı salihiyetler menhadan habes eldöğna göre, şinde 769 Rumanyalı Yahudi bulanan Panama bandıralı Struma vapuru İstanbul 15 künmevevel 1941 tarhinde geldi. Gemi, makinesinde tamiri mülki ve hatla Karaden olduğu irihabı veren arzuların tamiri bulahesle İkonetini unatmağı boyladı. Bir taraftan bu Yahudiler kabul edilemesi ihtimali olan devletlerin Ankaradaki mümessillerine birkaç defa müraعات edildiki şübu bu Yahudilerin gelükleri memleketle İade etmek İnkını olup olmadığı arastırıldı. Diğer taraftan da bu Yahudilere ya yollarına devam emseleri veya geri dönmeleri için birkaç kere tebligata bulunadı Müraعات edilen devletlerden kimi alıka göstermedi, kimi de kabuli edemeyişlerini bildirdi. Rumanyaya Ankara sefiri de bunların Rumanyaya tebaalı Yahudi olduklarını, memleketi yolusuz bir şekilde terkettiklerini ve kendilerinin Rumanyaya kabulü İnkını İnkını mevcutu olamayacağını bildirdi.

Geminin tamiri kıtam bulduğı halde İzzat Yahudiler de ne yollarına devam ettiler, ne de geriye döndüler. Çünkü geminin kaptanı ve tayfan Bulgar olduğı ve Bulgaristan harb halinde bulundukları için yollarına devam etmek İstemiyorlardı. İnkınaleyleh gemiyi geldiğı denize İade etmekten başka İnkın kalmadığı ehele İy İnkınaleyle alıka gösterenlerİ zamanından devletlerin mümessillerine habes verildi ve İadehu gemi 23 şubatı Karadenize İade edildi.

Ertesi günü sabahleyin Boğaz dışında Yun burun 4-5 mil kadir açığında bir infilaktan sonra geminin batmakta olduğı habes alınarak mahallıye tahliyeler gönderildi.

niz'e çıkartılmış ve Şile açıklarında Türk karasuları sınırında karaya en yakın yerde bırakılmıştır. Kayıtlarda 24 Şubat 1942 sabahı bir patlama sonucu sulara gömülen gemiden yalnız David Stoliar'ın kurtulduğu, diğer yolcuların öldüğü yazılıdır.

Olay Filistin'deki

Cumhuriyet gazetesinin "Struma" haberi.

Dünya Savaşı'na denk gelen o günlerde Türkiye'de halk, ekmeği karneyle almakta; Kızılay'ın hergün gemiye verdiği yiyeceklerin çoğunu ise ancak düşlerinde görmekteydi.

İngiltere, motoru 70 günde tamir edilen geminin Yahudi yolcularına Filistin vizesi vermemiş geri gönderilmesi kararında diretmiştir.


Motoru 70 günde tamir edilen gemi, İngiltere'nin Yahudi yolculara Filistin vizesi vermemiş geri gönderilmesi kararında diretmesi üzerine, 23 Şubat 1942 günü akşam üzeri Karade-

Yahudiler tarafından derhal kınanmış, Yahudi göçünden sorumlu Siyonist Örgüt, Filistin sokaklarına astığı yaf-talarda, gemide yaşamını yitiren Yahudiler'in katili olarak Türkiye'yi değil; yolcuların karaya çıkmasını engelleyen ve onlara Filistin vizesi vermemiş geri gönderen İngiltere'nin Filistin yöneticisi Harold Mac Michael'i suçlamıştır.

Struma olayından iki yıl sonra Siyonist örgütün iki üyesi, İngiltere Devlet Bakanı Lord Moyne'yi öldürmüşler; ve sorgularında Struma'da ölen Yahudiler'in intikamını aldıklarını söylemişlerdir. O tarihte Yahudi göçmenleri Filistin'e ulaştırmakla görevli gizli Siyonist örgütün İstanbul'daki yöneticilerinden olup Struma olayını izleyen ve bütün engellemele-rin İngiltere'den kaynaklandığını bilen Heinz Ziffer, yaptığı açıklamada: "Hiç bir zaman Türk yetkililerinin herhangi bir engellemesiyle karşılaşmadık. Olayda Türkiye'nin suçu yok." demiştir.

Yine o tarihte Struma'yı yakından

רצח!
 סיר הארולד מק מיכאל,
 הירוע כנציב העליון לפלשתינה (א"י),
מבוקש עבור רצח
 800 פליטים יהודים במימי הים השחור באניה 'סטרומה'.



MURDER!
 SIR HAROLD MAC MICHAEL
 Known as High Commissioner for Palestine
WANTED for MURDER
 OF 800 REFUGEES DROWNED IN THE
 BLACK SEA ON THE BOAT „STRUMA”
 (1942), כתב על הטבעת „סטרומה”

Siyonist örgütlerin Filistin sokaklarına astığı yafta.

izleyen Türkiye Yahudilerinden Avram Galanti, olaydan hemen sonra aynı yıl 1942’de yayınlanan kitabında bu konuyla ilgili olarak şu gerçekleri açıklamıştır:

“*Struma’* nun *İstanbul Limanı’* nda kalışı süresince gelişen olayları yakından izlemiş olan bu satırların yazarı (A. Galanti) *Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti’* nin, bu trajedi esnasında, yaşanan acı olayları hafifletmek ya da dindirmek adına gücü dahilinde elinden gelen her şeyi yaptığının ta-nığıdır. Ayrıca, *İstanbul Yahudi Ce-maati Başkanı Henry Soriano; İstanbul Deutsche Bank eski yöneticilerinden Edmond Goldberg ve Simon Brod, Rifat Caraco, Daniel Angel ve diğer pek çok Yahudi, İstanbul Belediyesi*

sağlık departmanı, Türk Kızılay teşkilatı; yolcuların gereksinimlerini karışlamak için büyük bir gayret ve ilgiyle çalıştılar. Geminin kalışı esnasında gösterdikleri konukseverlik ve yolcuların Filistin’e kabulü için yabancı hükümetlerle gerçekleştirdikleri temaslar nedeniyle, hükümet yetkililerine minnettarlığımızı açıkça ifade ederiz.”

Zeev Vania Hadari’nin İsrail Savunma Bakanlığı’nca İsrail’de İbrani-ce olarak yayımlanan "Her Şeye Rağ-men İstanbul" adlı kitabında, 1939-1944 yılları arasında Balkan ülkelerinden hareket eden 40 geminin Boğazlar’dan geçerek 21.897 (yirmibirbinsekizyüzdoksanyedi) Yahudi’yi Filistin’e ulaştırdığı yazılıdır. (*Çetin Yetkin, Struma, Otopsi y.I. basım, 2000*)

Yukarıda aktardığımız resmi belgelere ve somut bulgulara dayalı kaynaklarda gösterildiği üzere, 769 Yahudi’yi Romanya’da Struma gemisine

**Siyonist örgüt yöneticileri;
 geminin Filistin’e
 ulaşmasını
 engelleyen de,
 Karadeniz’e geri
 gönderilmesinden
 sorumlu olanın da
 İngiltere olduğunu
 o tarihte bütün
 dünyaya ilan
 etmişlerdir.**

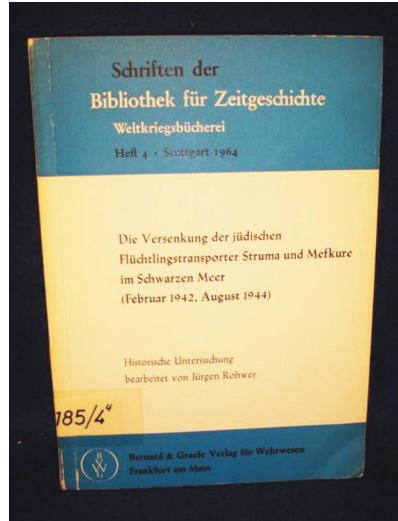


Struma'yı batıran Sovyet denizaltısı

bindirip yolculuğun her anını yakından izleyen Siyonist örgüt yöneticileri; geminin Filistin'e ulaşmasını engelleyen de, Karadeniz'e geri gönderilmesinden sorumlu olanın da İngiltere olduğunu o tarihte bütün dünyaya ilan etmişlerdir.

Struma'yı torpilleyip batıran ise Sovyet Rusya'dır. 1960'larda Frankfurt Savcısı'nın yürüttüğü soruşturmada, Struma'nın bir Sovyet denizaltısı tarafından batırıldığı Sovyet Devlet Arşivi belgeleriyle kanıtlanmış; 1964 yılında Jurgen Rohwer tarafından yayımlanan bu belgeler Sovyetler Birliği Savunma Bakanlığı'nın 1978'de yayımladığı kitapta da yer almıştır. Struma gerçeği böyleyken, geçen ay gazetelerde yayınlanan demechte şöyle deniyor:

"Bunu yapan Ankara'daki yönetim, Ankara'daki katiller. O zamanın 1942 Şubat'ında söz sahibi olan insanlar benim nazarımda katil olarak vasiplendirilmelidirler. Çünkü bilinçli bir şekilde o insanların katledilmesi için emir verdiler ve İstanbul'daki emniyet de bunu yaptı. Artık zamanı



Jurgen Rohwer'in Struma'yı Sovyet denizaltısının batırdığını gösterir belgeleri yayımladığı kitabın kapağı.

geldi. Türkiye Cumhuriyeti'nin 90 yılında işlenmiş cinayetlerle yüzleşmesi-nin zamanı geldi."

Yukarıda aktardığım gerçeklerle, bu sözleri karşılaştırdığım zaman; 1942 Şubat'ında söz sahibi olanların başında bulunan İsmet İnönü'nün şu ünlü sözü geliyor dilimin ucuna: **"Hadi canım sen de!"**

cengizozakinci@butundunya.com.tr

SAKLI TARİH

Sinan Meydan



Cami Yalanlarına Yanıt (IV)

Menderes'in Yıkırdığı Camiler
ve Mescitler

Araştırmalarım sonunda Menderes zamanında sadece İstanbul'da 54 caminin yol açma ve değişik imar faaliyetleri nedeniyle yıkıldığını öğrendim. DP döneminde İstanbul Tophane, Karaköy, Fatih, Eminönü, Beşiktaş'da tam anlamıyla bir tarihi cami katliamı yaşanmış... >>

DP **ve Menderes** döneminde İstanbul'daki tarihi cami ve mescit katliamı İstanbul'un imarı için getirilen Fransız Mimar Henry Prost eliyle gerçekleştirilmiştir.

Zeki Bağlan Hoca, 2010 yılındaki bir konferansında bu gerçeği şöyle ifade etmiştir:

“İlk darbeyi Saraçhane-Unkapanı arasında vurur. Çandarlı İbrahim Paşa

Arsalar tekrar camileştirilemesin diye hızla betonlaştırılır. Bu alanda iMÇ blokları yayılır... **Sadece 56-57 yılları arasında 54 camiyi yıktırır.**

Hamamı, Altuncuzade Tekkesi ve Süleyman Halife Mektebi bir yana Hoca Teberrük Mescidi sanat değeri çok yüksek bir binadır. **Revani Mescidi** hiç gereği yokken yıkılır. Divan Edebiyatının ünlü isimlerinden Revani Çelebi'nin mezar taşı dahi kırılır. Bir Bayezid devri eseri olan **Firuzaga Mescidi** yola tesadüf etmez. Buna rağmen bileti kesilir, ortadan kaldırılır. Hoca Sinan tarafından yaptırılmış olan **Azepler Mescidi** Fatihli yıllardan kalmadır ama hamamı ile birlikte yola katılır. Kanuni devri hatırası **Tüfenkhane Mescidi** üç kuruşa satılır. Saraçhane Mescidinin üzerinde ise şu an resmi daireler vardır. Prost, bu kadarla yetinmez. İkinci yıkım (1955-57) fur-

yası ile yol kenarında kalan mescidleri de ayıklar. **Zeytinciler Mescidi** yok edilir. **Voyruk Şücaeddin Camisi**'nin yıkım emrini kimin verdiği hiç anlaşılamaz. Hazine bile darma duman edilir, İstanbul'un ilk Belediye Başkanı Hızır Bey'in mezarı ortada kalır.

Arsalar tekrar camileştirilemesin diye hızla betonlaştırılır ki bu alanda iMÇ blokları yayılır... Sadece 56-57 yılları arasında 54 camiyi yıktırılır. Bunun yanında hamamların, tekkelelerin, sebillerin, çeşmelerin hesabı yapılmaz...”¹

Prof. İlber Ortaylı da Milliyet gazetesinde “Cami Olmaktan Çıkan Camiler” başlıklı yazısında Menderes'in İstanbul'da, Mimar Sinan'ın mescitlerini, camilerini buldozerle yıktırıldığını, ancak hiçbir Müslümanın nedense bu gerçekten söz etmediğini şöyle ifade etmiştir:

“70 ila 50 sene evvelinin camiyi ambar yapma, kışla yapma olaylarını tekrarlamak ne tarihi açıklamaya yeter ne de politika yapmaya, üstelik yeterince delil de ileri sürülmüyor. Falan mahallelerdeki camilerin depo yapıldığı söyleniyor ama Menderes'in imar çalışmaları sırasında rölöveleri ve albümleri bile çıkarılmadan tarihe gömülen Mimar Sinan mescitlerinden, Beyazıt' ta yıkılan **Kemankeş Kara Mustafa Paşa Camii** ve medresesinden, Topkapı'daki Kara Ahmet Paşa'nın **Mimar Sinan eseri zarif sebillerden** (ki *bence istisnai bir Rönesans tipi fontanaydı, inşaat makinelerini dayayıp yıkılışını gözümle gördüm*) bahseden Müslüman yok. Bu memle-

ketin tahribi şu veya bu grubun işi değildir. Toptan yaptığımız bir ke-pazeliklidir.” 2

İstanbul'un tarihini en iyi bilen Türkiye'nin sayılı sanat tarihçilerinden Prof. Dr. Semavi Eyice, Milliyet gazetesinde Neşe Mesutoğlu'na verdiği röportajda, Menderes'in bazı camileri yıktırıldığını ileri sürmüştür.

1950'lerde Yeni Sabah gazetesinde yazar olan Semavi Eyice, Adnan Menderes'in **Sekban Paşa Mescidi, Mimar Ayaz Camii, Velide Camii'nin türbesi** gibi dini eserleri yol yapmak için yıktırıldığını anlatmıştır.

Eyice, kendisinin bu cami, mescit ve türbelerin yıkılmasına gazetesinde itiraz ettiğini ancak uyarıldığını da belirtmiştir. Eyice, Türk tarihi için önemli olan **Zeyrek evlerinin** de bu dönemde yıkıldığını söylemiştir.³

Prof. Semavi Eyice, “Sanat Alemi” dergisinden Ülkü Ö. Akagündüz'e verdiği röportajda da bu gerçeğin altını çizmiştir.

İşte Semavi Eyice'in o röportajından bazı bölümler:

"Menderes döneminde nice ibadethaneler şursuzca yıkıldı. İstanbul'da geniş caddelere, meydanlara ve yeşil sahalara karışıp giden elliden fazla

caminin bazısı, projeleri hiç tehdit etmediği hâlde biraz da keyfi uygulamalarla ortadan kaldırılmış."

Semavi Hoca, Menderes'in açtırdığı Atatürk Bulvarı'na kurban giden iki camiden şöyle söz etmiştir:

"Bozdoğan kemerinden Aksaray'a inerken sağda iki küçük cami vardı. Baba Hasan Alemi ve Oruç Gazi Camileri. Baba Hasan Alemi'yi daha o zaman vakıflar kiraya vermişti. Hatta bir öğretmen oturuyordu içinde. Cadde üstünde olmamasına rağmen yıktılar onu. Oruç Gazi mamurdu, kullanılıyordu. Hiç lüzumu yokken yıkıldı o da. Bulvar açıldığında, dört tarafında servi ağaçlarıyla çok şirin bir durumu vardı, caddeden dışarıda ve biraz çukurdaydı zaten. Kimin aklına estiyse, lüzumsuz burada dediler, yıktılar.

Adana'da kentin göbeğinde, camisi, medresesi, kütüphanesiyle görkemli bir külliye düşünün. 1650'lerde Cafer Paşa yaptırmış, 1950'de cadde geniş-



İstanbul'da yol yapım çalışmaları sırasında 1956'da yıkılan Oruç Gazi Camisi'nden bir görüntü

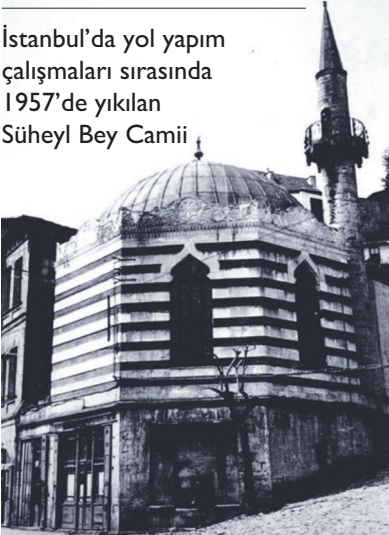


Adana'da yol genişletmek bahanesiyle 1950'lerde yıkılan Cafer Paşa Camii

leyecek bahanesiyle yıkılmış. Ne var ki arsa hala boş, külliye yıkıldığı ile kalmış, şehrin anıtsal yapısının yerinde şimdi çömlekçi var.”⁴

İşte İstanbul'da DP döneminde yıktırılan ve tahrip edilen 54 tarihi camilerden bazıları:

İstanbul'da yol yapım çalışmaları sırasında 1957'de yıkılan Süheyl Bey Camii



1465 tarihinde inşa edilmiş olan tarihi **Murat Paşa Camii**, Vatan cadesi yapılırken 1957'de yıkılmıştır. Pertevniyal Lisesi yakınlarında bulunan tarihi **Oruç Gazi Camii**, 1956 yılında yol yapım çalışmaları sırasında yıktırılmıştır.

Yeni Kapı yakınlarında Fatih döneminden kalma 1479 tarihli **Çakır Ağa Camii** yine yol yapım çalışmaları nedeniyle 1958'de yıkılmıştır.

Aksaray'da Vatan cadesinin başlangıcında yer alan Fatih döneminden kalma **Camılar Camii** ve çeşmeleri, 1957 yılında yol yapım çalışmaları nedeniyle yıkılmıştır.

Aksaray'da, 1555 yapımı tarihi **Kazasker Abdurrahman Camii** 1957'de yol yapım çalışmaları nedeni ile yıkılmıştır.

Karaköy Kabataş arasında-bugünkü Mimar Sinan Üniiveritesi'nin tam karşısındaki- **Salıpazarı Süheyl Bey Camii** 1957'de yol yapım çalışmaları

sırasında yıkılmıştır.

Karaköy Kabataş arasındaki 1878-1879 yapımı, özgün mimariye sahip çok nadide eserlerden biri olan **Karaköy Mescidi** veya camisi 1958'de yol yapım çalışmaları sırasında yıkılmıştır. Karaköy Kabataş arasındaki II. Mahmut döneminden kalma, 1826 yapımı, tarihi **Nusretiye camii ve sebili** 1958'de yol yapımı sırasında tahrip edilmiştir. Karaköy Kabataş arasındaki Mimar Sinan eserlerinden **Kılıçali Paşa Camii** ve dükkanları 1958'de yol yapım çalışmaları sırasında tahrip edilmiş, bazı duvarları yıkılarak yeniden yapılmıştır.⁵

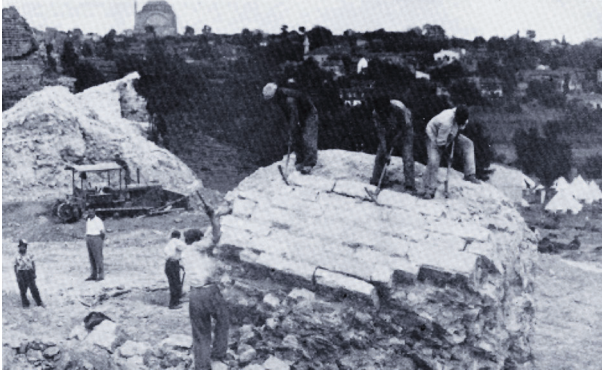
İstanbul'un birçok tarihi camisini yıktıran DP, (tarihi camilerin bakım ve onarımı konusunda çıkarılan yasaya rağmen) İstanbul'un abidevi camilerine de ilgisiz kalmıştır. Bu durum dönemin

basınınca eleştirilmiştir. Örneğin, Sultanahmet Camii'nin etrafının gecekondularla kuşatılmasını ve bakımsızlığını Metin Engin, 1953 yılında Cumhuriyet gazetesinde şöyle eleştirmiştir:

“İstanbul'un en büyük tarihi abidelerinden olan Sultanahmet Camisi gecekonduların ve usulsuz inşaatın istilası altında... üç beş tenek parçası ya da taş bulan her şahıs caminin duvarına bitişik bir gecekondu inşa ediyor. Sultanahmet Camisi'nin hali ise büsbütün utanç verici. 1950'de Vakıflar tarafından tamir edilirken bir amelenin dikkatsizliği yüzünden kül olan, camiye bitişik mahfil-i hümayun üç seneden beri harap ve yamık bir vaziyette bırakılmış. Bu feci manzara muhteşem caminin bütün güzelliğini ortadan kaldırmaya kafi geliyor. Vakıflar Umum Müdürlüğü acaba neden burasını tamir edip camiyi bu çirkin vazii-



İstanbul'da yol yapım çalışmaları sırasında 1957'de yıkılan Murat Paşa Camii



Menderes döneminde Bayrampaşa'ya stadyum yapılması için yıktırılan tarihi İstanbul Surları yetten kurtaramaz.”⁶

Bu noktada insanın aklına birkaç soru geliyor:

1. İsmet İnönü keyfi nedenlerle camileri kapatmadığı halde “İsmet Paşa camileri kapattı!” diye yıllardır millet kandırılırken; DP bazı tarihi camileri ve mescitleri yıktığı halde hiç kimse “Menderes camileri ve mescitleri yıktırdı!” diye çıt bile çıkarmamıştır.

2. DP döneminde Türkiye'nin dört bir yanındaki tarihi kiliseler, cemaati olmadığı halde, törenlerle ibadete açılırken, hiç kimse “Menderes Türkiye’de Hıristiyanlığın yayılmasını sağladı!” diye bağırıp çağırılmamıştır. ⁷

3. Çok daha önemlisi 2010 yılında satışa çıkarılan İzmir Foça'daki Kozbeyli köyü camisinden neden hiç söz eden yoktur. ⁸

4. “Tek parti CHP camileri kapattı” diye sızlananlar neden hiçbir zaman “Tek parti döneminde açılan Halkevleri ve Köy Enstitülerini DP kapattı. Böylece Türk aydınlanması büyük bir darbe yedi.” demez? 1951’de DP ve Menderes, Türkiye’nin dört bir yanın-

daki 478 Halkevi merkezini, 5000 Halkevi şubelerini ve 4000 Halkodasını kapatmıştır. 1954’te de o güne kadar 25.000 öğretmen yetiştiren Köy Enstitülerini kapatmıştır. ⁹

Sonuç olarak diyeceğim şu ki:

Tarih insanların işlerine geldiği gibi yorumla-

namaz... •

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Dipnotlar: 1-Zeynep Şahiner, “Menderes Camileri Tekkeleri Neden Yıktırdı”, *haberkultur.net*, 5 Ocak 2010. 2-İlber Ortaylı, “Cami Olmaktan Çıkan Camiler”, *Milliyet gazetesi Pazar*, 29 Nisan 2012. 3-“Meğer Menderes Camileri Yıktırılmış” *Odatv.com*, 30 Mart 2011. 4-“Sanat Alemi”nden naklen, “Satılan Cami ve Mescitler Ne Oldu?”, *Haber 7.com*, 19 Şubat, 2008. 5-Bariş Ertem-Mustafa Cevdet Altunel, “İstanbul İmarındaki Tarihi Eser Kaybının Tarih ve Turizm Açısından İncelenmesi: Karaköy-Kabataş Bölgesi”, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, C.2, S.4, Aralık 2011, s.69-72;Behçet Ünsal, “İstanbul’un İmarı ve Eski Eser Kaybı”, *Türk Sanat Tarihi Araştırma ve İncelemeleri Dergisi*, Cilt 2, s.46-49; Müge Ceyhan, *İstanbul’da Tarihi Çevre Koruma ve Basın*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.41-42. 6-Metin Engin, *Cumhuriyet gazetesinden naklen Ceyhan, age, s.37*. 7-Menderes döneminde açtırılan kiliseler için bkz. *Sinan Meydan, Cumhuriyet Tarihi Yalanları*, 2. Kitap, s. 612 vd. “Menderes’in Açtırıldığı Kilise ve Diyalogculuk” 8-“AKP’den Satılık Cami”, *Yeniçağ gazetesi*, 08.11.2010. 9-Sinan Meydan, *Akl-ı Kemal “Atatürk’ün Akıllı Projeleri” 2.cilt, İstanbul, 2012, s.101,104.*

FIRÇALAYARAK

Serdar Günbilen



ÇOK OLDU MU BAŞLAYALI ?

YOK DAHA DİNAZORLAR GEÇİYOR!





EVRENSEL BAKIŞ AÇISI

Gürbüz Evren

80 bin altın verip
göndermek zorunda
kaldıkları

Barbaros Hayrettin Paşa'yı neden davet etmişlerdi?

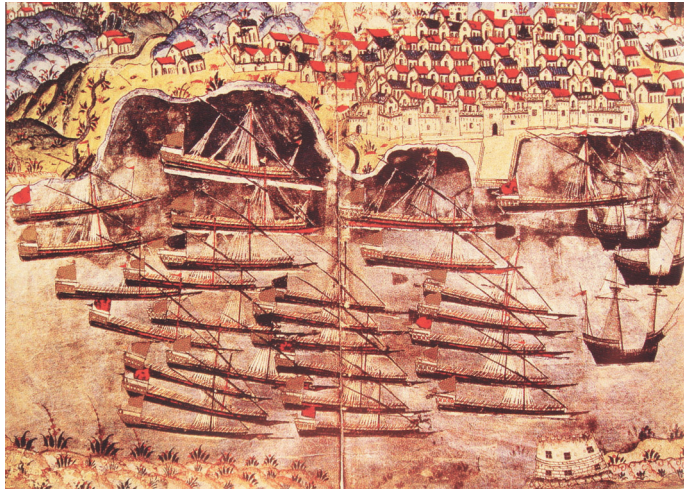
Avrupalıların Barberousse yani Kızıl Sakal dedikleri Barbaros hakkında eminim ki çok yazı okudunuz. Size onun hakkında birçok kez okuduğunuz ya da dinlediğiniz bilgileri tekrar etmeyeceğim. Her zamanki kaygıyla, ilk kez benden duyacağınız bilgileri paylaşacağım. >>

1

1543 yılı, Türk-Fransız ilişkilerinde ilk kez geniş çaplı bir askeri işbirliğinin ortaya çıkması bakımından önemlidir. Fransa Kralı I. François'ın daveti üzerine Kaptan-ı Derya yani Donanma Komutanı Barbaros Hayrettin Paşa komutasındaki 95 gemiden (kimi Fransız kaynaklarında 200 gemi ve 30 bin asker olarak geçmektedir) oluşan filo önce Marsilya'ya gitmiş ve kışın burada geçirilmesi planlanmıştır.

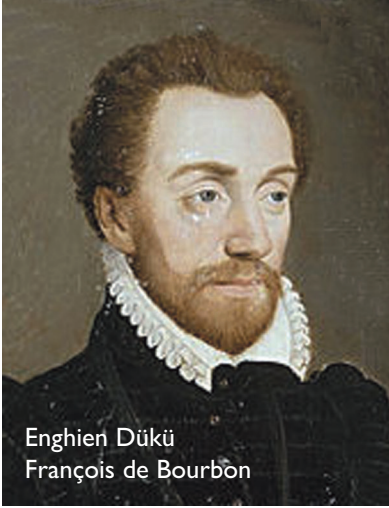
Barbaros Hayrettin Paşa, Marsilya'da, Enghien Dükü François de Bourbon tarafından karşılanmış ve kendisine bir onur kılıcı sunulmuştur. Bu karşılama,

Osmanlı'ya verilen büyük önemin kanıtı olarak da tarihi belgelerde kayıt altına alınmıştır. Osmanlı Donanması'nın ihtiyaçlarının Marsilya'da karşılanamayacağını anlaşılmaması üzerine Toulon'a yönlendirilen gemiler, bu kentin limanında demirleyerek, 1543-1544 kışını burada geçirmiştir. Fransızlar, bu kadar büyük bir askeri gücü ağırlamak için de birtakım tedbirler almıştır. Fransa Kralı'nın emriyle Toulon kenti aylarca Türk askerlerinin hizmetine açılmış, hatta kontrolüne verilmiştir. Bu arada, kentteki Notre-Dame-de-la-Seds adlı büyük kilise de Türk askerlerinin ibadet etmeleri için camiye dönüştürülmüştür.



1543'te Toulon limanında demirleyen Osmanlı gemilerini betimleyen gravür (Üstte). Limanın bugünkü görünümü ve tarihi kale (Alta).

Cuma namazlarında, cemaatin camiye dönüştürülen kiliseden taşması, dışarıda saf tutması Fransızların hem ilgisini hem de tepkisini çekmiştir. Müslümanların ibadetini görmek için Cuma günleri sadece Toulon'dan değil çevredeki köy, kasaba ve kentlerden de binlerce insanın gelmesi sosyal, ticari yaşamı etkilemiş, Türklere kaynaklanan bu canlılık Fransızları mutlu etmiştir.



Enghien Dükü
François de Bourbon

Toulon Belediyesinin kayıtlarında, kentin en hareketli dönemleri arasında, Osmanlı donanmasının limanda bulunduğu tarih özellikle vurgulanmakta, yakın çevredeki kentlerin de bu durumdan fazlasıyla yararlandığının altı çizilmektedir. Ancak yine aynı kayıtlarda, “Toulon’un acı dönemi... Sevilmeyen Türklere ağırlamak zorunda kaldık... Kentin kaderinde istenmeyen misafirleri kabul etmek de varmış.... Toulon Türklere Kralın emri ile katlanmak zorunda kaldı” gibi ifa-

delere de yer verilmiştir.

Bazı Fransız kaynakları ise Türk donanması yerine, “Türk korsanlar”, “Çeşitli Müslüman topluluklardan oluşan korsanlar”, “Barbaros’un korsanları” gibi ifadeler kullanmaktadır. Yine aynı kaynaklara göre Toulon halkı, özellikle liman bölgesinin sakinleri, bu korsanlarla aylarca bir arada yaşamak zorunda kalmaktan rahatsız olmuş, Krala, Türklere kentten ayrılmasını isteyen başvurular yapmıştır.

Ayrıca 30 bin kişinin yiyecek ihtiyacının karşılanması için de yakın çevredeki ekilebilir toprakların kullanılmasını emri verilmiştir.

Müslüman korsanların varlığı Hıristiyan Avrupa’da kulaktan kulağa yayılınca büyük bir tepki oluştuğunu kaydeden kaynaklar, baskılara dayanmayan Fransa Kralının Barbaros’u İstanbul’a dönmeye razı etmek için 80 bin altın vermek zorunda kaldığını da aktarırlar. Bu durumu da “Utanc verici bir pazarlık” olarak nitelendiren aynı kaynaklara göre, Hıristiyan bir kralın böyle bir pazarlığın içine girerek, kendini küçük düşürmesi kötü bir örnek olmuştur.

Bazı Fransız kaynakları Türk donanmasının gelişine ilgili farklı bir görüş ileri sürmektedir. Buna göre Kanuni Sultan Süleyman, Fransa Kralı I. François’ya gönderdiği mektupta, “Barbaros’un komutasındaki donanmamı senin emrine veriyorum” demiştir. Aynı kaynaklar, Muhşem Süleyman’ın bunu, İtalya kent-

lerini ve kıyılarını almak isteyen I. Francois'ya yardım etmek istiyor görüntüsü altında İmparator Charlken'e zarar vermek için yaptığını da kaydetmektedir. Aynı Fransız kaynakları, Türk donanmasına dönüş yolunda İstanbul'a kadar Fransız gemilerinin de eşlik ettiğini, ancak Türk korsanların yani donanmasının Fransa ve İtalya kıyılarında bazı kentlere baskınlar düzenleyerek Hıristiyanları katlettiğini, yüzlencesini de köle yaptığını, tüm bu kötülüklere seyirci kalan Fransızların da suç ortak olduğunu yazmaktadır.



Fransa Kralı I. François

Barbaros komutasındaki Osmanlı gemilerinin Toulon'da demirlemesi, Kral I. François'nın Roma Germen İmparatoru Charlken'e, arkamda Osmanlı Padişahı'nın desteği var mesajı olarak yorumlanmıştır. Osmanlı ise Avrupa'daki en önemli düşmanı Charlken'e karşı büyük bir deniz harekâtı yapabileceğini göstererek gözdağı vermiştir. Osmanlı Donanmasının bölgedeki tüm kaleleri arak Fransızlara vermesi de Fransa'ya yardımın önemli bir göstergesidir.

Bazı Fransız kaynaklarına göre Fransa Kralı, Osmanlıların desteğiyle özellikle Nice kalesini arak İtalya yolunu açmak düşüncesindedir. Ancak Nice kalesinde sorun yaşanmış, Fransızlara teslim olmaya sıcak bakan kaledekiler, Osmanlı güçleri çekilince,

Osmanlı Donanmasının bölgedeki tüm kaleleri arak Fransızlara vermesi de Fransa'ya yardımın önemli bir göstergesidir.

bu düşüncelerinden vazgeçerek yeniden direnmişlerdir.

Fransızların kaleyi almamaları Barbaros'u sadece kızdırmakla kalmamış, Korsika'ya sefer düzenlemekten de vazgeçmesine neden olmuştur. Fransızlara güven duymadığını, Charlken ile yeniden anlaşacaklarına dair işaretler aldığı bir mektupla İstan-



Tarihi Bourbon Kalesi

bul'a bildiren Barbaros, geri dönmek için de Padişah'tan izin istemiştir.

Beklenen yanıtın gelmesi üzerine de Osmanlı Donanması 12 Mayıs 1544 tarihinde, Fransa'nın yeni elçisi Baron de Lagarde'ı da alarak, İstan-

Aslında Türk-Fransız askeri işbirliğinin tarihteki ilk örneği, çok daha önce İspanyollara karşı yaşanmıştır.

bul'a hareket edecektir. Osmanlı Donanmasının ayrılmasından bir süre sonra da Barbaros haklı çıkacak ve Fransızların Charlken ile anlaşığı haberi gelecektir.

Aslında Türk-Fransız askeri işbirliğinin tarihteki ilk örneği, çok daha önce İspanyollara karşı yaşanmıştır.

Fransız kaynaklarının aktardığına göre, 15-16 Eylül 1536 tarihinde, Baron de Saint-Blancard tarafından komuta edilen 400 Fransız askeri ile Barbaros Hayrettin Paşa'nın komutasındaki 300 Türk askeri, 16 Eylül'de, İspanya'nın İbiza adasına çıkmıştır. Buradaki İspanyol askerleri esir alan Türk ve Fransız güçleri daha sonra İspanya kıyılarına saldırılar düzenlemiştir. Seferin sonunda ise 15 Ekim 1536 tarihinden itibaren, masrafları Fransa Kralı tarafından karşılanan Türk gemileri kışı Fransız limanlarında geçirmiştir.

Burada aktarılması gereken önemli bir bilgi de, bugün Fransa'nın Güney ve Güneydoğu bölgelerinde "Murad" soyadı taşıyan Fransız ailelerle ilgilidir. Söz konusu soyadının, Toulon'da demirleyen Osmanlı gemilerinden ayrılan denizcilerden (Levend) kimilerinin Fransız kadınlarıyla evlenerek Fransa'da kalmasının ar-

dından ortaya çıktığı belirlenmiştir. Türk askerlerinin din değiştirmemesi ve kilisede evliliğe karşı çıkması nedeniyle, doğan çocuklar uzunca bir süre kayda geçirilmemiş, sadece babalarından ötürü resmi kayıtlarda yer buluncaya kadar “Murad” adıyla anılmışlardır.

Türk askerlerinin Fransız kadınlarıyla evlenmeleri konusu Avrupa’da kulaktan kulağa yayılınca, Fransız elçilerine de bu durum sorulmuştur. Venedik’teki Fransız Büyükelçisi Michel Monluc da bunlardan biridir. Monluc, kendisine anlatılan, “Türk askerleri zorla kadınlara sahip oluyor, esnaftan ve halktan haraç alıyor” iddialarına, “Herhangi bir kimseyi incittiklerine dair şikâyet olmamıştır. Nazik davranmışlardır. Her şeyi para karşılığında almışlardır” yanıtını vermiştir.

Bunun tam tersini söyleyen Fransız tarihçiler de vardır. Bunlardan biri olan Jules Michelet, Osmanlı donanmasını yağmacılık, genç kızları zorla götürmek ve tecavüzle suçlamıştır.

Kimi Fransız kaynaklarının Barbaros Hayrettin Paşa için kullandıkları ifadeler ise Türk-Fransız ilişkilerinin en iyi dönemini yaşamaya başladığı bu yıllarda bile geçmişin önyargılarının ne denli etkili olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Ortak ifade, “Lesbos adasında doğan Barbaros, daha sonra İslam’ı seçmiş, Osmanlı donanmasının başına geçerek ‘Barbarlığın’ yanında yer almayı tercih etmiştir” şeklindedir.

Fransa Kralı I. François’nın Osmanlı’dan istediği son yardım ise 1547 yılındadır. François, bir elçi göndererek, Kanuni Sultan Süleyman’dan, Kuzey Afrika ve Macaristan’da Charlken’e saldırmasını rica etmiştir. Osmanlı Padişahı ise doğuda İran’la meşgul olduğunu, Kralın başvurusu ile uğraşamayacağı bildirmiştir. Sultan Süleyman’ın yanıtı Fransa’ya ulaştığında ise Kral I. François yaşamını yitirmiştir. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

Alman Vatandaşı

Uzun çabalar sonucunda Alman vatandaşlığına kabul edilen genç, babasına sürpriz yapmak için sevinç içinde eve koştur:

“Babaaa, bak Alman vatandaşım artık...”

Birinci kuşak milliyetçilerden olan baba çok sinirlendi.

“Nasıl olur da gidip Alman vatandaşı olursun?”

diye güreldikten sonra oğlunu evden kovaladı. Koşa koşa kendini evin bahçesine atan oğlan bir yandan da söylendi:

“Şu hale bak ya, Alman vatandaşı olalı bir saat geçmedi, Türklerle başım belaya girdi...”

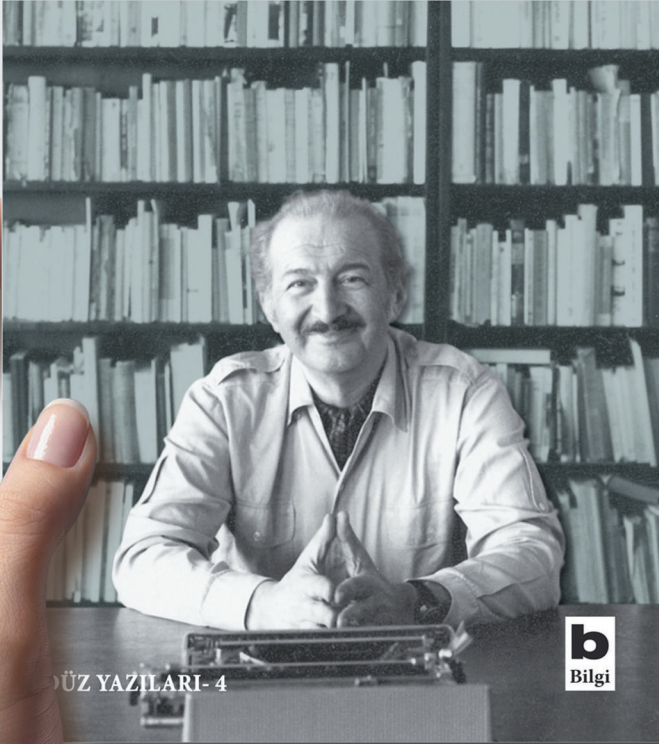


... **H**aldun Taner'in öykülerinde, oyunlarında gülmededen, taşlamadan zekice yararlanan yazar kişiliği, bu sevgi dolu portrelerde anlattığı kişilerin açmazlarını, gelişmelerini, çocuk kalmış, çevreyle ve gerçeklerle uyumlanmış yönlerini de bıyık altından gülerak sergilemekte, eleştirmektedir. Bu kişilerin bıraktığı anırlarda derin bir insan sevgisinin, sıcak dostlukların izleri de vardır. Bu anılar kitabı, okur için öğretici, düşündürücü bir kılavuz da olacaktır.

Konur Ertop

Haldun Taner

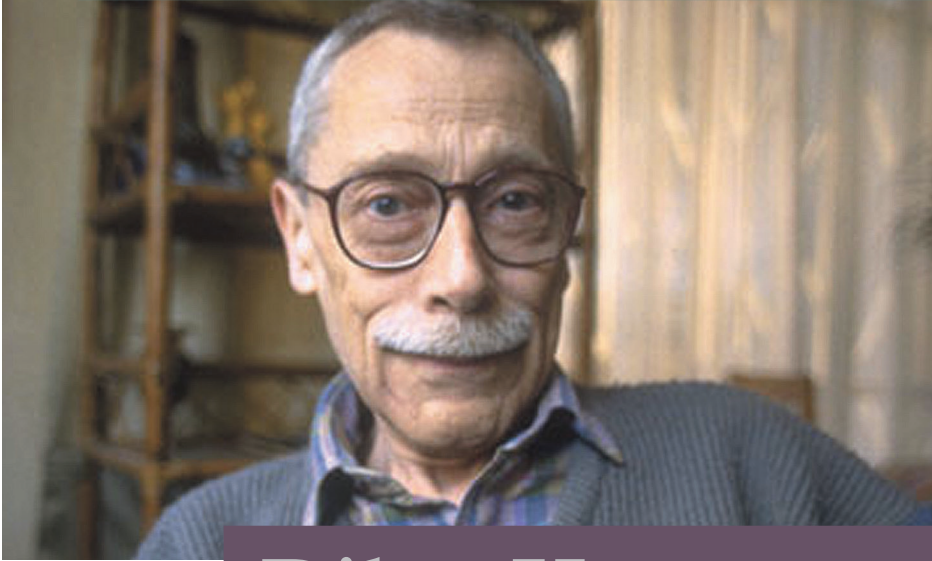
Ölürse Ten Ölür Canlar Ölesi Değil



BÜTÜN KİTAPÇILARDA



Bir romandaki acımasız dünya



Bilge Karasu

950'lerde bir yandan kırsal kesimdeki, öte yandan kent çevresindeki yaşamı, toplumsal sorunları konu edinen bir edebiyat hızla gelişirken kahramanlarının daha çok iç dünyasına eğilen yeni bir yazar kuşağı da kendini gösterdi.

Bilge Karasu o kuşaktandı. İnsan ilişkilerinin ilk bakışta görünmeyen yanını anlatmayı deniyordu. Kişiliklerin karanlıkta kalan yanını, bilincaltı serüvenini ele alırken anlatım alanında da yeni arayışlar içindeydi.

"Gece" onun bu yoldaki en uç çizgiye ulaştığı romanıdır. Anlatı boyunca yer verdiği çok sayıdaki "dipnot", onun yazma uğraşısıyla ilgili görüşlerini de ortaya koyar.

Bir incelemecinin "Gece gibi bir roman" diye nitelediği yapıtta kişiler birbirine karışır, karmaşık olayların kavranması pek güçtür. Ancak romanda anlatılanların, baskı dönemlerinde yaşananlardan, şiddet uygulayan siyasi yönetimden beslendiği de açıktır.

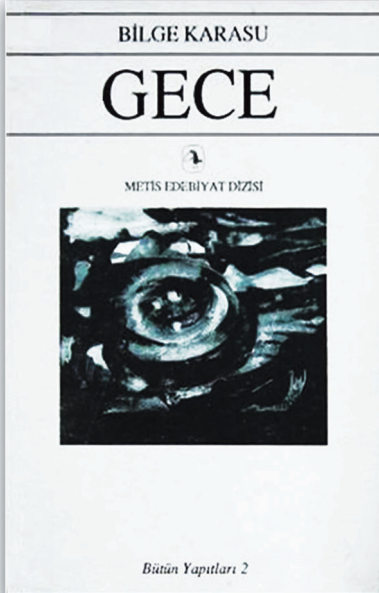
Bir "dipnot"ta, "Bu defter bitti. Şu anda elimde tuttuğum nedir? Olsa olsa, dünyanın bir görünümü," sözünü okuruz. Yazarın anlattığı dünyanın gerçekleri, kendi ülkesinde, "darbe" dönemlerinde yaşananlardır.

Bu dünyada her gün hava kararırken kentin sokaklarında "gecenin işçileri" görünmeye başlar. Bunları yöneten kimliği belirsiz kişi, "insanları korkutmaktan hoşlanmakta, fakat bir taraftan da adamlarına korku salmak için, (bu korku ölüm korkusudur), alfabetik sıraya göre birbirlerini onlara öldürtmektedir:

"Gecenin işçileri"nin karşısında bir de "Gündüzcüler" vardır. İki grup, birbirlerine silah çekip hepsinin birden zarar gördüğü kanlı bir "oyun"u sürdürmektedir.

Bu kanlı oyunun içindekilerin dünyası şöyle anlatılmıştır:

"İşledikleri cinayetler, ya da, şu yoldaki, bu yoldaki baskılarıyla korku, yıldı, usanç yaratmakla kalmadılar. Kurnazca davrandılar; ele geçirilecek kapıları, su başlarını gürültüsüzce, adım adım ele geçirdiler. Her baskıda, her yasakta, her adımda, kendilerine bağlılık, yakınlık duymadıkları halde o belirli konuda kendilerine karşı duramayacak birtakım kişiler, öbekler, kuruluşlar bulmağa, yaptıklarını yaparken bunları yanlarında bulundur-



maya özen gösterdiler. Bir yasağın - hem de dolaysızca kendilerini etkileyecek bir yasağın- konması, açık duran bir kapının kendilerine kapatılması karşısında bile gecenin işçileri, ses çıkarmayanlardan yararlanmasını bildiler, başırdılar."

"Darbe" günlerini yaşayanlara hiç yabancı gelmeyecek böyle bir çevrenin insanları, neler duyar, neler düşünür? "Gece" romanında konuyla ilgili şu ayrıntılar yer alıyor:

"Bir anlamda, herkes düşman. Düşmanım. Düşmanımız. Ya da, günü gelince düşman olabilir. Örneğin, kendi arkadaşlarımız, yandaşlarımız... İşkıl, kuşku, yaşamımızın temeline koyduğumuz harç olmalı; yediğimiz ekmek, içtiğimiz su olmalı. Gene de bilmeliyiz ki bu dünyada bizi aldatmayacak üç beş kişi vardır. Her işkilin, her kuşkunun vurulacağı denektaşı; her eylemi, her gücü üzerinde bileyeceğimiz bileği taşı; her umudu ayakta tutacak kilit taşı birkaç kişi. Vur deyince onlar, vuracağız; öl deyince öleceğiz; ya-

şa deyince yaşayacağız. Bu kişiler, yalnız bizi değil, bütün dünyayı ayakta tutacak. Buna inanmak, buna güvenmek zorundayız. Onların da insan olduğunu, onların da yanılabilceğini, onların da çirkin işler yapabileceğini söyleyip duruyor karşımızdakiler.

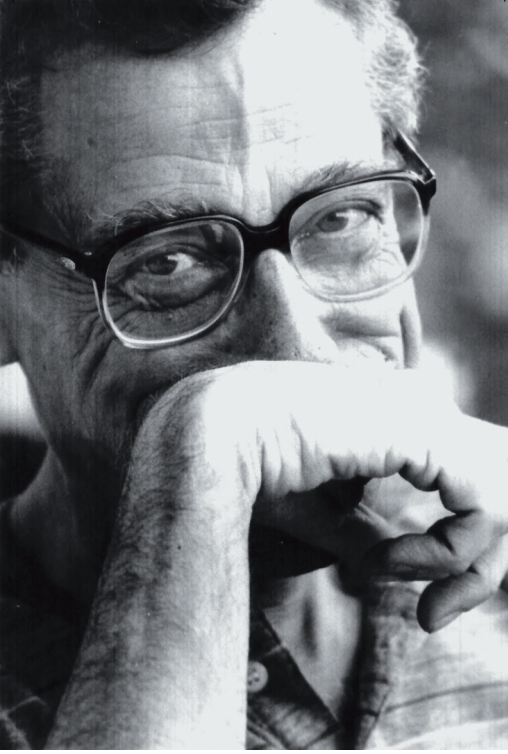
Oysa karşımızdakiler, bir ödevin adamını seçmesini anlayacak kişiler



Bilge Karasu

Bu kişiler, yalnız bizi değil, bütün dünyayı ayakta tutacak. Buna inanmak, buna güvenmek zorundayız.

değiller. Onlar saygıyı, inancı, güveni unutmmuş, belki de hiç duymamış, hiç öğrenmemiş kişiler. İnsan, öylelerine kişi derken, dilin yetersizliği karşısında iğrenti duyar. Kişi bile değiller ki! Olsa olsa Tanrının yanlışları, taslaklarıdır onlar. Bize buyuranların kusurları, yanlışları, çirkinlikleri olsa bile, bunları, bu kusurları, yanlışları, örnek



edinmeliyiz kendimize."

Söz konusu yönetici, başında bulunduğu hareketi şöyle değerlendirmekte, hedefini şöyle belirlemektedir:

"İnsanlar, elden geldiğince daraltılmış bir ahlâklılık alanının sınırlarını aşmamalı, gönüllerinin istediğini yapamamanın erdemine inanmalı. Ancak böyle sıkışmakla düşmanlarını, içlerindeki kurtları görüp tanırlar, onlara karşı gerçekten savaşırlar. Bir temizlik gerek. Hareketin ilk amacı bu. Bu temizlik yapılmadan başka işler, nasıl olsa, gerçekleştirilemez. Bu temizlik, herkesi şuna inandırabilmeli:

İçimizdeki kötüler, bozuklar, düşmanlar, ne ölçüde, ne çapta temizlik

yapılsa gene de kolay kolay tükenmez; gene de pusuya yatıp uyduğumuz, aldırışsızlık ettiğimiz bir anı beklerler. Ondan ötürüdür ki sürekli bir uyanıklık içinde bunların en küçük kimliğini bile gözden kaçırmadan beklemeliyiz.

Hareketin yönetildiği "Başkent Araştırma Merkezi"nin başında bulunan "O", olup bitenleri bize aktaran "N"yi çocukluğundan tanımaktadır. Düzenlediği kanlı oyunda ona da bir rol biçmiştir. Onu seçmesi, "N"yi, "Her şey karşısında, yaşam karşısında, yabancı bulduğu" içindir.

"N"nin bir başka çocukluk arkadaşı olan Sevinç'e de bu oyunda yer verilmiştir: Ülkesindeki hareketin karşısında yer almış bir aydın olan "N", yabancı bir başkentteki bir toplantıya gönderilecek, orada konuşması engellenerek kamuoyunda saygınlığını yitirmesi sağlanacaktır. "Sevinç" ona karşı düzenlenen oyunu ve ne yapması gerektiğini "N"ye bildirir.

B içaklanarak hastaneye kaldırılan "N"nin konuşmaması sağlanmış, "Sevinç" öldürülmüştür. "N", yattığı akıl hastanesinde işin içyüzünü, "Gerçekte Sevinç diye biri yok. Benim uydurduğum bir kişi o. Ona söylediklerimle yaptırıklarımın bir bölümü, uzaklarda kalmış bir sevginin anısıydı; bir bölümü de aylardır tutulduğum şu hastanedeki sözüm yabana hekim bozuntusunun benimle konuşmağa çalıştığı sıralarda gösterdiği çabalardan çıkma birtakım uydurular, " diye açıklar. Ancak, "Gerçeklikte olup bitenler

bizim her türlü düşümüzü, düşlelemizi, yapıntımızı fersah fersah geride bırakıyor," tümcesi de yapılan açıklamalar arasındadır.

Romanın şaşırtıcı kurgusu içinde anlatıcının sesine "N" nin sesi karışır. Yazarın sesiyle (bazen "Sevim" olan) "Sevinç'in sesinin de anlatmaya katıldığını görürüz. Bazen dört ses birbirine karışır, bazen bir kişi dört kişi olur. Bu çokseslilik, "O'nun çocuklukluğunda yaşadığı bir olayı düşündürür:

Bir kitabı, bir dolaba girerek babasından gizli okumaya çalışmıştır. Öfkeli babanın dolap kapısını sertçe açması, boy aynasının üç yerinden çatlamasına yol açmıştır. Birkaç yıl boyunca ayna -tam da romanda olduğu gibi- delikanlının üç ayrı görüntüsünü birden yansıtmıştır! Ayna olayı "N"nin, yabancı başkentteki metroda yaşadığı varsayılanların tam bir benzeridir:

Kahramanımız tanıyamadığı biriyle karşı karşıya gelmiştir. Önce onu bir numaralı adam "O" sanacaktır. Sonra "Sevim" in yüzüne benzetecek. Derken "Sevinç" olduğunu anlayacak ve boğmak isteyecektir. Bütün bunların, kamaşan gözlerinin oynadığı bir oyun olduğunu anlar. Arkasından her yanı kesiliyormuş gibi bir acı duyar. Korkunç bir şangırtı içerisinde yere düşer. Bir kişilik bölünmesi yaşar. Okur, "O'nun çocukluk anısındaki "kırık ayna"ya yansıyan görüntüleri düşünür:

"Parçalanmış ışıkların yanı sıra "O", "Sevinç", "Sevim", sağır bir sarışın çocuk "N", bir tek yüzde toplanmış, kanlar içinde, güler bakmakta olacaklar bana, aynalarda sanki, ya da yerde, belki de kafamda... Her yanımda yapış yapış bir acı, çok eski, koyu bir koku. Işık yavaş yavaş kararırken ben, benim artık, kırılmış her parçanın içerisinde. Aynada tanıyamadığım ben. Binlerce parça. Artık ben de olmayan yüzbinlerce parça."

Yapıttaki yazar, "Kişileri hem var kılmalıyım, hem de belirsizlik içinde bırakmalıyım," diyordu. Ro-

Işık yavaş yavaş kararırken
ben, benim artık, kırılmış
her parçanın içerisinde.

manda tam da bu yapılmıştır. Bu nedenle "Gece" romanını, yap-boz oyununa benzetenler olmuştur. Romandaki dipnotları olaylara, kimliklere değinirken açıklamalar da getirir.

Bilge dil ustası olan Karasu, notlarda, bu konuyla ilgili görüşünü de açıklamıştır:

"Kimi yazarın dilinde söyleyişin en incisini sözcüklerin birer ok gibi art arda fırlatılması sağlar; kimininkinde ise bir karasu gibi akış. Benim dilim çiçek dermek üzere eğilip kalkan bir gövdenin yumuşaklığına, dalgalarına ulaşmalı."

"Gece" romanının yazarı, bunu başarmıştır. •

konurertop@butundunya.com.tr



ŞİMDİKİ ZAMAN

Can Pulak

Karadeniz Notları

Karadeniz'i Rize'den aşağı ve Rize'den yukarı diye ikiye ayırmak lazım. Rize'den yukarısı Lazca biliyor ama aşağısı pek anlamıyor. Yine yukarısı tulumla oynuyor ama aşağısı genelde kemençeye ayak uyduruyor.

Karadeniz'de horon tepme lafını sakın ağzınıza almayın. Horon tepilmez vurulur çünkü. Tepmek toynaklı hayvanlara mahsustur. Ayder yaylasına yazmışlar bunu. Ayrıca mıhlama filan demeyin. Yemesini bilen söylemesini de bilmeli. Yörenin o ünlü yemeğinin adı muhlamadır. Mıhlamayı genelde topuktan vurmada kullanıyorlar. Hani topuktan mıhların seni var ya..

Bir de uyyy ile başlayan ve daa ile biten sevimsiz şive taklidi yapmayın. Çünkü Karadeniz'liler İstanbul şivesini çok iyi biliyorlar. Yerli turistleri uyarıyorlar hep. Aman dikkat...

Karadeniz, Türk turizminin henüz doğru dürüst kullanmadığı önemli bir kozudur. Sağlam ve bilinçli adımlarla ilerlediğini söyleyebilirim. O "sezonu çok kısa" hikayesini akıllıca aşmaya başlamış. Son yıllarda güzel oteller yapılmış. Avrupa mutfağından ziyade, kendi lezzetli mutfağını sunuyor turistlere. O kayganası, muhlaması, hamsikuşu, hamsili pilavı, yöresel çorbaları,

mısır ekmeği, Trabzon yağı ve binbir çiçek balı inanılmaz lezzetli...

Bal dedim de, altın muamelesi görüyor burada. Kilosu 300 liraya bal var. Hayır anzer balı değil, onun fotoğrafını bile güç görebiliyorsunuz artık. Binbir çeşit çiçek balının kilosu 300 lira. Bizim Ege ve Akdeniz'in ballarını bedava veriyormuşuz. Çam balının kilosu 25, çiçek balının kilosu 20, kekik ve narenciye balının ise 15 liraya kadar bulunabiliyor güneyde. Ama Karadeniz'de bal çok kıymetli...

Nasıl Brezilya kahve ve futbol ile tanınıyorsa, nasıl tango Arjantin'in simgesi haline gelmişse, Karadeniz'de de çay ve fındık öyle. Temmuz-Ağustos aylarında her taraf yemyeşil fındık ve çay tarlalarıyla, daha doğrusu tepeleriyle dolu. Turistleri buralara götürüyor, çay ve fındık toplattırıyorlar. Hayatınızda hiç özel makasıyla çay kestiniz mi, tarladan fındık topladınız mı, tavsiye ederim çok zevkli oluyor.

Çay fabrikasını gezerken, çayın nasıl demleneceğini de gösteriyorlar. Karadenizliler önce suyu kaynatıyorlar, sonra demliğe döktükleri kaynar suyun üzerine boşaltıyorlar çayı. 15 dakika sonra da içiyorlar. Tadı harika oluyor. Ayrıca 20-25 dakika içinde de tüketmeliymi-

şiz demlikteki çayı. Demek ki biz yakın çay içtik yıllarca.

Karadeniz insanı çok canayakın. Müthiş zekiler, saniyede inanılmaz espriler patlatıyorlar. Hepsı birer Temel sanki. Of'lu Ali'nin Temel fıkrası kasetleri yok satıyor bölgede. Turist otobüslerinde ve minibüslerde bunları dinleyerek yol alıyor ve yerlere yatıyorsunuz. Fıkra bu kadar mı güzel anlatılır?

Hele Karadeniz türküleri, kemeçe havaları insanı yerinden zıplıyor. Bu kadar mı hareketli olur parçalar, bu kadar mı güzel olur sözleri?

Bir şey dikkatimi çekti Karadeniz'de. Herşey yöresel, şarkısı da öyle, mutfağı da öyle, hediyelik eşyaları da öyle. Piyasada taklit, çakma filan yok. Ne bulursanız, ne görürseniz yerli ve yörenin malı. Şehirlerde, yaylalarda filan dükkanları dolaştım. Her tarafta yöresel hediyelikler. Telkariler, bilezikler, kolyeler, Rize bezinden yapılmış harika elbiseler, ipek tülbentler, elişörtüler, hepsi birer sanat eseri değerinde. Fiyatları da çok ucuz...

Kıskandım doğrusu Karadeniz'i. Aklıma Türk turizminin amiral gemileri geldi. İstanbul'u, Antalya'sı, İzmir'i, Kuşadası, Çeşme, Marmaris ve Bodrum'u. Piyasada tek bir yöresel mal bulamazsınız. Hep taklit, hep çakma... Efendim Türkiye'ye gelen turist pek alışveriş yapmıyormuş. Kabahatı turiste yükleyen bir mantık bu.

Karadeniz'deki gibi alacağı yöresel malı yapın da, bakalım alıyor mu almıyor mu?

Karadeniz halkı yerli-yabancı turiste çok saygılı. Üstelik çok da yardımcı oluyorlar. Bizim Marmara-Ege ve Akdeniz'deki gibi kazık atmaya marifet saymıyorlar. Herşeyi değerinde satıyorlar, kazık atmaya hırsızlıkla eşdeğerde tutuyorlar. En iyi lokantalarında bile insafılı hesap ödeniyor, içki hariç adambaşı 15-20 liraya çıkabiliyor turistler. Aklıma yine bizim oralar geldi. Hesap değil servet ödüyorsunuz bizde.

Tulumla horon vurdunuz mu, kemeçeyle oynadınız mı hiç? Bilmiyorum demeyin, Karadeniz'de öğretiyorlar herkese. Yemek yediğiniz lokantalarda, çay içtiğiniz mekanlarda hemen organize oluyorlar. Fırtına vadisindeki Osmanlı restoranda öğrendik horonu. Tulum veya kemeçe nasıl çalınır, o havalarla nasıl oynanır, bedava hocalık yapıyor garsonlar.

Ege'de niye öğretmezler zeybeği turistlere. Efeler yapamazlar mı bunu? Bir çökertmeyi öğretemiyorlar millete. Tangoyu, çaçayı, vals hatta sirtakiyi filan öğretiyorlar, kurslarını bile açıyorlar da, bizim yöresel oyunlara gelince, kimsecikler oralı olmuyor. Hatırlarım 45 sene önce Marmaris'te turistlere öğle yemeği arasında folklor gösterileri yapılır ve mahalli oyunlarımız birlikte oynanırdı. Halay çekerdik konuklarımızla. Öyle hevesliyidiler ki öğrenmeye, bu yüzden yemekler uzar, geziler tehlikeye düşerdi. Oysa şimdi, bırakın turisti Marmaris'li bile oynamıyor folkloru. Çoğu bilmiyor bile yöresel oyunlarımızı... •

canpulak@butundunya.com.tr

İlk Dersimiz Türkçe



Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Hiyerarşi (Fr.)

- a-Göz hastalığı
- b-Olumlu, müspet
- c-Yerli kabilesi
- d-Makam sırası

2 Foya (İta.)

- a-Ayarsız
- b-Gemi zinciri
- c-İnce metal yaprak
- d-Fingirdek

3 Kasa (İta.)

- a-Kumar oynatan kimse
- b-Askeri birlik
- c-Çelik dolap
- d-Kısa çorap

4 Şık (Fr.)

- a-Uzun bluz
- b-Çıtıptı, sevimli
- c-Bir tür kumaş
- d-Zarif, güzel

5 Kokona (Rum.)

- a-Hristiyan kadın
- b-Külhanbeyi, serseri
- c-Küçük masa
- d-Bakanlık memuru

6 Biblo (Fr.)

- a-Küçük süs eşyası
- b-Kısa, düz ve ensiz kılıç
- c-İnce yün
- d-Duvar ilanı

7 Flora (Lat.)

- a-Evrimsel bilimi
- b-Bitki örtüsü
- c-Sarı çiçekli bitki
- d-Odunsu gövde

8 Fay (Fr.)

- a-Yer kırığı
- b-Patlayıcı madde
- c-Hafif iş
- d-Şiddetli ağrı

9 İdeal (Fr.)

- a-Tekdüzelik
- b-Diyalog yöntemi
- c-Ülkü, mefkure
- d-Tek eşlilik

10 Angaje (Fr.)

- a-Özlü söz
- b-Züppece giyiniş biçimi
- c-Havagazı deposu
- d-Bağlanmış

11 Ekstrem (Fr.)

- a-Aşırı, uç
- b-Soylu kimse
- c-Tasasız, derbeder
- d-Elektrik üretici

12 İllüzyon (Fr.)

- a-İnce puro
- b-Yanılsama
- c-At eğitimi
- d-Yapmacık, özetli

13 Diyagonal (Fr.)

- a-Kabalık
- b-Çapraz dokunmuş kumaş
- c-Ruh hastalığı
- d-Ağırlık kaldırma

14 Kask (Fr.)

- a-Değnek, sopa
- b-El kürkü
- c-Sağlam başlık
- d-İşe yaramaz

15 Güğüm (Rum.)

- a-Emzikli şişe
- b-Güç birimi
- c-Büyük çanta
- d-Bakır su kabı



Dayımın Masal Kahramanları

Çocukluk yıllarımın en keyifli günleri dayımın masallarını dinlemekle geçti. Yaşamının büyük bir bölümünü devlet babanın verdiği ağır görevleri yerine getirmekle tüketen ak saçlı ihtiyar, kaymakamlığa değin uzanan hizmet yarışını eline uzatılan emekli maaş cüzdanı ile noktalandı.

Dayım Hüseyin Tunçer'in masalları doğrusu başkalarından dinlediklerime hiç benzemiyormuş. Bunun yıllar sonra ayırında olabildim.

O, La Fontaine gibi karga ile tilki öyküleri anlatmazdı. Yıllar öncesinde çocukların büyüklerden, devleti yöne-

tenlerin söylemlerinden dersler çıkar-masına yönelik kurgularla harika tümceler oluşturmuştu. Dayımın masalları, onun anlatımındaki akıcılık ve bel-leklerde yer etme becerisiyle, delikan-lılık günlerimden olgunluk çağlarıma değin su gibi aktı.

Hüseyin Tunçer masal kahraman-

larını bu ülkenin sayıları binlere on binlere ulaşan isimsiz kahramanlarından oluşturmuştu.

Bu kahramanlardan birinin adı Halil Ustaydı. Cumhuriyetin ilanından sonra demiryolu yapımında çalışmış, ustalığa dek yükselmişti. Halil Usta abartılı konuşmayı hiç sevmezdi. Türkiye Cumhuriyetinin ikinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ve Genel Kurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'ın bulundu-

olmalıydılar. Dayımın masallarında yalana hiç yer yoktu ve küçükler büyüklerine asla yalan söylememeliydi. Kuşkusuz öncelikle büyükler bu olumsuzluktan kendilerini soyutlamalıydı. Devleti yönetmenin temel gerekleri içinde yer alan en büyük özellik, bay yetkilinin ağızından çıkanları, önce kendi kulaklarının duyabilmesi olmalıydı. Özcesi dayımın masal kahramanlarından Halil Usta gibi dürüstlüğü sembol edinmiş birileri, günümüzün abartılı vaatlerine gülüp geçerdi.

Paralimpik Olimpiyat Oyunlar İngiltere'nin Londra kentinde sona erdi, biz ülkemizde yaşayan binlerce engelli vatandaşımızın ancak ayırdında olabildik.

ğu bir toplantıda, Halil Usta'ya İnönü tarafından şöyle bir soru yöneltilmişti:

"Bu demiryolu kaç gün sonra Kayseri'ye ulaşır." Halil Usta, kendine özgü beynsel hesapları kurgulamaya başladığı sırada, üst düzey yetkililerden biri, "Ay sonunda biter paşam" dedi.

Halil Usta yetkiliye öfke dolu bir bakış fırlattı. öfke dolu bir tümceyle

"Beyefendi, bir devlet yetkilisi asla yalan söylemez. Demiryolu üç aydan öncede bitmez. Yalan hükümetimizin gücünü zayıflatır."

Halil Usta ve onun gibi isimsiz kahramanlar, "Demir ağlarla ördük ana yurdu dört baştan marşının" kuşkusuz solo yapan sanatçılarından biri

Belki de, uyarısını tekrarlardı: "Beyefendi bir devlet yetkilisi asla yalan söylemez."

Paralimpik Olimpiyat Oyunlar İngiltere'nin Londra kentinde sona erdi, biz ülkemizde yaşayan binlerce engelli vatandaşımızın ancak ayırdında olabildik. Olimpiyat tarihinde ilk kez bu denli altın, gümüş ve bronz madalya kazanarak ülkelerine dönen sporcularımızın şahsında onlara gerekli hizmeti veremediğimiz için binlerce kez özür borcumuz yok mu?

İnsan yaşamının vaz geçilemez öğelerinden engelli insana önce saygı ve sonra da yardım faslı ne yazık ki,

buza atılan imzalar gibi. Başkent Ankara, en büyük kent İstanbul, İzmir veya bir başka kentimizde, hizmet için yapılan yatırımların hepsi sağlıklı insanlara yönelik boyutlarda seyrediyor. Ankara'nın en işlek caddelerine yapılan demir yığını üst geçitlerden engelli insanlarımızı kolaylık sağlayabilecek hiçbir yaptırım olmadığını üzülerek

görüyor, siyasal söylemlerin tümünde abartılı vaatlere tanıklık ediyoruz.

Dayım, Hüseyin Tunçer yaşasaydı, onlar için yeni ve de yürek dağıtıcı yalansız acıklı masallar anlatır, birileri mahcup olsun diye, kahramanlarına madalya takarak alkışlatırdı. Belki de Londra fatihleri için bir masal kurgular, onları üst geçitlerin onlar için ulaşılması olanaksız noktalarına taşırdı.

Sporun toplumsal yaşamdaki öneminin bilincinde olan siyasilere söylemleri, dayımın gerçek yaşamdan alıntı ancak, masal şeklinde sunulan söylemleriyle doğrusu hiç örtüşmüyor. Yıllardan beri süregelen Olimpiyat yapabilme hayalleri, iki bin yirmili yıllara taşınırken, masal anlatan yetkilinin oluşması olanaksız hayaller denizinde boğulacağını bile bile söylemine devam etmesi, Türk Sporunun gelecekteki en büyük tehlikesi olarak görünüyor. Konuları irdelemeden,



“Yaparız, başarırız” gibi iddia içeren söylem türlerine karşı, karşı bir güç oluştuğunun ayırıcılığı olmalıdır birileri. Günün birinde o birileri çıkar, “Yeter artık, bize masal anlatmayın” derse, bu Türk sporunun baş kaldırıcı anlamında olacaktır.

Dayımın masal kahramanları geçiyor gözlerimin önünden birer birer. “Türk sporuna ölüncüye dek hizmet etmek benim namus borcumdur.” diyen, eski adıyla Beden Terbiyesi Genel Müdürü rahmetli İsmail Hakkı Güngör'ü anımsıyor ve görevden alınışına neden olan söylemini yıllar sonra bir kez daha yineliyorum:

"Bu ülke, bu kafalarla asla ve asla olimpiyat düzenleyemez." •

metingoren@butundunya.com.tr

Her çeşit spor faaliyetlerini, Türk gençliğinin milli terbiyesinin ana unsurlarından saymak lâzımdır.

M. Kemal Atatürk



Hazırlayan: BİRSEN ERKUTUN

1-Osmanlı döneminde çıkartılan ilk Türkçe bilim dergisi hangisidir?

- a-Edebiyatı Umumiye
b-Tabiat
c-Kalem
d-Mecmua-i Fünun

2-"Gönüm düştü bu sevdaya / Gel gör beni aşk neyledi" dizeleri kime aittir?

- a-Aşık Veysel
b-Necip Fazıl Kısakürek
c-Yunus Emre
d-Ahmet Cemal

3-Paratonerin mucidi kimdir?

- a-Benjamin Franklin
b-Thomas Edison
c-Samuel Morse
d-Ahmet Topkaya

4-Hintlilerin kutsal nehri hangisidir?

- a-Dinyeper b-Ganj
c-İndus d-Kabil

5-Derelerin "S" biçimli kıvrılımasına ne ad verilir?

- a-Menderes b-Fay
c-Havza d-Delta

6-Ünlü düşünür Diyojen nerede yaşamıştır?

- a-Sinop b-Mardin
c-Atina d-Bursa

7-Açık denizde bakılırken, gökyüzü ile denizin birleşir gibi görüldüğü çizginin adı nedir?

- a-Şafak b-İmsak
c-Ufuk d-Günbatımı

8-Türk sinemasının ilk geniş perde filmi olan Sırat Köprüsü'nün yönetmeni hangisidir?

- a-Jale Atabey
b-Kartal Tibet
c-Ömer Lütfi Akad
d-Süreyya Duru

9-"Kibritçi Kız", "Külkedisi" gibi eserleriyle ünlü Danimarkalı masal yazarı kimdir?

- a-Anton Çehov
b-Emile Zola
c-Nicklas Pedersen
d-H.Christian Andersen

10-Olimpiyat bayrağındaki halkalar neyi simgeler?

- a-Mücadeleyi
b-5 Kıtayı
c-Barışı
d-Sevgiyi

11-Vertigo hangi organımızla ilgili olabilen bir hastalıktır?

- a-Burun b-Göz
c-Kulak d-Kalp

12-50 sayısının Roma rakamlarıyla yazılışı hangisidir?

- a-V b-XX
c-MMX d-L

13-Zeytin Ağacı sayısı bakımından dünya ölçeğinde ilk sırada yer alan ülke hangisidir?

- a-Macaristan
b-İtalya
c-Türkiye
d-İspanya

14-Yumurta, sarımsak ve yoğurtla yapılan yemeğin adı nedir?

- a-Menemen
b-Alinazik
c-Çilbir
d-Mantı

15-Osmanlı Devleti'nin topraklarına kattığı ilk beylik hangisidir?

- a-Eretna
b-Germiyoğulları
c-Menteşeoğulları
d-Karesioğulları

16-Doğal besini olan dut yapraklarıyla beslenen ve ana yurdu Çin olan hayvan hangisidir?

- a-Kertenkele
b-Karınca
c-Salyangoz
d-İpek Böceği

17-Dünyanın en kurak bölgesi neresidir?

- a-Afrika
b-Asya
c-Avustralya
d-Antartika

18-Türk Kara Kuvvetleri'ne subay yetiştiren Kara Harp Okulu hangi ilimizdedir?

- a-Ankara b-Kayseri
c-Bolu d-İsparta



Eski Türkçe Harflerin Anlamları

Bütün Dünya dergimizin Nisan sayısında, Avram Galanti'nin* 84 yıl önce, 26 Nisan 1918 tarihli “Yeni Mecmua” dergisinden günümüz Türkçesine çevirip sadeleştirdiğim “Kullandığımız Türkçe Yazının Menşei” başlıklı yazısı yayımlanmıştı.

Ayın yazarın 5 Eylül 1918’de yine “Yeni Mecmua” dergisinde yayımlanan, hiçbir yazının tanrısal olmadığını, bütün yazıların insanlar tarafından bulunduğunu, o nedenle hiçbirine kutsallık verilemeyeceğini kanıtlayan **Türkçe Elifba Harflerinin Manaları** başlıklı yazısının da okurlarımın ilgisini

çekeceğini umuyorum.

Avram Galanti bu yazısında bizlere şu bilgileri veriyor:

“Kullandığımız eski Türkçe yazının Arapça yazıdan alındığını ve Arapça’nın Sami dillerinden sayıldığını, bu derginin 41’nci sayısında yazmıştık. Sami kavimlerinden sayılan Babililer ve Asurlulardan başka diğer Sami

kavimler(1), anlamlı 22 işaret, yani harften oluşan bir abece kullanırlardı.

Bu işaretler, eski çöl Araplarının günlük yaşamlarında en çok kullandıkları eşyaya, besledikleri hayvanların adlarına ve insan vücudunun bazı bölümlerinin biçimine göre resimlendirilmiş ve adlandırılmıştır.

Örneğin, eski zamanda, şimdiki (ayın) harfi (o) işaretiyle gösterilmiştir. Bu işaret göze benzediği ve Samice’de göz, ‘ayn’ demek olduğu için bu işarete ‘ayın’ denmiştir. Aynı şekilde, eski zamanda şimdiki (be) harfine benzemeyen o zamanki (be)’ye, ‘hane/ev’ demek olan ‘beth’ (Arapçası ‘beyt’; yine şimdiki (cim) harfine benzemeyen o zamanki (cim) harfine de ‘deve’ demek olan ‘ghimal’ (Arapça ‘camel’) denmiştir.

Bundan anlaşılıyor ki, eski zamanda batı Sami harflerinin bir kısmı, bir nevi resim yazısının esasını teşkil etmiştir.

Eski Yunanlar tarafından dahi benimsenip Avrupa yazı sisteminin aslı kabul edilen bu yazının kökenine ilişkin dört kuram vardır.

Birinci kuram: E. De Rougé, batı Samice yazının Mısır yazısından alındığı savını ileri sürer. Adı geçen kişi-

nin bu savı yalnız sessizleri belirten hiyeroglif işaretlerinin sesli elemanlarına göre doğru olabilir. Halbuki, batı Samice işaretlerin şekillerinin, hiyeroglif işaretlerinin şekillerinden alındığına dair bu bilim adamının ileri sürdüğü delillerin olumlu sonuç verecek durumda olmadığı ortaya çıkmıştır.

İkinci kuram: W. Deccke, batı Samice yazının, çivi yazısının yeni şekilden alındığını savunmuştur. (Çivi yazısının yeni şekli, İsa’dan

aşağı yukarı on bir asır evvel Asuristan’da hükümdarlık eden Tiglat Filasar [Tiglat Pileser I.; M.Ö. 1112-1074] zamanından başlayarak bu memleketin yok olmasına kadar kullanılmıştır.)

Bu sav, kronolojik sebepler-

den dolayı kabul olunamaz. Çünkü çivi yazısının yeni şeklinin İsa’dan aşağı yukarı on bir yy. önce kullanılmaya başlandığına ve batı Samice ile yazılmış olup şimdiye kadar bulunan en eski kitabenin İsa’dan 10 yy. kadar önceki bir zamana tarihlendiğine bakılırsa, bu iki yazı arasındaki zaman 1 yy. kadardır ki bu süre, var olan bir yazıdan yeni bir yazının icadıyla yayılma ve gelişimi için -o zamanki algılama düzeyinin derecesi de dikkate alınırsa- yeterli değildir.

**Batı Samice yazı icat
olunduğu vakit, eski Bâbil
resim yazısı yalnız ruhban
sınıfınca kullanıyordu.
Nasıl olur da halkın
iki bin yıl boyunca
kullanmadığı,
unutulmuş bir
yazıdan, hemen yeni
bir yazı icat edilsin?..**



Delitzsch ise, batı Samice yazının eski Bâbil resim yazısından alındığını savunmuştur.

Bu sav da doğru değildir; çünkü batı Samice yazı icat olunduğu vakit, eski Bâbil resim yazısı yalnız ruhban sınıfınca kullanıyordu. Nasıl olur da halkın iki bin yıl boyunca kullanmadığı, unutulmuş bir yazıdan, hemen yeni bir yazı icat edilsin?..

Bundan başka, İsa'dan 15 yy. önce Suriye ve Filistin'de çivi yazısı kullanılıyor ve Bâbil, Asur, Suriye ve Filistin hükümdarları ve halkı, Mısır hükümdarları ile çivi yazısını kullanarak haberleşiyorlardı.

Bu yazının güçlüğü nedeniyle, kendisinde, batı Samice abece işaretlerini meydana getirebilecek en küçük bir öge bile yoktur.

Üçüncü kuram: Jensen, batı Samice yazının, kuzey Suriye ile Küçük Asya'da meydana çıkarıldığı ve köklerinin hiyeroglif olduğu söylenen Hititçe kitabe yazısından alındığını savunmuştur. Fakat, Hititçe işaretlerin batı Samice işaretler ile olan benzerliği o kadar azdır ki,

önemli bir delil teşkil edemez.

Dördüncü kuram: 1899'da eski Girit medeniyeti hakkında araştırma yapan ve Minos Kralı'nın sarayını keşfeden eski eserler uzmanı A. Evans, Mısır yazısının bir çeşidi olan eski Girit yazısının, batı Samice yazının atası olduğunu savunmuşsa da delilleri, meselenin aydınlanmasına yardımcı olamamıştır.

Bu dört kurama burada yer vermekten amaç, batı Samice yazının hiyerogliften de, çivi yazısından da doğmadığını göstermek içindir. O halde bu yazının kökeni ne olabilir? Batı Samice yazısını bulanların Fenikeliler olduğu; diğer bir kurama göre de Fenikelilerin bulmadığı, bu yazıyı Adalar Denizi halkının uygarlık merkezlerinden aldıkları ileri sürülür. Bu kuramın birinci bölümü doğru değilse de ikinci bölümü doğru olabilir. Çünkü, milattan takriben 15 yy. evvel, Fenikelilerin hiçbir önemi yoktu; diğer bir deyişle bunlar, henüz abece işaretlerini icat edecek derecede gelişmemişlerdi. (2)

Fenikelilerin abece işaretlerini

Adalar Denizi halkının uygarlık merkezlerinden aldıkları; sonradan da Yunanların bu işaretleri düzeltilmiş şekliyle Fenikelilerden aldıkları olasılığı, bu kuramın ikinci kısmını oluşturur. Bu kuramdan şu sonuç çıkıyor:

Batı Samice yazı, ya eski Ken'anlı (Fenikeliler de Ken'anlıdır) bir kavim tarafından bulunarak sonradan Fenikeliler aracılığıyla Yunanlılara geçmiş, ya da Fenikeliler tarafından, Adalar Denizi halkının uygarlık merkezlerinden alınmış ve değiştirildikten sonra tekrar Yunanlara geçmiştir. Bu savın ikisi de doğru olabilir. Çünkü, abece harflerinin büyük çoğunluğunun anlamları Ken'ancadır ki bu, işaretlerin isimlerinin ya doğrudan doğruya Ken'anca olduğunu ve Yunanlara o şekilde geçtiğini veya bilinen uygarlık merkezlerinden alındığı tahmin

edilen bu işaretlerin, Fenikeliler tarafından değiştirilerek yine Ken'anca isimleri ile tekrar Yunanlara geçtiğini gösterir. Bunu bir misal ile açıklayalım:

Yunancanın "g" harfi (Yunancada 'gama'denir), bugün Ken'ancanın tek benzeri İbranicede "deve" demek olan "Gamal" (Arapçası 'camel') dan; Yunancada "k" harfi, (Yunancada 'kapa'denir), İbranicede "el ayası" demek olan "Kap" (Arapça 'kef') dan; Yunancanın "r" harfi, (Yunancada "ro" okunur) İbranicede "baş" demek olan "Rosch" (Arapçası 'reis') dan alınmıştır.

Yunancada, bir çok harfin söylenişi Ken'ancadan alındığı halde, sonradan, Ken'anni bir kavim olan İbraniler, bazı harflerin söylenişini Aramcadan almışlardır. Örneğin, İbraniler "r" harfinin "rosch" (İbranicede "baş") biçiminde değil, "resch"

(Aramcada "baş" demektir) şeklinde söylerler. Araplar, umumiyetle İbranice söyleyişi kabul etmişlerdir. Kabul olunan bu söyleyiş yönteminde bazı harfler, İbrani harfleri gibi aynen ve bazı harfler de İbrani harflerinin son hecelerinin atılması biçiminde söylenir. Kullandığımız Türkçe abece harfleri ise Arapça abece harflerinin aynı olduğundan, söylenişlerinde yalnız birta-



kım küçük farklar vardır ki, aşağıdaki cetvelde gösteriliyor.(3)

Arapça ve Türkçe abece harflerinin isimleri İbraniceden alındığına göre, anlamları da bu dilden alınmıştır: *elif* (א) **Aleph: Sığır, öküz;** *be* (ב) **Beth: “ba” Hane, ev;** *cim* (צ) **Ghimal: Deve;** *dal* (ד) **Daleth: Kapı;** *he* (ה) **He: “ha” Menfez (bodrum penceresi);** *vav* (ו) **Vav: Küçük çengel, çivi;** *ze* (ז) **Zain: “zal” Silah;** *ha* (ח) **Het: Hâit, duvar veya çit ile çevrili yer ;** *ti* (ט) **Tet: “ta” Tulum;** *ye* (י) **Yod: “ya” El;** *kef* (כ) **Kaph: “kef” El ayası;** *lâm* (ל) **Lamed: Öküz öğendiresi;** *mim* (מ) **Mêm: Su;** *nun* (נ) **Noun: Balık;** *sin* (ס) **Sameh: Dayanak;** *ayn* (ע) **Ain: Göz;** *fe* (פ) **Pe: Ağız;** *sad* (צ) **Çadé: Olta iğnesi;** *kaf* (ק) **Coph: İğne gözü, başın arka tarafı;** *ri* (ר) **Resch: “ra” Baş;** *şin* (ש) **Shin: Diş;** *te* (ת) **Tav: “ta” Salib işareti**

EKLER:

(1): Sami kavimleri, doğu ve batı adıyla ikiye ayrılır: Bâbilliler ile Asurlular doğu Sami kavimleri ; Habeşler, Ken’aniler ve Aramlılar batı Sami kavimlerindedir.

(2): 1887 senesinde Kahire’nin 300 km. güneyinde ve Nil boyunda bulunan Tellul Amarna’da çivi yazısıyla yazılmış levhalarda, Suriye ve Filistin’den söz ediliyor ise de, Fenikelilerden hemen hiç söz edilmiyor. Bu ise Fenikelilerin o zaman varlıklarının henüz bilinmediğini gösterir.

(3): Bu cetvelde harfler önce ebced sırasıyla düzenlenmiş; sonra, bu

harflerin Fransızca söylenişine göre Latin harfleriyle İbrani dilindeki sesletimi; daha sonra da o harflerin Araplar tarafından ne suretle söylendiği gösterilmiştir.”

Avram Galanti’nin yazısında belirttiği 22 harf Nabatçadan alınmadır. Sonradan Araplarca eklenen altı harf: se (س), hı (ح), zel (ذ), dat (ض), zı (ظ), gayın (غ) ile sayısı 28’e çıkmıştır.

Osmanlı döneminde bu harfler de yeterli görülmeyerek Farsçadan alınan p (پ), ç (چ), je (ج) harfleri de Arap alfabesine katılmış; ayrıca gef (گ), nef (ن), lamelif (ل) ve h (ه) harfleriyle birlikte harf sayısı 35’i bulmuştur.

Görülüyor ki Osmanlı Türklerinin kullandıkları abece, yalnızca Arap abecesi olmayıp yüzyıllar içinde gerek duyulan eklemeler yapılarak işlevlik kazanmıştır.

Bugün kullandığımız Türk abecesinin temeli de Latin abecesidir. Ancak, Cumhuriyet döneminde Harf Devrimi ile abecemize, Latin abecesinde olmayan Ç, Ş, Ğ, Ö, Ü harflerinin katılması; batı ülkelerinde kullanılan ve kullanımda karışıklığa yol açan Q, W, X gibi harflere yer verilmemesi, o dönemde takdirle karşılanmıştır.

Ankara’da 1932-1933 yılları arasında ABD elçisi olarak görev yapan Charles Hitchcoch Sherrill (1867-1936), Türkiye anılarını yazdığı “Atatürk’ün Yanında Bir Yıl Elçilik” adlı kitabında Harf Devrimi için şöyle diyordu:

Türk öğrenim ve eğitiminde böylesine gerçek ve güçlü bir devrim yaratmış olan savaşımın sonuçlarına girişmeden önce bu harflere ilişkin birkaç söz söyleyeyim.

Bu abece Latin harflerini kullanmaya alışık olanlara pek yabancı gelmez. Bu abecede: C ve S harflerine ilaveten altında ‘cedilla’ dediğimiz işaretler bulunan Ç ve Ş harfleri, noktalı ve noktasız iki ‘I’ harfi (I ve İ) bulunmaktadır. Bildiğimiz G harfinden başka, yumuşak olacağını göstermek için üstü işaretli bir de Ğ harfi var. Türk abecesinde Q, W, ve

X harfleri yoktur, ki bu harfler İngilizce öğrenen yabancıları tedirgin edegelmiştir. Oysa Türk abecesinde bu harflerin sesletimi bir başka yoldan kolayca sağlanmış bulunmaktadır. (...)

Bu derece kesin ve sağlıklı bir fonetik sistemle Türklerin yabancı sözcük seslerini diğer ülke gençlerinden daha kolay kapabileceklere meselesi araştırılmaya değer bir konudur.

[*] **Avram Galanti** (Bodrum 1874 - İstanbul 1961) İstanbul Darülfünunu Sami Dilleri ve Eskiçağ Tarihi hocası; 1943 – 1946 yılları Niğde Milletvekili. • orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

Her şey Görüldüğü Gibi Olmayabilir

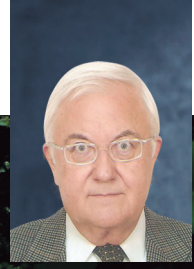


Okyanusta yol alan bir gemi kaza geçirerek dakikalar içerisinde battı. Gemiden tek bir kişi sağ kurtuldu. Dalgalar bu adamı küçük, ıssız bir adaya kadar sürükledi. Adam ilk günlerde kurtulma umuduyla dualar etti ve yardım bulurum umuduyla gözlerini ufuktan ayırmadı. Ama ne gelen oldu, ne giden...

Daha sonra korunmak için ağaç dallarından ve yapraklardan bir kulübe yaptı. Sahilde dalgaların kıyıya doğru sürüklediği, gemiden arta kalan konserve, pusula gibi eşyaları bu kulübeye koydu. Günler hep aynı şekilde geçiyordu. Balık avlıyor, pişirip yiyor ve ufku gözlüyor, bir an önce kurtulmak için dua ediyordu. Bir gün vakit geçirmek için biraz yürüyüşe çıkmıştı, geri döndüğünde kulübesinin alevler içinde yandığını gördü. Duman dans ede ede göğe yükseliyordu. Başına gelebilecek en kötü şeydi bu. Keder ve öfke içinde donakaldı. Şimdi bu ıssız adada, başını sokabileceği bir kulübe bile kalmamıştı. Kızdı, bağırды, hatta feryat etti.

O geceyi üzüntü içinde geçirdi. O kadar dua ettiği halde, başına bu olay geldiği için sitemliydi.

Ertesi sabah erken saatlerde, adaya yaklaşmakta olan bir geminin düdük sesiyle uyandı! “Benim burada olduğumu nasıl anladınız?” diye sordu bitkin adam kendisini kurtaranlara. Cevap onu hem şaşırttı, hem de utandırdı: “Dumanla verdiğiniz işaretleri gördük!”



Sevgileri Yankı'ya ve
Nergis Çiçeği'ne Dönüşen

EKHO İLE

NARKİSSOS

Ünlü, **Metamorfozlar** isimli yapıtında Roma'lı yazar Ovidius (MÖ 43-MS 17) eski Yunan ve Roma mitolojilerindeki destansı öykülerden hareketle ölümsüzlerce çizilen yazgıları sonucunda dönüşüme uğrayan ölümlülerin öykülerini anlatır.

OVIDİUS'un kendi hayal gücüyle zenginleştirdiği bu öyküler başka kaynaklarda benzer veya farklı anlatım ve aktarımlarla yer alabilmektedir. Bu öykülerden biri de Ekho (Eko) ile Narkis-

sos'un öyküsüdür. Narkissos nehir tanrısı Kefisos ile su perisi (tanrısal dişi varlık) Liriope'nin oğludur. Bekliği sırasında kör kâhin Tiresias çocuğun uzun ömürlü olacağını, fakat

Narkissos ile Ekho'nun öyküsü
ressamların tuvallerine
yansıtıkları mitolojik
konular arasındadır.

1 | 2
3 | 4





5
6



bunun için kendi yüzünü görmemesi gerektiği öngörüsünde bulunur.

Yetişkinliğe eriştiğinde tanrısal güzelliğiyle herkesi büyüleyen Narkissos'u gören kızlar ve periler ona aşık olmaktadır. (Hatta daha eski bir aktarıma göre bu aşıkların arasında Ameinias isminde bir delikanlı da bulunmaktadır.) Ancak Narkissos kendisine sevgi gösterisinde bulunanları geri çevirmekte, onlardan uzak durarak ormanlık tenha yerlerde ve dere kenarlarında yalnız dolaşmayı tercih etmektedir. Bu görünümüyle sevgiden yok-

sun, kalpsiz ve kibirli bir genç olarak tanınır.

PEKHO İŞE dağ perileri olan Oreadlar'dan biridir. Av tanrıçası Artemis'e (Roma'da Diana) yakınlığı nedeniyle Olympos'daki ölümsüzlerin, genellikle Zeus'un eşi Hera'nın (Roma'da Juno) yanında sıkça zaman geçirmektedir. Kendi sesini, dolayısıyla konuşmayı da çok sevdiğinden geveze bir peri olarak tanınır. Zeus'un (Roma'da Jupiter) perilere düşkünlüğünü ve eşi Hera'nın kıskançlığını bildiğinden

peri arkadaşlarını Hera'nın hışmından korumak için Zeus'un çapkınlıkları sırasında gevezelikleriyle Hera'yı meşgul edip onun dikkatini dağıtmayı, Zeus'un perilerin yanında olduğunu unutturmayı kendine görev edinmiştir. Sonunda Hera Ekho'nun bu gevezeliklerinin amacını anlayarak onu cezalandırır. Buna göre Ekho artık sadece kendinden önce konuşanın son sözcüklerini tekrarlamak dışında konuşamayacaktır.

D BU ARADA yazgı ağlarını örmektedir. Aşkına karşılık bulamayan perilerden biri Narkissos'un cezalandırılması için tanrılara yakarır. Tanrılar Narkissos'u cezalandırma işini haksızlık tanrıçası Nemesis'e havale ederler. Bu ceza 'Başkalarını sevmeyen sadece kendisi sevsin' şeklinde bir lanet olarak Narkissos'un üzerine çöker.

Tanrıların hışmına uğrayan Ekho ile Narkissos'un yolları bir ormanda keşir. Narkissos'u görür görmez diğer periler gibi gönlüne ateş düşen Ekho ağaçlar arasında Narkissos'u izler. Peşinde biri olduğunu farkederek Narkissos "Kim var orada?" diye bağırınca Ekho'nun yanıtı yankılanır: "Orada, orada." Sesin geldiği yere giden Narkissos Ekho'yu görür. Konuşamayan peri kızı çaresiz, sevgisini

jestlerle ifade etmeye çalışır. Narkissos her zaman olduğu gibi onu da geri çevirir. Kalbi kırılan Ekho تنها yerlere çekilir, yemeden içmeden kesilir, dağ eteklerinde solup gider. Sesi kalır arında, yankıya dönüşen sesi...

Narkissos ise bir göletin kıyısında dinlenirken durgun suda kendi yansımasını görür. Görüntüsüne aşık olup öylece kalır orada. Tanrıların laneti yerini bulur, kör kâhinin dediği çıkar. O da su kenarında tükenir gider. Narkissos'u son bir kez görmek ve onun için bir cenaze töreni düzenlemek isteyen periler öldüğü yerde bir nergis çiçeğinin açtığını görürler.

Kendini çok beğenme olgusu için kullanılan 'narsist' sözcüğünün kökenini oluşturan Narkissos ile Ekho'nun öyküsü diğer birçok öykü gibi klasik ressamların tuvallerine yansıttıkları mitolojik konular arasındadır. Bunlar arasından yaptığımız bir seçkiyi tabloların ve ressamların isimleriyle birlikte sunuyoruz.

Resim 1: Narkissos-Leonardo da Vinci (1452-1519) **Resim 2:** Narkissos-Caravaggio (1573-1610) **Resim 3:** Ekho-Alexandre Cabanel (1823-1889) **Resim 4:** Narkissos-Gustave Moreau (1826-1898) **Resim 5:** Ekho ile Narkissos-John William Waterhouse (1849-1917) **Resim 6:** Narkissos'un Dönüşümü- Salvador Dali (1904-1989)

Acemi Pilot

Acemi pilot denetimi kaybetmeye başlayınca var gücüyle yardım istedi: "Kule, kule beni duyuyor musun? Düşüyoruz, acil yardımınız gerek!" Kule hemen karşılık verdi: "Anlaşıldı. Yerinizi bildirin, yerinizi bildirin."

Acemi pilot, kusursuz bir biçimde yerini bildirdi: "Pilot kabininde, öndeki sol koltuktayım... Pilot kabininde, öndeki sol koltuktayım."•



BELGESELCİNİN GÖZÜYLE

Çetin İmir



Simurg Efsanesi



Bilimin ve Bilgeliğin simgesi olarak bilinen Zümrüd-ü Anka kuşu, dünyanın hemen hemen bütün büyük medeniyetlerinin ilgi alanı olan bir kuş. Japonya'dan Özbekistan'a, Özbekistan'

dan İran'a, İran'dan Antik Yunana ve Antik Mısır'a kadar birçok eski ve büyük uygarlığın binalarının süslemelerinde ve armalarında sıkça karşımıza çıkan eşsiz bir yaratık...

D

erler ki; çok uzun zamanlar önce, kuşlar diyarında Simurg diye bir kuş ya-

şarmış. En heybetlisiymiş Simurg, kuşların. En güçlüsüymiş. En yüksek dağda yaşar, en büyük avların peşinden gidermiş. Aslanlara kafa tutar, kurtları korkutmuş...

Simurg'un Şahin'e olan sevdası ve küçük güvercin

Bütün kuşlar hayranıymış Simurg'un. Simurg ise bir tanesinin. Dişi bir şahinin aşkına tutulmuş Simurg. Keskin gözleriyle avına süzülüştüne, duruşuna, uçuşuna kaptırmış kendini. Bütün kuş-



ların hayranlık beslediği Simurg, Şahin'i seçmiş. Diğer dişi kuşlar kıskanmış Şahin'i. Ama en çok da küçük, güzel, tatlı bir güvercin kıskanmış. Küçük güvercin, Simurg'la Şahin'in

uçtuğu kadar yüksekten uçmadığı için hep uzaktan izlemiş Simurg'u. Onu Şahin'le gördüğü her seferinde kıskanmış, ağlamış sessizce. Yüreği Simurg'un ölümsüz aşkıyla dolarken, ömrü acıyla dolmuş. Sessizce içine dökmüş gözyaşlarını.

Gel zaman git zaman, bir gün Simurg ormana gittiğinde bir kurt sürüsünün saldırısına uğramış. Saatlerce dövülmüş Simurg. Yenememiş sürüyü. Yenilmemiş de. Öldürememiş hiçbirini. Ama ölmemiş de. Kuşlar ormanda bulmuşlar Simurg'un yaralı bedenini. Kartal ve Doğan Simurg'u en yüksek tepedeki evine taşımışlar.

Şahin gelince, kanadı kırık Simurg'unu görmüş. Ağlamış... Günlerce, gecelerce ağlamış Şahin. Güneşin keskin ışıkları da geçmiş gözyaşlarından, ayın aydınlık dokunuşları da.

Aşağıda sessizce ağlayan biri daha varmış. Küçük güvercin, ölümsüz aşkıyla beraber, yalnızlığına hapismiş alçak ovalarda. Kanadı kırık sevdiğini görememek dertlerine yenilerini ekliyormuş. Ama en çok da, onun için başkasının ağlaması yaralıyormuş güvercini. Gündüzleri görünmez olmuş güvercin. Geceleri çıkar dolaşır, herkes uyurken yaşamış. Kimseyi görmek istemezmiş.

Simurgun öfkesi

Simurg, kanadı kırık yatmaya devam ederken; günler günleri, aylar ayları kovalamış. Şahin'in aklı yüksekteki bulutlara, keskin kayalara, etine dol-



gun tavşanlara takılmaya başlamış. Ağlamaz olmuş Simurg için. Gidince dönmez olmuş. Sonunda bir gün, kör bir akbabayla gidivermiş Simurg'un yanından. Simurg'a dönüp, son bir veda etmeden. Akbabanın koluna takıldığı gibi, ovaya inivermiş. Simurg sessizce izlemiş onların gidişini. Hiçbir şey söylememiş. Ertesi gün, ertesi gün, daha ertesi.

En yüksek tepeden öfkeli, heybetli ama yaralı bir kuşun naraları yükselmeye başlamış. Sonra bu naralar ağıda dönüşmüş.

Günler sonra Simurg'un içine akan ağıtlar, Simurg'un bedeninin bentlerini yıkmış. En yüksek tepeden öfkeli ama yaralı bir kuşun naraları yükselmeye başlamış.

Şahin'e yakılan ağıtlar Şahin'e ulaşmamış. Küçük güvercinin kalbindeki acıların üstüne akıvermiş. Simurg'a duyduğu ölümsüz aşkı hep içinde saklayan güvercin, en yüksek tepeye tırmanıp Simurg'u gözleriyle görmek, yaralarını sarmak, bir kez olsun kokla-

mak istiyormuş. Günlerce keskin yaralarla, yüksek kayalarla boğuşmuş. Her gün biraz daha yaklaşmış Simurg'un ağıt sesine.

Simurg'un acısı giderek artmış. Gözündeki yaşlar bitince; içindeki yangını soğutacak hiçbir şey kalmamış. Yaralı kanadıyla uçamayan Simurg, öfkesiyle kendini yakmış. Şahin'in aşkıyla ve düştüğü yerden kal-kamamanın acısıyla kendini tutuşturmuş. Yanmış, yanmış, yanmış... Günlerce öfkeyle ve acıyla bağırarak ağır

ağır yanarak can vermiş yalnız başına.

Küllerinden doğmak

Küçük güvercin, Simurg yanıp kül olduktan sonra tırmanabilmiş dağın tepesine. Sadece küllerini görebilmiş, kalakalmış güvercin. Ve sessizce ağlamaya başlamış. O ölümsüz sevdaya yakılan ağıtın ilk damlası küllerin üstüne düşünce, duman çekilmiş, ateş saygı duymuş güvercinin sevdasına. Kuru küller hayatını güvercinin göz yaşlarından almışlar. O hayatı alıp Simurg'a vermişler. Ve onu yeniden yaratmışlar.

Herkesin hayran olduğu Simurg küçük bir güvercinin ölümsüz aşkı sayesinde küllerinden doğarak geri dönmüş. Simurg anlamış ki; zor olan aşk için ölmek değil, yanan bedenlere, dumanı tüten küllere aşkıyla hayat verilebilir.

Simurg'la güvercin

Simurg kocaman ellerine almış güvercini. Sırtına yüklenmiş. En yüksek bulutun tepesine götürmüş. Demiş ki; "Kimin kimi sevdiği önemli değil; kimin kimi özlediği de. Senin o küçücük yüreğin; şu aşağıdaki bütün sevgilere, özlemlere, bütün duygulara bedel. Sen şu küçü-

cük bedenle, benden de daha güçlüsün. Büyüklüğünü geç fark ettiğim için beni affet ve sana sunduğum sevgimi kabul et."

Güvercin kabul etmiş Simurg'un sevgisini. Simurg bir yuva kurmuş bulutun tepesine. Ve hep katıksız, temiz bir sevgiyle sevmiş güvercini. Heybetli kuş, o küçük güvercine layık olmaya çalışarak geçirmiş ömrünü.

Simurg'un her canlıdan bir iz taşıdığı söylenmektedir. Ve tüylerinde her rengin barındığı. Kanatları altın ve kırmızı karışımı, vücudunun ve başının ise mor renkte olduğu. En garip söylentilerden biri yüzünün insana benzediğidir. Hakkındaki tüm efsanelerin en can alıcı noktası, ömrünün bir aşamasına geldiğinde,

yaşadığı yer (evi) olan "Bilgi Ağacı" ile birlikte kendini ateşe vererek, kül olana kadar yanması ve o küllerin içinden tekrar doğmasıdır! Bu nedenle Simurg ölümsüzdür. Tüm bu efsanevi özelliklerinin yanında canlılara en zor anlarda yardım ettiği ve kendine en fazla ihtiyaç duyulduğu zamanlarda ortaya çıkarak varlığını gösterdiği söylenir. Simurg ortaya



çıkıldığında, onu görebilme şansına erişenlerin bir daha asla eskisi gibi olmadıkları da rivayet edilir. Simurg, dünyaların yıkılışları ve tekrar tekrar yapılaşmalarına şahit olmuştur. Bu nedenle bilgeliği akılların ötesindedir. Onun yer ile gök arasında birliği sağlayacağı söylenmektedir.

Simurg anlamış ki; zor olan aşk için ölmek değil, yanan bedenlere, dumani tüten küllere aşkıyla hayat verebilmektir.

Tüm halkların kendilerine has farklı şekillerde ondan söz etmesi de son derece gizemlidir. Rivayet olunur ki, kuşların hükümdarı olan Simurg (*Zümrüd-ü Anka, ya da batıda bilinen adı ile Phoenix*), Bilgi Ağacının dallarında yaşar ve her şeyi bilir. Kuşlar dünyasında her şey ters gittikçe onlar da Simurg'u bekler dururlarmış. Ne var ki, Simurg ortada görünmedikçe kuşkulanır olmuşlar ve sonunda umudu kesmişler.

Bir gün, bir kuş sürüsü Simurg'un kanadından bir tüy bulmuş. Simurg'un var olduğunu anlayan tüm kuşlar Simurg'un huzuruna gidip yardım istemeye karar vermişler. Simurg'un yuvası, Kaf Dağı'nın tepesindeymiş. Oraya varmak için hepsi birbirinden çetin yedi vadiyi; istek, aşk, marifet, istisna, tevhit, hayret ve yokluk vadilerini aşmak gerekirmiş.

Kuşlar, hep birlikte uçmaya başlamışlar. İsteği ve sebatı az olanlar, dünyevi şeylere takılanlar yolda birer birer dökülmüşler. Kuşların kimi Aşk Denizi'ne dalmış, kimi Ayrılık Vadisi'nde

kopmuş sürüden. Bülbül güle olan aşkı hatırlayıp geri dönmüş. Papağan o güzelim tüylerini bahane etmiş (oysa tüyleri yüzünden kafese kapatılmış). Kartal, yükseklerdeki krallığını bırakmamış. Baykuş yıkıntılarını, balıkçıl kuşu bataklığını özlemiş...

Sayıları gittikçe azalmış. Altıncı Vadi "şaşkınlık" ve sonuncusu Yedinci Vadi "yokoluş"ta tüm kuşlar umutlarını yitirmiş. Kaf Dağı'na vardıklarında yalnızca otuz kuş kalmış.

Sonunda sırrı, sözcükler çözmüş: Farsça "si", "otuz" demektir, "murg" ise "kuş". Otuz kuş aslında Simurg'muş Simurg'un yuvasını bulunca öğrenmişler ki; "Simurg-otuz kuş" demekmiş. Her biri bir Simurg'muş. 30 kuş, anlamış ki aslında aradıkları sultan kendileriymiş. Gerçek yolculuk, sadece kendine yapılan yolculukmuş.

Simurg beklemekten vazgeçerek, şaşkınlık ve yok oluşu da yaşadktan sonra bile uçmayı sürdürmüştü.

İnsanlık da kendi küllerinin üzerinden yeniden doğabilmek için kendini yakmadıkça, birer Simurg olmayı göze almadıkça; bataklığında, tüneğinde ve kafesinde yaşamaktan kurtulamayacaktır.

Şimdi kendi gökyüzünde uçmak zamanıdır. •

cetinimir@butundunya.com.tr



TIP DÜNYASINDAN KISA KISA

Prof. Dr. Yürük İyriboz

CEVİZİN GÜCÜ

Her gün 3-4 adet ceviz yemek sperm hücrelerini güçlendirir.



"O" Kan Grubu

A, B, AB kan grubuna sahip insanlarda kalp hastalıkları O kan grubu olanlara göre daha sık görülmektedir.



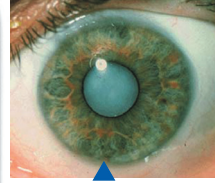
O grubu kanda akışkanlık daha fazla pıhtılaşma ise daha azdır.

Reklamlar ve Çocuk

Yaşam koşullarından hoşnut olmayan çocuklar televizyon reklamlarından etkilenerek mutluluğun maddi imkanlara bağlı olduğu fikrine kapılırlar.

ASPIRİN KANSERE KARŞI

Hergün aspirin almak kanserin gelişmesini yavaşlatır.



KATARAKT

Katarakt ameliyatını geciktirmek gözdebinin daha sağlıklı olmasına neden olur



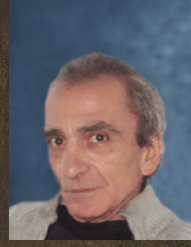
Kalsiyum ve Kalp Krizi

Yaşlılarda kemik kaybını önlemek için verilen kalsiyum hapları kalp krizi riskini artırmaktadır.

KOLESTEROL

düşürücü ilaç kullananlarda katarakt daha sık görülür.





Hugo'nun
Kollarında Ölen

Balzac

**Tüm
zamanların
en büyük
"tutku"
yazarı**

"Ne durumda?"

"Hiç iyi değil efendim. Ölmek üzere. Rahip çağırdık."

"Konuşabiliyor mu?"

"Çevresinde olanların farkında, ama konuşmıyor."

"Beni hemen yanına götürün."

Victor Hugo, sevgili dostu Honore de Balzac'ın ölüm döşeginde olduğunu zaten biliyordu. Anılarında, "eve girdiğim anda ölüm kokusu burnuma çalındı," diye yazacaktı daha sonra.

Dünyanın en borçlu yazarı olarak tarihe geçmiş olan Balzac, bir deri bir kemik kalmış haliyle sırtüstü yatıyordu. Hugo umutsuz bir halde arkadaşının yanına geldi. Konuşamayacağını biliyordu, ama yazarlar böyledir işte, gözleriyle anlaşabilirlerdi.

Balzac'ın kafasının altından tek kolunu geçirip, kurumuş dudaklarını

yandaki bardakta bulunan suyla ıslattı. Çatlamış dudaklarıyla Balzac, bir ara gözlerini açtı ve can dostuna sevgiyle baktı. Ölüm...

Hugo ölümün ne olduğunu ancak doksan yaşlarında tanıdı, ama Aleksandr Dumas Pere'in can düşmanı Balzac'ın ölümünü yalnızca izlemek zorunda kalmıştı.

Ölüm kokar mı? İlk kez Victor Hugo yazdı bunu: Ölümün kokusu... Dünyanın en büyük yazarlarından biri

Hep kendinden büyük kadınlara aşık oldu Balzac. Bunu da tüm romanlarında aklamaya çalıştı.

oluyorsunuz," dediğinde şöyle yanıt vermişti Balzac:

"Ben yazdıklarımınla rezil oluyorsam eğer, siz yaşadıklarınızla daha da rezilsiniz."

Hep kendinden büyük kadınlara aşık oldu Balzac. Bunu da tüm romanlarında aklamaya çalıştı. Kadınlar onun için yalnızca bir sevgili değil, aynı zamanda birer anneydi.

Gençliğinde bir cinayete tanık olmuştu, ama tanıklık yapmadı. Cinayeti sakladı ve katilin serbest kalmasına neden oldu. Hiçbir romanında, öyküsünde, anısında bundan söz etmedi Honore de Balzac. Asıl soyadı Balssa'ydı, Balzac'ı kendi uydurdu. Babasından utandığı için. Başına da "honore" eklemeyi ihmal etmedi. Kendince şerefliydi ve tarihe de öyle geçti zaten. Ama asla bir Jean Valjean olamadı. Felix kendisiydi romanında ama Vanessa hayalinde yarattığı sevgilisiydi.



kabul edilen Balzac, bir burjuvaydı. Köylüler adlı romanıyla kitleleri ayaklanmaya çağırmıştı, ama Vadideki Zambak ile de onları aklamıştı.

Bahçıvanına bile borçlu olan Balzac bir gün malikanesine bahçe duvarlarından atlayarak girmek zorunda kalmıştı. Bahçıvanla karşılaşmak istemiyordu çünkü. Tam duvarı aşıp da aşağıya düştüğünde bahçıvanıyla burun buruna gelmişti. Bahçıvan, "bu iş artık bir komediye dönüşmedi mi sizce mösyö Balzac," diye karşılamıştı onu.

Bir tiyatro çıkışında Aleksander Dumas Pere ile karşılaştığında Dumas, "Siz artık tiyatro eseri yazmayın, rezil

re" eklemeyi ihmal etmedi. Kendince şerefliydi ve tarihe de öyle geçti zaten. Ama asla bir Jean Valjean olamadı. Felix kendisiydi romanında ama Vanessa hayalinde yarattığı sevgilisiydi.

Ancak dünyanın en büyük "tutku" romancısı oldu. Goriot Baba'daki büyük tutku onun eseridir. Bütün romanlarında Vautren vardır, tutkuların baş tacı, en büyük eseri. Tüm zamanların en büyük "tutku" yazarı oldu. Çünkü tutku bir saplantıydı Balzac'ta. Kendisine hayran olan ve neredeyse tüm eserlerini Rusça'ya çeviren Dostoyevski gibi, o da gecenin belli bir saatinden sonra yazmaya otururdu.

Masasında mutlaka bir mum bu-

lundururdu ve mum sönene kadar da yazmaya devam ederdi. Bu bir kuraldı. Asla alkol kullanmazdı ve hep masasında dumanı tüten bir kahve bulundururdu.

Tutkuyu kendi yaşamına da yansıtılmış bir yazardı Balzac, yazmak onun için bir yaşam biçimiydi. Yoksul ve borç içinde öldü, ama dünya roman tarihine başyapıtlar verdi. Hugo o yüzden büyük bir saygı beslerdi Balzac'a

ve bu saygısını hiç eksiltmedi.

Dünyanın gelmiş geçmiş en büyük romancılarından, edebiyatçılarından biri sayılan Honore de Balzac aslında yalnızca insanları ve onların zaafalarını yazmakla tarihe geçti.

Zola gibi salt gerçekleri yazmak yerine onları süsleyerek anlatmayı yeğledi.

Ölmek onun için bir kurtuluştur belki, ama dünya için değil. •

mumtazidil@butundunya.com.tr

Bakış Açısı

Dr. Ruskin, Amerikan Tıp Birliği dergisinde yayımlanan aşağıdaki yazısında, gülünç bir yanlış anlamının kişide nasıl farklı bir yaklaşım duygusu oluşturabileceğini anlatmaktadır. Dr. Paul Ruskin, öğrencilerine yaşlanmanın psikolojik belirtilerini öğretirken onlara şu olayı okudu:

“Hasta ne konuşuyor, ne de söylenenleri anlıyor. Bazen saatlerce anlaşılmasız şeyler geveliyor. Zaman, yer ya da kişi kavramı yok. Yalnız, nasıl oluyorsa, kendi adı söylendiğinde tepki veriyor. Son altı aydır onun yanındayım, ne görünüşü için bir çaba harcıyorum ne de bakım yapılırken yardımcı oluyorum. Onu hep başkaları besliyor, yıkıyor ve giydireyor. Dişleri yok, yiyeceklerin püre halinde verilmesi gerekiyor. Gömleği salyalarından dolayı sürekli leke içinde. Yürümüyor. Uykusu sürekli düzensiz. Gece yarısı uyanıp çığlıklarıyla herkesi uyandırıyor. Çoğu zaman mutlu ve sevecen, fakat bazen ortada bir neden yokken sinirleniyor. Biri gelip onu yatıştırana dek de feryat figan bağırıyor.”

Bu olayı okuduktan sonra, Ruskin öğrencilerine böyle birinin bakımını üstlenmek isteyip istemediklerini sordu. Öğrenciler bunu yapamayacaklarını söylediler. Ruskin, kendisinin bunu büyük bir zevkle yaptığını ve onların da yapabileceğini söyleyince öğrenciler şaşkınlıktaydılar. Daha sonra Ruskin hastanın fotoğrafını dolaştırmaya başladı. Fotoğraftaki doktorun altı aylık kıızıydı. •





UFAK TEFEK BİLGİLER

Derleyen: SEBAHAT ÖNEN

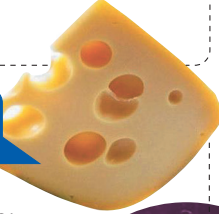


Kokuları Bile İkiz

Koku konusunda eğitilmiş köpeklerin ayırt edemedikleri tek koku, tek yumurta ikizlerinin kokusudur.

PEYNİR SÖZCÜĞÜ

Peynir sözcüğüne ilk kez 12'nci ve 13'üncü yüzyıllarda yazıldığı bilinen Dede Korkut Kitabı'nda rastlanmıştır.



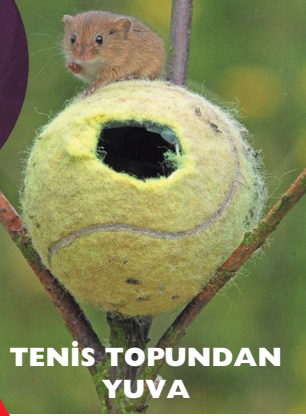
Neron'un Keyfi

Ünlü Roma İmparatoru Neron meyvelerinin üzerine kar serpiştirerek yemekten hoşlandığı için, kölelerini sık sık dağlara kar toplamaya gönderirdi.



Nobel Ödülü'nü alan ilk kadın, ünlü bilim insanı Madam Curie idi.

TENİS TOPUNDAN YUVA



Dudak İzi: Kimlik

Parmak izleri gibi dudak üzerindeki çizgiler de her insanda farklıdır. Dudak ya da diş izleri de suçluların yakalanmasında kullanılabilecek ipuçlarıdır.

Metal Dönüşüm

670 metal ambalajın geri dönüşümünden bir bisiklet elde edilir.



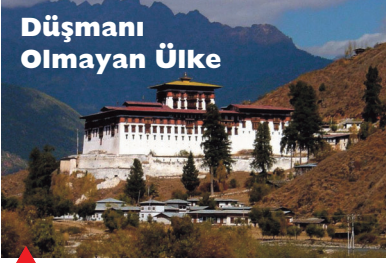
İngiltere'de doğa korumacıları, sayıları azalan tarla farelerini korumak için eski tenis toplarından yuvalar yapıp neslinin tükenmemesi için çalışıyorlar

Ağız Kokusu

► Ağız kokusunu gidermek için kahve çekirdeği çiğneyin.



Düşmanı Olmayan Ülke



Bhutan, Dünyanın tek Budist Krallığı'dır. Yüzyıllarca dış dünyadan yalıtılmış olarak kalmış; krallık hiçbir zaman yabancı istilasına uğramamış ya da başkaları tarafından fethedilmemiştir.



Yazıcı Kartuşundan Bisiklet Yolu

Avusturalya'da işlevini tamamlamış yazıcı kartuşlarının değerlendirilmesi için 17 km uzunluğunda bir bisiklet yolu yapılmıştır.

İLK KADIN BOTU

Kadınlar için ilk bot 1840 yılında Kraliçe Victoria için üretilmiştir.



Honore de Balzac

(1799-1850)



Asıl adı Honore Balssa'dır. Ancak

ismini Balzac olarak değiştirmiş ve soyluluk ifade eden De' öntakısını eklemiştir. Babası tüccardır. Küçük yaşlardan beri edebiyata gösterdiği eğilim ağır bastı. Trajedi türünü denediği 1819'da yazılmış "Cromwell" başarı kazanamayınca romana yöneldi. Para kazanmak için tarihsel, mizahi ve gotik romanlar yazdı. Bunları değişik adlarla yazdı. Basımcılık, yayıncılık, hatta dökümcülük yaptı. 1825'te bir yayınevi kurdu. 1827'de iflas etti. Başarılı olamayınca tekrar edebiyata döndü. Edebiyat hayatında çok başarılı eserler sundu. Son isyancı adlı eseriyle üne kavuştu. 20 yıl içinde yaklaşık 100 roman ve öykü yazdı. Bunların çoğunu insanlık komedisi adıyla yayımladı. Romanda gerçekçilik ve doğalcılık akımlarının yaratıcısı olarak kabul edilir. Eserlerinde nedenselliği ve arka plan ile karakterler arasındaki ilişkiyi açıklamakta ustadır. Romanlarında aynı kahramanlara tekrar tekrar yer verme düşüncesini geliştirdi. Bütün bu özellikleriyle "romanın Shakespeare'i" sayılır. Bir kalp krizi sonucu öldü. Günde yaklaşık 40 fincan kahve içtiği söylenen yazarın bu nedenle öldüğü söylenir. **Başlıca yapıtları:** Otuz Yaşındaki Kadın, Goriot Baba, Vadideki Zambak, Eugenie Grandet, Kibar Fahişeler, Tılsımlı Deri.

Kim Kimdi?

Dünyamızda
iz bırakmış ünlüler
ve kısa yaşam öyküleri...

Yazan: SABRIYE AŞIR

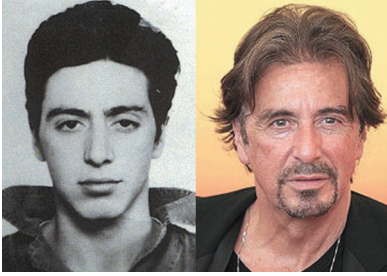
Bu ortaokul öğrencisi, bahçıvan bir babanın oğluydu. Ekonomik nedenlerle babası karşı çıksa da, önce mahalle mektebine, ardından da Askeri lise ve Harp Okulu'na gitti. Asteğmen ve subay olarak orduda görev yaptı. Zonguldak'ta uçaksavar top mevzileri yaptırmakla görevlendirilmesi, belki de hayatının

dönüm noktası oldu. Çünkü bu sırada askerlikten uzaklaştırıldı. Bakkallık, muhasebecilik gibi işlerden sonra gazeteciliğe adım attı. Biri keşfedildiğinde değiştirmek zorunda kaldığı 200 takma ad kullandı.

Yaklaşık 250 kez yargılandı, sürgün edildi, beş buçuk yıl tutuklu kaldı. İngiltere Prensesi Elizabeth, İran Şahı Rıza Pehlevi ve Mısır Kralı Faruk bile, taşlamaları nedeniyle ondan davacı oldu. Mizah, öykü, tiyatro ve şiir alanında pek çok eserler verdi. Madımak Oteli'nde, onlarca aydının hayatını kaybettiği yangından kurtuldu. Geride, eserlerinin yanı sıra kimsesiz çocuklar için bir de vakıf bırakan büyük mizah ustası Aziz Nesin'di... •



Bu Amerikalı çocuğun sigortacı babasıyla annesi, o henüz iki yaşındayken ayrılınca; annesi, anneannesi ve dedesiyle büyüdü. Üzerine titrenen çocuğun, başına bir şey gelmemesi için 7 yaşına kadar evden çıkmasına izin verilmedi. Üç yaşındayken, anneannesini güldürmek için, televizyonda gördüğü kişilerin taklitlerini yapmaya başladı. Okulda sıkılgan ve isteksizdi.



17'sinde liseyi bıraktı. Oyunculuk dersleri almaya ve ailesine destek olmak için bulduğu hemen her işte çalışmaya başladı. Kafede, atölyede, tiyatrodaki çalıştı; bir ara gazete dağıtıcılığı, sinemada yer göstericilik yaptı.

Annesini bir kalp krizi nedeniyle kaybettiğinde, 22 yaşında utangaç bir delikanlıydı. Otobüs bileti, öğle yemeği alamadığı zor günler geçirdi. Oyunculuktaki mücadelesinde tiyatrodan sinemaya geçince gittikçe parladı. Bu onlarca ödül sahibi, başarılı ve etkileyici aktör **Al Pacino**...

Bu idealist adam, ziraat eğitimi aldıktan sonra devlet memurluğuna başladı. Orman müfettişi olduktan sonra, uzun süre de öğretmenlik yaptı. 1920'de Ankara'ya geçti ve Milli Mücadele Hükü-



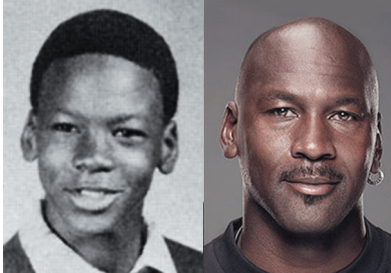
metinin ilk Tarım Genel Müdürü oldu. Doğu Karadeniz'de halka yeni iş alanları oluşturmak üzere görevlendirildiği sırada, Batum'da yapılan çay yetiştiriciliğinin, Rize'de de uygulanabileceğini savundu. Çay yetiştirme konusundaki ilk girişimi, halk ve devletin yeterince ilgi göstermemesi nedeniyle başarısızlıkla sonuçlansa da vazgeçmedi. Çay üretimi için hazırladığı kanun teklifi Meclis'ten geçince, Çay Araştırma Enstitüsü kuruldu. Mücadelesini sürdürdü ve Rize'de çay üretiminin günden güne gelişmesini sağladı. Rizelilerin unutulmaz kahramanı, Bedri Rahmi'nin "Kimdi o sessiz sedasız kumral kumral, demlenen mübarek adam" dediği 'çayın babası' **Zihni Derin**'di...

Keçi kulak saçlı bu küçük, şirin İngiliz kızın en büyük uğraşı hayal kurmaktı. Saatlerce odasında hayal kurar, hayallerini yazardı. Yaşadıkları yerdeki hasta ve yoksul insanlarla ilgilenirdi. Hastanelerde hastalara yeterince ilgi gösterilmediğini düşündüğü için hasta bakıcı olmaya karar verdi. O yıllarda hemşirelik diye bir meslek olmadığı, hasta-bakıcılık hoş karşılanmadığı ve aile-



sinin de tepkilerine karşın, evden ayrıldı. Birçok ülkedeki hastane sistemlerini inceledi, eğitim aldı. Kırım Savaşı sırasında iki yıl İstanbul'da kaldı ve İngiliz askerlerin tedavisiyle ilgilendi. Sonra Londra'da hemşirelik okulu açtı. Böylece, hemşirelik bir meslek olarak kabul edildi ve hemşire yetiştirmede çağdaş yöntemler uygulanmaya başlandı. Sayısız hayat kurtardı, ulusal kahraman oldu. Modern hemşireliğin kurucusu bu cesur ve idealist kadın, elbette **Florence Nightingale** idi...

Bu siyah Amerikalı çocuğun babası bir fabrikada çalışıyordu, annesiye bankacıydı. Okulunda ve okul servisinde onun siyah olmasıyla alay edilirdi. Spora karşı hep ilgi duydu. Babası evin arka



bahçesine bir çift pota monte etti. Genelde ağabeyiyle oynadıkları basketbol mücadelesinde hep ağabeyinin kazanması, ona daha iyi oynama şevki verdi. Lisede okul takımına, yeterince uzun olmadığı gerekçesiyle giremedi. Yine de vazgeçmedi ve boyunun biraz daha uzamasıyla okul takımında yer buldu.

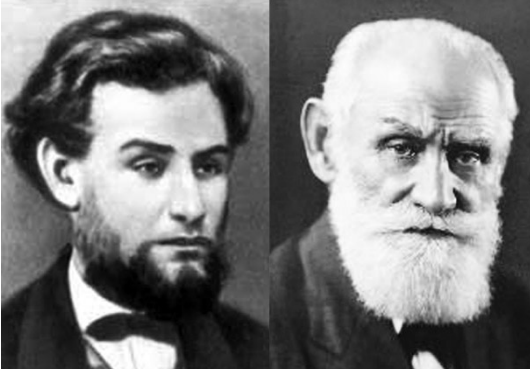
Üniversitede okul takımındayken, bir final maçındaki performansıyları parladı. NBA'de kariyerinin zirvesindeyken, babasının öldürülmesi üzerine

Basketbol sporunu hiç bir zaman olmadığı kadar yükseğe taşıyan, gelmiş geçmiş en iyi basketbolcuydu.

basketboldan uzaklaştı. İki yıl beyzbolda oynadı, sonra yeniden potalara döndü.

Basketbol sporunu hiç bir zaman olmadığı kadar yükseğe taşıyan, gelmiş geçmiş en iyi basketbolcu, bu alçakgönüllü ve 1.98'lik adam, **Michael Jordan**'dı...

Rusya'da bir köy papazının 11 çocuğunun en küçüğü olarak dünyaya gelen bu düşünceli genç, 7 yaşında kafasından önemli bir darbe almasıyla sonuçlanan bir kaza sebebiyle 11 yaşına dek okula devam edemedi, evde



babasından eğitim aldı. Hayvan psikolojisi alanında yüksek öğrenim gördü, ardından da tıp okudu. Sonra, kendini tamamen bilime adanmış net bir karar verdi. Günlük işlere dahi o kadar kayıtsızdı ki, maaşını almasını gerektiğini bile karısı hatırlatırdı.

O, kendini araştırmalarına; karısı da onu, araştırmaların dışındaki dünyadan korumaya adanmıştı. Yaşamının neredeyse tamamını yoksulluk içinde geçirdi. Bilim ve deneysel araştırmalara tutkuyla bağlanmış bir bilim adamı; aynı zamanda dürüst, güvenilir, mizah yeteneği gelişmiş, yetenekli bir öğretmendi. 'Dünya Fizyolojisinin Prensi' olarak kabul edilen bu adam, 'şartlı refleks'in babası Ivan Pavlov idi...

Bu güzel kız, Osmanlı Harbiye Nazırlarından Mehmet Şakir Paşa'nın altı çocuğundan birisiydi. Soylu bir ailenin en küçük çocuğu olarak, büyük bir özen ve sevgiyle büyüdü. Ancak 11 yaşındayken, ağabeyinin silahından çıkan bir kurşunla babasını kaybetti. İyi bir eğitim, resim ve piyano dersleri aldı. Keman dersleri de almaya başlayan küçük

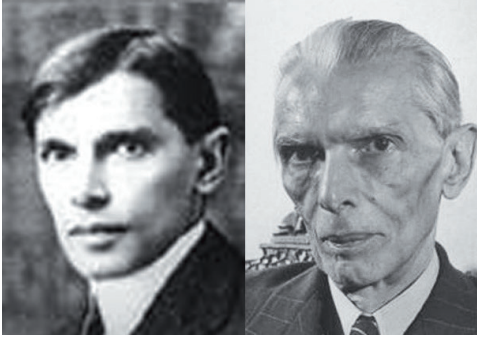
kız, kısa bir süre sonra ünlü hocasına âşık oldu. Çapkınlığıyla bilinen Macar hocasını kıskandırdığı için, onun bir diğer öğrencisinin evini bastı ve birini yaraladı. Keman virtüözü hocası ile beraberlikleri 23 yıl sürdü. Bu büyük sevdasını, kocasının evlendikten altı ay sonra vefatı bile sona

erdiremedi. Ölmek istedi ve kendini bir kuyuya attı. Ailesi tarafından güçle kurtarıldı, koma halinden yeniden hayata döndü.



Sanatçılığındaki aşk mayası, onu resmin en zor dalı olan gravürde üne kavuşturdu. Az zamanda ürettiği rekor denecek sayıdaki yapıtları pek çok ülkede sergilenen ve ödülleri kazanan bu tutkulu kadın, 'Alyoşa', ilk Türk gravür sanatçısı ve ressam **Aliye Berger** idi...

Tüccar bir babanın oğlu olarak Hindistan'da doğdu ve hukuk eğitimi aldı. Babası oğlunun da kendisi gibi tüccar olmasını istediği için onu, işletmecilik okuması amacı ile İngiltere'ye gönderdi. Ama genç



adam, işletmecilik yerine hukuk okumaya karar verdi. Ülkesine döndü ve başarılı bir avukat olarak Bombay'da ün yaptığı sırada, yarıçılığa atandı. Ülkesinin İngiltere'ye karşı verdiği bağımsızlık mücadelesine katılmak için, siyasete adım attı. Kısa sürede ülkedeki Müslümanların önderi haline geldi. Hindularla Müslümanlar arasındaki ayrılığın derinleştiği sırada, İngiltere'nin Hindistan'a bağımsızlık tanımak zorunda kalması üzerine, aynı gün Pakistan devletin kuruluşunu ve ilk devlet başkanlığını üstlendi.

Türk milletinin Kurtuluş Mücadelesinden ilham alan ve Atatürk'ü kendine bir rehber edinen bu büyük Atatürk hayranı **Muhammed Ali Cinnah**'tı...

Bu çocuk, mesleğine âşık bir hâkimin oğlu olarak İzmir'de doğdu. Çocukluğunun erken dönemlerini, yakın geçmişin savaş acılarının kuşaktan kuşağa anlatıla

geldiği İzmir'de geçirdi ve kurtuluş hikâyeleriyle büyüdü. İsmet İnönü Mektebi'ne girdiğinde yedi yaşındaydı ve Zonguldak Devrek'te yaşıyorlardı. Okulunda başarılı, çalışkan, sessiz, sakin bir öğrenciydi. Okuldayken henüz meslek hedefini belirlememişti ancak biraz da çocukluğunda anlatılan savaş hikâyelerinin etkisi

ile asker olmaya karar verdi. Sert mizacına karşın insan ilişkilerinde iyi, kararlı ve hitabet yeteneği gelişmiş

Çocukluk dönemini, yakın geçmişin savaş acılarının kuşaktan kuşağa anlatıla geldiği İzmir'de geçirdi ve kurtuluş hikâyeleriyle büyüdü.



biriydi. İdealist bir genç olarak askerlikten ne ruhen ne de fiziken hiç kopamadı. Ordudaki çeşitli görevlerinden sonra, ilkin Jandarma Genel Komutanlığı'na, sonra da Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na atandı. Ülkemizin 27. Genelkurmay Başkanı olarak görev yapan bu asker, Işık Koşaner idi... •

TATLI BİR ÖYKÜDÜR YAŞAM

Yücel Aksoy



Bir küçücük
sözcükle, bir
insanın yaşamını
değiştirebiliriz

Küçük Bir Söz

Ulu bir meşe ağacı, küçük bir palamuttan doğar... Bir minicik tohumdan şaşırtıcı bitkiler ve çiçekler çıkar... Bir küçücük sevgi tohumu hayatları değiştirir.



ise I. sınıf yaşantımın ilk haftasını tamamlamıştım. Cuma günü okuldan çıkıp eve giderken, karşı kaldırımda da bizim sınıftan Kyle'in tüm kitaplarını yüklenmiş, dalgın dalgın yürüdüğünü gördüm. Hafta sonunda, kitapları arasında kaybolmaktan başka işi olmayan bir pısrık diye düşündüm. Halbuki ben iki gün boyunca neredeyse uyumaya zaman bulamayacaktım. Birbirinden harika programlar beni bekliyordu. Kyle'in ne yapacağı da beni hiç ilgilendirmezdi.

Bunları düşünürken, yine bizim okuldan birkaç çocuğun hızla gelip Kyle'e çarptığını ve onu kasten çamurlu suyun içine iteklediklerini gördüm. Kyle, bir anda çamur içinde kalmış, numaralı gözlüğü de biraz ilerisine çimlerin üzerine düşmüştü. Başını kaldırdığında ilk dikkatimi çeken, gözlerindeki hüüin oldu. Hemen ona doğru koştum, yerden kalkmasına yardım ettim. Gözlüğünü yerden aldım ve temizleyip ona uzattım. Öyle bir

“teşekkür ederim” dedi ki, yine gözlerindeki minnet duygusunu yüreğimde duyumsadım. Kitaplarını yerden toplamasına yardım ederken, bizim eve çok yakın oturduğunu öğrendim. Birlikte yürümeye başladık. Yol boyunca şundan bundan konuştuk. Konuştukça Kyle'e kanım daha çok ısınıyordu.

Ayrılacağımız sırada “Kyle, seni çok sevdim, çok iyi arkadaş olacağız” dedim. Yüzünde içten bir gülümsemenin yanı sıra, yine gözlerindeki o muhteşem minnet ifadesiyle “Ben de öyle duyumsuyorum” dedi.

O hafta sonunu ve sonrakileri Kyle ile birlikte geçirdim. Onu tanıdıkça sevgim daha da artıyordu. Sonraki dört yıl boyunca Kyle benim en iyi arkadaşım oldu. Sadece ben değil, onu tanıyan arkadaşlarım da aynı kanıdaydılar. Dürüst, sözüne güvenilir, cana yakın, sırası geldiğinde konuşan, zeki, çalışkan, yetenekli biriydi.

Okulu birincilikle bitirdiği için, mezuniyet konuşmasını Kyle yap-

caktı. Tören alanına geldiğimde, onu karşıdan bana doğru gelirken gördüm. Yanıma gelince “Heey en iyi arkadaşım, seninle gurur duyuyoruz. Harika bir konuşma yapacağından eminim” diye ona moral vermek istedim. Kyle yine her zaman olduğu gibi, minnet dolu bakışıyla gülümseyerek “Çok teşekkür ederim!” dedi.

Kürsüye çıkıp konuşmasına başlamadan önce, kendinden emin haliyle önce gözleriyle salondakileri şöyle bir taradıktan sonra “Mezuniyet” dedi “O zor yıllar boyunca size yardım et-

lanan, karamsar biri olduğuna ve yaşamaya hakkı olmadığına karar vermiş. Onun için de okuldaki tüm kitaplarını toplayıp eve getiriyormuş. Ama çamura düştükten sonra ona yardım edişimden, ona dostluk elimi uzatışımdan o denli mutlu olmuş ki, “demek ki beni de düştüğüm çamurdan çıkarıp benimle gerçekten arkadaş olabilecek kimseler olabilecek” diye düşünüp intihar etmekten vazgeçmiş.

Sözlerini bitirdikten sonra, yine o içten gülüşü ve minnet dolu gözleriyle bana dönüp “Sana ne kadar te-

"Mezuniyet" dedi "O zor yıllar boyunca size yardım etmiş olan insanlara teşekkür etme zamanıdır."

miş olan insanlara teşekkür etme zamanıdır. Annenize, babanıza, öğretmenlerinize, kardeşlerinize... Ama en çok arkadaşlarınıza... Ben de şimdi, beni hayata bağlayan çok sevgili arkadaşşıma teşekkür edeceğim.”

Kyle bunları söyledikten sonra, dört yıl önce ilk karşılaşmamızda geçen olayı anlatmaya başladı. Meğer o hafta sonu intihar etmeyi düşünüyormuş. Yalnızlık çeken, sevilmeyen, çevreye adapte olmakta zor-

şekkür etsem azdır!” dedi.

Kyle bunları anlatana kadar, dört yıl önce aramızda geçen o küçük sayılabilecek olayı hiç düşünmemiştim. Ama şimdi biliyorum ki, davranışlarımızın ve sözcüklerimizin gücünü hiç küçümsememeliyiz.

Bir küçük sözcük ile, bir insanın yaşamını (olumlu ya da olumsuz yönde) değiştirebiliriz.

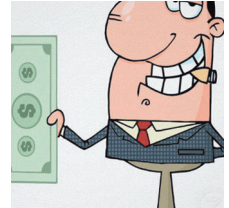
Tüm gönüllere minik sevgi tohumları dikmek ve onları ara vermeden beslemek dileğiyle...•

yucelaksoy@butundunya.com.tr

Ticaretin Üç Ayağı

Bir toplantıda ünlü sanayici Andrew Carnegie'ye, ticaret için en büyük unsurun, 'çalışmak mı, sermaye mi, yoksa zekâ mı' olduğunu sordular.

Tanınmış işadamı soruya kendi sorusuyla karşılık verdi: "Üç ayaklı bir sandalyenin, hangi ayağı daha önemlidir?"





BİR BAŞKA BAKIŞ

Cheryl Tanrıverdi

Çeşitlilikler
Kenti



Toronto

Toronto'da kentin içinde bir yürüyüş yapmak, adeta küçük bir dünya turu yapmak gibi... Ama binaları ve manzarası değil, insanları nedeniyle...

Haziran'daki ziyaretimde, yolda sağımdan solumdan geçenlerin bu kadar farklı yapıda, görünümde, renklerde olduklarını görünce ve değişik dillerde konuştuklarını duyunca, hemen herkesin turist olduğu sanmıştım önce. Fakat gerçek bunun tam tersi idi. Toronto, insanlarıyla dünyadaki en

“kendine özgü” kentlerden biriydi. Halkın yarısı Kanada dışında doğmuş olan tam bir “eritme potası”ydı. Bu nedenle onları önceleri turist sanmam hiç de şaşılacak bir durum değildi.

Toronto'nun “Çeşitlilik gücümüzdür” parolası, halkın “Yeni Kanadalılar” dediği göçmenlere karşı olan konuksever davranışını da özetliyordu.

Bir ziyaretçi olarak dıştan baktığımda Toronto bana, hemen hemen her ırk, din, milliyet, etnik grup ve dilin temsil edildiği kendine özgü bir mozaik yapıda görünüyordu. Kentin çekicilik anahtarı, hoşgörünün egemen olduğu bir atmosfer ve çokkültürlülüktü. Yasalarla da pekiştirilen bu ilkeler, okullarda da öğretiliyor ve günlük yaşamın doğal bir parçası olarak uygulanıyordu.

Kent belediyesinin istatistiklerine göre, Toronto bölgesindeki nüfus, 140'tan fazla dil ve lehçe konuşmaktadır. 200'ün üstünde etnik topluluktan oluşan nüfusta tek kültür var. Göçmen nüfusta tek bir millet ya da tek bir kültür egemen değil. Halkın yüzde 30'unun biraz fazlası, evlerinde İngilizce ya da Fransızca dışında bir dil konuşuyor.

Kent hizmetlerinin bir parçası olarak, acil durumlarda yardım için başvuru olan 911 numaralı telefon, aramaları günün 24 saati sürekli olarak her dilde yanıtıyor. Bu durum, gerçek olduğuna kolay kolay inanılmayacak kadar kulağa hoş geliyor.

Tüm hoşgörü kültürünün egemenliğine karşın, Toronto gibi



Cheryl ve eşi Ata Tanrıverdi Toronto görüntüsü önünde

Toronto , Kuzey Amerika'daki en güvenli kentlerden biri olma özelliğini ve ününü sürdürüyor.

büyük bir kentte de kişiler arasında şiddet olayları “kaçınılmaz” görülmemektedir.

Toronto'nun kent nüfusu 2-2,5 milyon dolayındadır. Çevresinde yaşayanlarla birlikte bu nüfus, 5 milyona 5,5 milyona ulaşmaktadır. Son aylarda, silahlı şiddetin neden olduğu ölümler, vatandaşları şaşkına döndürmüştü. Kimi liderler sert yasalar çıkarılmasını öneriyorlar, kimileri çözümü yeni iş alanla-

rının yaratılmasında görüyorlar. Tüm bu olaylara karşın Toronto yine de, Kuzey Amerika'daki en güvenli büyük kentlerden biri olma özelliğini ve hatta ününü sürdürüyor. Şimdiki Belediye Başkanı Rob Ford'a göre ise Toronto, bugün dünyadaki en güvenli kenttir.

CN

(Canada National) Kulesi'ni ziyaretim sırasında, Toronto'nun en önde gelen özelliğinin, nüfusun işgücü değerleri olduğu dikkatimi çekti. Tabii ki, işverenin amacı Kanada'nın kültür mozaiğini temsil

etmek. Bilet toplayıcı, asansör operatörü ya da tur rehberi olsun, CN Kulesi çalışanlarının tümü kibar ve güler yüzlüydü. Alfredo da öyleydi, Hasan da, Mary de öyleydiler. Onlar dünyanın değişik köşelerinden gelmişler. Toronto'da iş bulup yerleşmiş ve toplu bütünlüşmüşlerdi.

Toronto, elbette her zaman böyle çokkültürlü değildi... 11 bin yıl önce daha kuzeyde egemen olan buz devri, yerli insanları ilk kez güneye doğru hareket etmeye zorladığında, insanlar burada ilk kez yaşamaya başlamışlardı. 17. yüzyılda bu insanlar, Fransa



1976'da inşa edilen
Toronto CN Kulesi

ile ticarete başladılar. Sonraki yüzyıla gelindiğinde Fransa, Toronto'daki ticaret merkezlerini kurmuştu. 1763'te, Toronto'yu İngilizler devraldı ve 'York' adını verdikleri bir kasaba kurdular. 1834'te, 9 bin 250 sakiniyle Toronto kenti oluşmuştu. Nüfus büyümeye devam ederken, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hız kazanan Kanada'ya göç, Toronto'nun daha da hızlı büyümesine yol açtı.

21. yüzyıla birlikte, İngiliz ya da Fransız “mirası” olmayan insanlar, nüfusun çoğunluğunu oluşturdu. Toronto bugün, Kanada'nın en büyük kentidir. Ayrıca

ülkenin ticari, finansal, endüstriyel ve kültürel yaşamının da kalbidir. Adı birçok kez, “dünyanın en yaşanabilir kentleri”nden biri olarak anıldı. Bugün çokkültürlülük, ırkların, dinlerin ve kültürlerin eşit olarak kabul edilmekte oldukları anlamına gelen köklü ve resmi bir politikaya dönüşmüştür.

CN Kulesi üstünde 533,33 metre yükseklikten kentin manzarasını izlerken, Toronto'nun göçmenler üzerindeki çekiciliğini düşündüm. Yukarıdan kent merkezi, iş binaları, kültür merkezleri, bisiklet ve toplu taşıma araçları hatları ve parklarıyla, yaşam

dolu bir karışım olarak görünüyor. Tüm Toronto bölgesi, 3 milyondan fazla ağaç ve mükemmel sistemdeki parklarla, insanal güzelliğine doğanın yeşil görüntüsünü de ekliyor.

Ontario Gölü'nün Kuzeybatı kıyısında yer alan kent, üç büyük nehir ve birçok akarsu ile kesiliyor. Toronto'nun "yaşanabilir" özelliği aslında, doğal güzelliği korumak ve kentin çevre üzerindeki olumsuz etkisini azaltmak için uygulanan sıkı politikaların bir zaferi olarak ortaya çıkıyor.

Ziyaret edene dek Toronto hakkında çok fazla şey bilmiyordum. Bir haftalık gezi şehri tanımaya yetmediğini kesinlikle bir kez daha ziyaret edilme-



Okullardaki sınıflar Toronto'nun kültürel çeşitliliğini yansıtıyor

si hak ettiğine inandım. Toronto, konukseverlik geleneğini sürdürmesi yanında, gerçekte, kültürel çeşitliliğin yönetilmesi ve hoşgörünün geliştirilmesi konusunda başka kentlerin ve hatta ülkelerin ders alabilecekleri uygar bir kent örneği olma özelliğini koruyor. • (Çeviri: Sabriye Aşır) cheryltanrıverdi@butundunya.com.tr



Toronto Adaları, kent merkezi dışındaki dinlenme ve gezi yerleri



GEZDİKÇE GÖRDÜKÇE

İzlen Şen Toker

Samos (*Sisam*) adasındaki küçük Urla:

Vourliotes

Rüzgar aslında aynı rüzgar olsa da, sanki farklı bir rüzgarmışçasına türlü hallere bürünür Samos adasında.

Kuşadası'ndan 1,5 saat sonra adanın başkenti Samos(Vathy) kentine varmak üzere yola çıkan teknenin önüne köpük köpük dalgaları itip, yolculuğu uzatırken acımasızdır. Samos kentini Karlovasi'ye bağlayan yolun kenarına dizilmiş Tsamadou ve Lemonakia plajlarında güneşlenenleri serinletirken iyi bir arkadaş, Kokkari'de sörf yapanları denizin üzerinde gezdirirken yakın bir dosttur. Bir zamanlar Vourliotes köyünün ticaret limanı olan Avlakia'yı geçip, köye giden dağ yolunda dönünce çeşit çeşit ağaç ve ot kokularını hediye ederken konukseverdir.



Neyse ki, sıcak bir Temmuz günü, bu rotayı izleyerek Karvounis dağının yamacındaki Vourliotes köyüne giderken bana da eşlik etti rüzgar. Diğer adı “bağ kütüğü, asma” anlamına gelen Ampelos olan dağın, köye giden kıvrımlı yolu güzel manzaralar sundu bana. Ardımda masmavi bir deniz, etrafımda yeşilin birçok tonunu oluşturan çam, selvi, meşe, zeytin ve kestane ağaçları ile dar setler üzerinde kat kat sıralı üzüm bağları...

Biraz sonra dağın yamacında, bu yemyeşil tablonun içine gömülmüş beyaz evleriyle, Samos’un en eski köylerinden biri olan Vourliotes görüldü. 16. yüzyılda İzmir’in ilçesi Urla (Vourla)’dan gelen Rumların kurduğu, “Küçük Urla”, “Urla’dan” anlamlarındaki Vourliotes...

Köye varmadan önce , ana yoldan sağa ormana doğru ayrılan bir patika, meraklı yürüyüş severleri bir zamanlar “Dişleri dökecek kadar soğuk” olduğu söylenen Pnaka su kaynağına götürüyor. Vourliotes’i kuran Urlalılar’ın adaya ilk geldiklerinde bu kaynağa yakın olan Paleohori’de yerleştikleri sanılıyor.

**Vourliotes’i kuran
Urlalılar’ın adaya
ilk geldiklerinde bu
kaynağa yakın olan
Paleohori’de
yerleştikleri
sanılıyor.**

Kıvrıla kıvrıla yükselen yol, köyün girişinde bitiyor. Buradaki park yerine aracınızı bırakmayıp, soldaki yoldan yukarı devam ederseniz Urla’da Misket, burada Muscat denilen minik taneli, hoş kokulu, tatlı beyaz üzümlerin bağlarıyla kaplı dik teraslar arasında yapacağınız bir yolculuk sizi adanın en eski manastırına getiriyor. 1566 yılında kurulan Panagia Vrontiani manastırında her yıl 8 Eylül’de yapılan festivale adanın her yanından Hristiyanlar geliyor, manastırdan dağın zirvesi olan 1153 metrelik Profitis Ilias’a 3 saatte yürünüyor. 2000 yılında çevresinde çıkan yangın nedeniyle zarar gören manastırın restorasyonu hâlâ devam ediyor.

Dağın zirvesine giden gibi, köyün etrafında farklı yürüyüş rotaları da var. Dağdaki, vadilerdeki patikalardan Manolates köyüne, Bülbüller Vadisi’ne, Kokkari’ye ve Pnaka su kaynağına yürüyebilirsiniz. Köyün içindeki sokaklar çok dar olduğu için, aracınız varsa onu girişteki park yerine bırakmak en iyisi. Köyün sokakları bazen genişliyor, bazen yalnızca bir kişinin





Vourloites köy meydanı

geçebileceği bir hâl alıyor, bazen de yalnızca bir merdivenden oluşuyor. Açık renk boyalı evler Urla'daki eski Rum evleri gibi. Evlerin genellikle maviye veya yeşile boyalı ahşap kapılarının önünde oturan yaşlı teyzelerin önlerinden geçip, köy meydanına geliyorum.

Ortasındaki ağaçlar, etrafındaki evler, lokantalar ve köy kahvesinde sohbet eden köylülerle çok güzel, küçük bir meydan burası. Üzeri beyaz mermerli, ahşap masalarda, hasır sandalyelerde oturan köylülerin kahve içtiği köy kahvesinin karşısına, The Blue Chair (*Mavi Sandalye*) adlı lokantaya oturuyorum. Hasır sandalyelerin ahşap bölümlerinin koyu mavi renge boyandığı, masaların mavi-beyaz örtülerle ve kağıtlarla örtüldüğü lokantayı Vourliotes'li Stella ve Vasilis Trovas çifti işletiyor. Meydanın diğer yanında işlettikleri Pomegranate (*Nar*) isimli hediyelik eşya dükkanı da önündeki kartpostallar, süsler ve sabunlarla meydana farklı renkler



The Blue Chairs lokantası

katıyor. Taze sebzeler, zeytinyağı ve ayçiçek yağı ile hazırladıkları yemekleri içeren lokanta menüsü oldukça zengin. Keçi sütünden yapılan Feta peynirinin kızarmış, ızgara veya domates, soğan, biber ve zeytinle yapılan Yunan salatası üzerinde sunulduğu farklı seçenekleri, Dolmades (*yaprak sarması*), Fasolia (*zeytinyağlı barbunya fasulyesi*), Tzatziki (*cacık*), kıyma, kabak, humus veya ıspanaktan yapılan çeşitli kızarmış köfteler (*Keftedes*)

menüdeki mezelerden birkaçı.

Türk olduğumu öğrenince bu köyü Urla'dan gelenlerin kurduğunu söylüyor Vasilis, sonra içeriden büyüğe bir fotoğraf albümü çıkarıyor. Albümün bir sayfasına yerleştirdiği, kâğıdı sararmış, İzmir ile ticaretin yoğun olarak yapıldığı döneme, 1892 yılına ait bir belge gösteriyor. Adada üretilen zeytin, zeytinyağı, şarap ve hayvansal ürünleri İzmir'e götürüp satarak oradan da baharat ve çeşitli araç-gereç getiren büyük dedesinden kalma belgede, İzmir'deki Yol Bedesteni'nden alınan ürünlerin isimleri yazılı, tarçın, karabiber, kuruyemiş diye sıralanıyor satırlar... "Ticaret için Yunanistan çok uzak, Türkiye ise çok yakın." diyor Vasilis, eski günlerin özlemini çeker gibi...

Iki kıyı arasındaki ticaretin bitmesi ve adadan dışarıya göçün artmasıyla köyün nüfusu da giderek azalmış. Adanın Misket üzümü yetiştirilmesinde önde gelen köyü olan Vourliotes'te 1900'lerde 1500 kişi yaşarken bu sayı şimdi 300'e düşmüş.

Albümde şimdi bizim oturduğumuz yerde çekilmiş, 1920 tarihli siyah beyaz bir fotoğraf var. Bir masanın etrafında otururken poz vermiş Samos kıyafetleri içindeki yaşlı köylüler ve yurtdışına gidip kravatlı giysileriyle dönen gençler, köyden ayrılışın ilk izlerini taşıyor gibi...

Vourliotes'te ve adanın başka yerlerinde yetiştirilen Misket üzümüleriyle 1890'dan 1933 yılına kadar Fransızların yönetiminde üretilen şaraplar, 1933'ten beri yerel üreticilerin kurdu-

ğu kooperatif tarafından yapılıyor. "The Muscat of Samos" isimli şarabın en iyi tatlı şaraplardan biri olduğunu söylüyorlar. Golden Samena, Samos Nectar isimli diğer şarapların yanı sıra, lokantalarda ev şarapları da çeyrek, yarım ve litrelik cam sürahilerde sunuluyor.

Öğle saati geldiğinde köy meydanında bir hareketlilik oluyor. Fırından çıkan sıcak ekmecek evlere taşınıyor, öğle yemeği için eve gidenler yolda birbiriyle selamlaşıyor, güneşin parlak ışıklarıyla camların önündeki sardunyalar daha bir canlanıyor sanki. Kediler ağaçların ya da evlerin gölgelerine, daha serince taşlara yerleşiyorlar. Duvarın kenarındaki saksıdaki fesleğeni avuç içlerimle sevip, okşayarak mis gibi kokusunu meydana yayıyorum...•

izlensen@butundunya.com.tr



Vourliotes'de
bir sokak



ANADOLU'NUN DÜNYASI

Bekir Özgen

Düşe Düşen Düş

2

Dün gece, yeni bir düş gördüm. Yaşam bağlarım koptu sandım.

Bu ağı dolu düşte, "okul, okul olmaktan çıkmış verilen diplomaların hiçbir değeri kalmamış. Dünyanın en tatlı çocukluk günlerini cehennemine çeviren, yaşamı yaşanılmaz kılan uğursuzlar varmış. Bunlar, vermezler alırlar, asmazlar süründürürlermiş. Yaşamımızın içine sinecek her yerinde okulda, kitapçıda, serviste, kantinde, hatta evimizin içinde bile karşımıza çıkar, bizleri tedirgin ederlermiş. Yerli mi, yabancı mı; gâvur mu müslüman mı oldukları da belli değilmiş. Kimlermiş peki bunlar?.. Dinleyen derviş, muradına ermiş...

Daha günün ilk dersi idi. Öğrenciler henüz kitap ve defterlerini çantalarından çıkar-mamışlardı ki, edebi-yat öğretmeni sınıfın kapısından içeri girdi. Kimsenin ona aldıracağı yoktu. Kimi ayakta geziyor, kimi sağa sola saldırıyor, kimi de sıra-sına oturmuş kendi işiyle uğraşıyordu. Bu kayıtsızlığa bozuldu. Renk verme-meye çalıştı. Ortalık biraz olsun yatış-ıp gürültü ve devinim azalınca, kaba sestem hepsine, “Günaydın!” dedi.

Sınıftan yanıtı benzer bir gürültü duyulduysa da, ne dendiğini kimse anlamadı. Bu boşluktan yararlanan Cingöz oldu. Parmağını kaldırdı,

“Öğretmenim, biliyor musun bu-gün ne oldu?” diye yıldı.

“Hayrola, denizlerdeki gemilerin kararı mı vurdu yoksa?”

“Benim adım Cingöz. Gemilerimi batıracak göz var mı bende? Evvel Allah, Ali’nin külahını Veli’ye, Veli’ninkini Ali’ye giydiririm, kurtarırım onu.”

“Ne oldu öyleyse, anlat bakalım.”

“Babam, ‘Bizim öğrencilik yılları-mızda Yerli Malı Haftası vardı. Bütün arkadaşlar evlerinde kendi ürettikleri yiyecekleri okula getirirler orada pay-laşıp yedik. Hem birimizde olmayanı öteki de tatmış olur, hem paylaşmayı öğrenir, hem de paramızın dışarı git-mesine engel olurduk,’ diyor. Biz ni-çin böyle günler yapmıyoruz artık?”

Atılğan Öğretmen, bir an için öf-keye kapılır gibi olduysa da, kendini çabuk toparladı. Başladı sayıp dökme-yeye.

“O sözünü ettiğin hafta, lisede değil, ilkokulda uygulanırdı, bu bir. İkincisine gelince, o günler çok eski-lerde kaldı Cingöz. Artık yerli malı diye bir şey mi kaldı? Her ülke bir Ortak Pazar oldu çıktı. Satılan ürünle-rin kimin malı olduğu belli mi? Hem belli olsa da...” dedi, arkasını getirme-di.

Bizim öğrencilik yıllarımızda Yerli Malı Haftası vardı. Bütün arkadaşlar evlerinde kendi ürettikleri yiyecekleri okula getirirler orada paylaşıp yedik.’

“Satın aldıklarımız, dışarıdan gelme-se olmaz mı öğretmenim?”

“Olmaz, çünkü başkaları bizden hem daha ucuza mal ediyorlar, hem de daha nitelikli üretim yapıyorlar. Böylece sizler de yorulmuş olmuyor-sunuz.”

...

O günün son dersinin sonu yaklaştı-ğında, öğrenciler dışarı çıkmak için can atıyordu. Çoğu, defter ve kitapla-rını çantalarına koymuş, tetikte bekli-yordu. Zilin çalmasıyla, hepsinin bir-den kapıya yönelmeleri bir oldu.

Cingöz’ün arkadaşı Cen, yerin-den kalkmamış, sınıfın bütünüyle bo-şalmasını beklemişti. Onu böyle gören öğretmeni, “Hayrola! Senin eve git-

”Bir giydiğini bir daha giymiyor. Eline geçen her aracı bir kez kullanıp atıyor. En pahalı yiyecekleri yiyor. Sonra da, ‘Acıyorum sizlere,’ diyerek sırtıp duruyor.”

meye niyetin yok mu yoksa?” diye sordu.

“Sizinle bire bir konuşmak istiyordum öğretmenim.”

“Peki ama kısa kes. Yetişmem gereken işler var. Söyle, ne diyeceğini merak ettim.”

”Evren arkadaşımız var ya öğretmenim! Onun ailesinin durumu çok iyi. Bir giydiğini bir daha giymiyor. Eline geçen her aracı bir kez kullanıp atıyor. En pahalı yiyecekleri yiyor. Sonra da, ‘Acıyorum sizlere,’ diyerek sırtıp duruyor.”

“Ayıp ediyor, böyle yapıyorsa...”

“Aynen öyle öğretmenim. Ben, düşündüm taşındım, onun cezasını kendim kesmeye karar verdim. Nasıl olsa gücüm yeter. Kaybedecek bir şeyim de yok. Şöyle, eşek sudan gelene kadar iyi bir sopa atarsam, aklını başına toplar. Ne dersiniz, iyi yapmış olmaz mıyım öğretmenim?”

“Şaşkın yeniyetmeler! Bunların yemleri gür geliyor; enerjilerini boşaltacak yer bulamıyorlar,” diye düşündü Atılcan Öğretmen.

Çenk, onun kafasından geçenleri okumuş gibi, “Sorun, salt Evren olsa haydi neyse. Melisa arkadaş da kızlığına bakmadan satanistler arasına girmiş. İlle de aranızdan birinin canına kıyacağım diye bize gözdağı veriyor. Demem o ki, sınıfımızdaki her arkadaşın bir takıntısı var. Kimi tez elden varsıl olabilmek için internet aracılığıyla kumar oynuyor; kimi de kendi arkadaşlarına hap satıyor. Hepsinin gözünü para hırsı bürümüş, ondan başka bir şey görmüyor.”

Bu kadarını beklemiyor olmalı ki, birden şaşkınlaştı öğretmenini. Önce bu işe bulaşmak istemedi. Sandalyesine oturup bir süre düşündü. Ne demeli, ne yapmalıydı? “Sana ne kardeşim.

Varsılın malı, varsın züğürdün çenesini yorsun dursun. Sen kendi işine bak. Olur olmaz şeylere burnunu sokma. Bırak onlar ne haltları varsa görsünler?” mi demeli; “Ben gereken önlemleri alırım!” diyerek Cenk’i başından mı savmalı?; yoksa bir öğretmen sorumluluğu ile işe el mi koymalıydı?

Kırlaşmaya yüz tutmuş saçlarını karıştırdı. İçinden bir ses, “Sen karışma, kimseyle kötü olma” diye uyardı onu. “Bu işler kirli işler. Sen kendi dalgana bak. Kendine yeni parasal kaynaklar yaratmanın yollarını ara. Başka türlü herkesin arkasında kalır, gördüğünden geri düşersin. Bu acımasız tüketim yarışında kendi evinde bile acınacaklar arasına girersin. Biliyorum, bir öğretmen olarak bugünün yükselen değerlerine uyum sağlayabilmen kolay değil. Ancak evrensel akışa ayak uyduramazsan da toplumun dışına itilir, orada bir başına kalakalırsın.”

En iyisi, belayı başından savmak, topu başkalarına atmaktı.

“Bak, Cenk,” dedi. “Benim derdim bana yeter. Söyle ailene, sorunlarınızı onlar çözsün.” Arkasından da, “Bana ne veriyorlar ki, benden ne bekleyecekler? Ne kadar ekmek, o kadar köfte,” sözcükleri döküliverdi ağzından.

...

Aradan üç dört gün ya geçmiş, ya geçmemişti. Cenk’in, sınıf arkadaşı Evren’i bir köşeye sıkıştırıp sekiz on yerinden bıçakladığı duyuldu. Saldırının nedeni bir türlü bulunamadı. Kimi,

“Cenk’in ayakkabılarının marka olmasıyla alay edildiğini, kimi başarılı bir öğrenci olmasının kıskanıldığını, kimi de Evren’in üstü açık spor arabada gezerken Cenk’le laf attığını ileri sürdü. Kolluk güçlerinin Cenk’i sıkıştırmalarının da bir yararı olmadı. Asıl neden bulunamadı. Bu olayın kötü bir örnek oluşturmasından korkan yetkililer işin savsaklanmasını istemediler. İşi ele almak okul müdürüne düştü. Bütün öğretmenleri ve velileri bir araya topladı. Tuhaf bir gülümsemeye:

“Arkadaşlar, bana bakın hele. Açtırdınız kutuyu, söyletiyorsunuz kötüyü. Çocuklarımız, işlevlerini yitiren dünün modası geçmiş fantezileriyle, bugüne egemen olan yeni evrensel değerler arasında bocalamaktadırlar. Kendi bildiğimiz doğrular eğrilmeye başlamıştır çünkü. Öpüp başımıza koyduğunuz çoğu erdem kırıntılarını çöp tenekesine atma zamanı gelmiş de geçmektedir bile. Aklınızı başımıza alın. Bu azgın selin önüne geçmeye kalkışmayın. Çarpılır, gidersiniz. Benden söylemesi.”

Onu dinleyen hemen herkes, “Sen salla dur başını, ben bilirim işimi!” diyerek oradan ayrılırken, Atılğan Öğretmen’e de bir durup bin düşünmek kaldı.

“Ben kendimi kurtaramadım ki, başkalarının derdine derman olabileyim,” diye ikirciklendi.

Bir gün sonra bu duygularla sınıfa girdiğinde, içinden ders yapmak gelmiyordu. Daha dirimsel konulara değinmeliydi. Durdu durdu duramadı. Öğrencilerine döndü, “Sizler üniversiteyi

bitirince ne olmak istiyorsunuz?” diye sordu. Aldığı yanıtlar çarpıcı; çarpıcı olduğu kadar da düşündürücüydü. Büyük çoğunluğun dileği varlıklı olma-ktı. Kendi işini kurmak, kendi gemisini yüzdürmek, kendi çıkarına bakmaktı. Benliklerinde tortulaşan beklentileri yaşama geçirmekti.

“Bunlar!” dedi kendi kendine. “Yesinler, içsinler, gezsınler, tozsınlar. Har vurup harman savursınlar! Ha bire harcayıp tüketsinler. Vur patlasın, çal oynasın yapsınlar. Güzel de... Bu değirmenin suyu nereden, nasıl gelecek? Ya tüketemeyenler ne olacak?..”

Kararsız kaldı. Yaşamın önünde set olan bütün korkuları yenmekti amacı. Ne ki, yaşananlar da pek tekin değildi. İçi sıkıldı. “Aşağı tükürsem sakal, yukarı tükürsem bıyık,” diye mırıldandı. “Boş ver. İnceldiği yerden kopsun,” der gibi oldu.

İyi de, ya koparsa, o zaman erinç içinde olabilecek miydi? Bir kez daha kafası karıştı. Diken üstündeydi sanki. “Konuşmalıyım,” dedi. “Hem de enine boyuna! Ama...” Durakladı istemedi. “Ya söylediklerim öğrencilerimce cep telefonlarına kaydedilir, okulun dışına taşınırsa... Ya yukarıdakile-

rin kulağına ulaşırsa? Ne yaparım o zaman?” Bir kez daha yutkundu kaldı.

Atilgan Öğretmen, okuldan çıkıp kendini evinin yoluna vurduğunda, gün devrilmiş, gökyüzü, gözü gözden saklayan dingin bir griliğe bürünmüştü. Omuzları dik evler arasından geçerken kendi beli bükülmüştü sanki. Duruşunda, benimsenmiş bir yenilginin hazin sessizliği sezilir gibiydi. “Boş ver!” dedi duyulur duyulmaz bir sesle. “Bu düzen böyle gelmiş böyle gider. Memleketi kurtarmak bana mı düştü?”

En sevdiği velisi Veli’yle yüz yüze geldiler tam da o anda. Esenleştiler. Dudaklarının kıpırdadığını gören Veli’nin, “Söylemek istediğiniz bir şey mi vardı hocam?” demesini duymadı. Ya da duymazlıktan geldi.

Uyandığında, dudaklarımın uçukladığını ayımsayamadım birden. Kafam, geceki düşümde değil de sanki günümüzün gerçeklerinde gezinip duruyordu. Bir daha da uyuyamadım. “Ah bu düşe düşen düşler!..” dedim. •

bekirozgen@butundunya.com.tr

RAKAMLAR

Öğretmen, ilkokula yeni başlayan miniklere sordu:

“Sayı saymayı bilen var mı?” Bir minik el kaldırdı,

“Ben biliyorum. Babam bana öğretti” dedi.

Öğretmen, öğrencisine sorusunu hemen sordu: “Söyle bakalım, üçten sonra kaç gelir?” dedi. Minik öğrenci,

hemen “Dört” diye yanıt verdi. Öğretmen, “Peki,

altıdan sonra kaç gelir?” dedi. Öğrenci yine hiç düşünmeden “Yedi” dedi.

Öğretmen “Baban iyi bir öğretmenmiş. Peki, ondan sonra kaç gelir?” dedi.

Minik öğrenci, yanıtı bilmesinin gururuyla şöyle yanıt verdi: “Vale.”



HABERCİKLER

Altan Alkan



Dünyadan yurttan ilginç olaylar minik haberler



ki lokmayı yüzde 50 oranında büyütüyor. Önce gözünüz doyduğu için midenizi doyurmak eskisinden daha kolay oluyor. Japon bilim adamları bu gözlük sayesinde insanların normalden yüzde 10 daha az yiyeceğini açıkladı.

Yemeğe Gözlük



Japon bilim adamları obezite ile mücadele için yeni bir gözlük geliştirdi. Gözlük şu şekilde çalışıyor: Yemek yemeden önce gözlüğü takıyorsunuz. Gözlük, çatalda-

Şeytan Aldı Götürdü



Amerikalı sanatçı Roy Lichtenstein'in 42 yıl önce kaybolan eseri, New York'ta bir depoda bulundu. Sahibi Leo Castelli tarafından

1970'de bakım için gönderilen 'Electric Cord' adlı eser bir daha geri dönmedi. Mahkeme, gelecek haftaki duruşmaya kadar deponun Lichtenstein'ın siyah-beyaz, sıkıca bağlanmış bir elektrik kablосunu gösteren eserinin satılmasını ya da başka bir yere gönderilmesini yasakladı. 1997 yılında hayata veda eden Lichtenstein, eserlerinde popüler reklam ve çizgi roman öğeleri kullanarak ün kazanmıştı.

Neden Evli Kalamıyoruz?

İngiltere İstatistik Kurumu'un yaptığı araştırmaya göre boşanan çiftlerin sayısı her geçen gün artıyor. Araştırmada para bitince aşkın da bittiği çocukların ilişkiyi etkilediği ortaya çıktı.

1- Para bitince aşk da bitiyor. İlişkiler ekonomik zorlukların üstünden gelmeyi başaramıyor. Boşanmaların yarısı ekonomik nedeni.



2- Çiftler evlenir evlenmez kendi hayatlarını yaşamadan hemen çocuk sahibi oluyor. Ancak çocuğun sorumluluğu hem erkeğe hem de kadına ağır geliyor.

3- Kadınların evlendikten ve çocuk

yaptıktan sonra bütün hayatlarından vazgeçmeleri de beraberinde boşanmayı getiriyor.

4- İngiltere'de yapılan araştırmaya göre ülkede gerçekleşen her 14 boşanmadan birinin gerekçesi aldatma. Aldatan taraf ise genellikle erkek oluyor.

5- Bir tarafın çok seks isteyip diğer tarafın istememesi de evliliklerde büyük problem yaratıyor. Her çiftin biri partnerini seksi bulmadığı ve artık cinsel hayatında mutlu olmadığı için boşanmayı tercih ediyor.

"Çılgın" Aşık!



İsveç'te bulunan Karloinska Enstitüsü'nde araştırma görevlisi olarak çalışan bir profesör kendisinden boşanmak istediğini söyleyen eşiyle tartıştı. Kavgaya büyüyünce kontrolünü kaybeden profesör eşinin dudağını kesti ve ameliyatla tekrar takılmasını diye kestiği parçayı yedi.

İngiliz Daily Mail gazetesinin haberine göre polise verdiği ifadede saldırıyı planlamadığını anlatan profesör sözlerine şöyle devam etti:

"Onu öldürmek değil cezalandırmak istiyordum. Bir kaç kez bana boşanmak istediğini söylemişti. Dudağımı kesip yedim. Bir daha bir başka-

sıyla öpüşmesini istemiyordum.” Adı açıklanmayan profesörün cinayete teşebbüs suçundan yargılanacağı belirtildi.

Milyonda İki Görülen Dert

İngiltere'nin Helston kentinde yaşayan Kim Eastwell -Talan James çiftinin oğulları Cody'nin yüzü hiçbir mimiğe sahip değil. Ülkede yalnızca 124 çocukta bulunan 'Moebius Sendromu' nedeniyle doğumda da ağlayamayan 13 aylık Cody, ifadesiz bir yüzle etrafına bakınıyor. Anne "Oğlumun bana asla gülümsemeyecek olmasını bilmek çok üzücü bir durum" derken, Cody'nin göz kapakları da hareket etmediği için gözlerini nemli



tutmak için bakışlarını farklı yerlere çevirdiklerini anlattı. Kesin tedavisi bulunmayan sendrom, fizik tedavi ile bir noktaya kadar iyileştirilebiliyor.

Deodoranttaki Tehlike



Fransa'da yayımlanan bir tüketici dergisi deodorantlarla ilgili önemli bir sağlık tehdidini ortaya çıkardı. Birçok kişinin merakla beklediği test sonucu herkesi şaşkınlığa uğrattı. Test edilen 14 deodorantın 6'sında, kanserojen etki yaratan alüminyum tuzundan tehlikeli miktarlarda bulundu. Deodorantların incelenmesi sonucunda 6 deodorant tehlikeli bulundu. Yüzde 0.06 olması gereken alüminyum tuzu 6 deodorantta yüzde 0.19 ila yüzde 2 oranında tespit edildi. Uzmanlar alüminyum tuzunun meme kanserine yol açtığı konusunda uyarıyor.

Kör Talih

Torbalı ilçesinde kaynakçılık yapan bir kişi, yarım saat içinde üç defa ölümle burun buruna geldi. Kazayla kolunu kesen Hüsnü Şenoğul'u hastaneye götüren araç, Torbalı Mahallesinde dolmuştan inen bir kadına çarptı, daha sonra hastaneye ulaşan Şenoğul'u İzmir'e götüren ambulans,



Bayındır kavşağında başka bir araçla çarpıştı. Kazada 5 kişi yaralandı. Hüsnü Şenoğul ise tüm olumsuzluklara rağmen İzmir Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne ulaştırıldı.

Ortam Sanal Devlet Gerçek

İsveç hükümeti Twitter açılımlıyla bir ilke imza attı. İsveç tanıtım ajansının girişimiyle başlatılan kampanya kapsamında ülkenin Twitter hesabı her hafta farklı bir vatandaşa emanet ediliyor.

twitter



Seçilen kişiler bir hafta boyunca, @Sweden adresli Twitter hesabından dilediği konuda devlet adına yorum yapıp, görüntü veya fotoğraf yayımlayabiliyor. Proje, ülkenin demokratik yapısını güçlendirmek ve İsveç'in ta-

nıtımını yaparak daha fazla turist çekmek amacıyla uygulamaya konuldu. Seçilen kişiler evlerinin, işyerlerinin veya okudukları okulun fotoğraflarını yayımlamayı tercih ediyor.

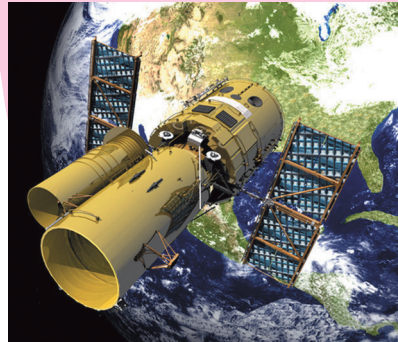
Bir hafta boyunca 'devlet sözcüsü' konumunda olan kişi Twitter hesabından ülkenin sanal dışişleri bakanı gibi hareket edip dünyadaki gelişmelere ilişkin yorumlarda da bulunuyor.

Kampanya kapsamında bugüne kadar her sınıftan insana ülkenin Twitter hesabını kullanma hakkı verilmiş. Bunların arasında göçmen Müslüman bir avukat da 60 yaşındaki bir adam da bulunuyor. İrlanda da kısa süre önce İsveç'i örnek aldı ve Twitter hesabını vatandaşlarına açtı.

Gökyüzündeki Göz

Google ve Apple, 10 santim büyüklüğündeki objeleri bile net gösterebilen 3 boyutlu bir harita oluşturmak için casus uçaklarını birbirleri ile yarıştırmaya başladı. Dolayısıyla artık gözden irak bir güneş banyosu bile olanaksızlaşıyor. •

altanalkan@butundunya.com.tr





Anne Yadigârı Kehribar Gerdanlık

Çocukluk merakı ile annesinin sandığını karıştırırken bulduğu dağılmış kehribar gerdanlığın, kendisini bir koleksiyoner yapacağını düşünemeyecek kadar küçüktü. 100 yıllık Osmanlı işi bu kehribar taneleri bir çocuk için olsa olsa bir oyunun malzemesi olabilirdi...

Bir kısmı dağılmış bir kısmı eski bir ipin üzerinde kehribar tanelerini bir tülbent içinde annesinin çeyiz sandığında buldu. Büyük bir heyecanla annesine koştı ”Nedir bunlar?” diye sordu. Dayısının annesine hediye ettiği, annesinin düşürüp sonradan bulduğu bu gerdanlık, eksik taneleriyle ceviz ağacından yapılmış çeyiz sandığın gözüne atılmıştı. Küçük çocuk birkaç defa saydı. 26 adet kehribar tanesi vardı. Evin bir köşesinde özenle sakladığı bu kehribar tanelerini annesini kaybettikten sonra, hep üzerinde taşıdı. O dağılmış kehribar taneleri bir anne yadigarıydı artık.

smail Görkem 1 Mart 1959’da Şereflikoçhisar’a bağlı iken sonradan Aksaray’a bağlanan Sarıyahşi Kasabası’nda dünyaya geldi. Altı yaşına kadar kırsal bir coğrafyanın tarlalarında,

bahçelerinde oynadı, rençberlik yapan dedesine çıraklık yaptı .

1965 yılında babasının memuriyeti ile bereketli toprakların kent merkezi Adana’ya gelişini hayal meyal hatırlıyor. Çocukluk döneminden Adana’ya dair unutamadıkları, zamanın tek eğlencesi olan, insanların akın akın gittiği Adana’nın yazlık sinemaları. O sinemalarda gösterilen Yılmaz Güney’in filmleri. Türkan Şoray, Cüneyt Arkın ve Ayhan Işık’ın filmlerini de anımsıyor . Mahallelerindeki Esendam sineması da unutulmazları arasında. Altında karo fabrikası olan sinemaya gidecek parası olmadığı için ya komşu evlerin damlarından ya da elektrik direklerinden izlediği filmler. Film başladıktan on-onbeş dakika sonra içeriye alan sinema görevlisi parasızlığına mı acırdı yoksa tehlikeden mi korurdu, hiç düşünmezdi. Önemli olan para ödemedi içeriye girmesiydi.

Ve seyyar satıcılarda

O yıllarda meşhur olan sanatçıların plakları Adana sokaklarında seyyar bir gazino gibi dolaşırlardı.



çalınan plakların sesleri...



Oyullarda ünlü olan sanatçıların plakları hoş bir plak cızırtısı ile dondurma, şalgam, aşlama, tatlı, eskimo, bici bici ve simit-ayran satılan seyyar tablalarda; en fazla da dolmuşlarda çalardı. Sabahın erken saatinden gün batımına kadar Adana sokaklarında seyyar bir gazino gibi dolaşırlardı .

Nuri Sesigüzel'den "Aynaya baktım saç beyaz olmuş", "Yallah şoför apar beni", Şükran Ay'dan "Kahverengi gözlerin" ve "Bağdat yolu", Yıldız Tezcan'dan "Postacı", Sevim Tanürek'ten "Yollar uzak geledim", Muzaffer Akgün'den "Geceler yârim oldu", "Keklik gibi kanadımı süzmedim", Zeki Müren'in "Bir muhabbet kuşu", Hamiyet Yüceses' ten "Makber", Müzeyyen Senar'dan "Ada sahillerinde bekliyorum" ve "Bülbül ne gezersin Çukurova'da".

İsmail Görkem, görevi nedeniyle 1984 yılında İzmir'e gider. Şehri tanımak için dolaşırken sahafların, antikacıların bulunduğu Kızlarağası Hanı' nı keşfeder. Aklına hemen anne yadigârı kehribar gerdanlık gelir. Eksiklerini tamamlayıp tespihe çevirmektedir tek isteği. Sık sık gelip gittiği handa tarihi kitaplar ilgisini çeker, Çukurova ve Adana'yı anlatan kitapları toplamaya başlar. Handaki esnaflarla da sıkı dostluklar kurar. Sonraki yıllarda kadim dostu olacak Sahaf Hakan kitaplara olan il-

gisini plaklara kaydırır. Önce bir plak çalar (pikap) satın alır, ardından plaklar toplamaya başlar. Antika değeri olan eşyalar da topladıkları arasındadır. Kömürlüklere, çatı aralarına atılan, güneş altına bırakılan eşyaları kurtarma çabasına girer. Gramofonlar, lambalı radyolar, taş plak, plak ve long play çalarlar, dikiş makineleri, kömürlü ütüler... Nerede bir antika eşya var koşar gider. Sık sık Ankara, İzmir ve İstanbul seyahatleri yapar. Her ayın ilk pazarı onu Ankara'da kurulan Antika Pazarı'nda bulmanız mümkün.

Bir süre sonra, bu böyle olmayacak deyip belirli eşyalar üzerinde yoğunlaşmanın doğru olacağına karar verir. "Başta yanlış yaptım. Bunun bir eğitimi yok ki gidip okunsun. Yaşayarak öğreniyorsunuz."

İsmail Görkem'in koleksiyonunda şu anda 10 binin üzerinde, 45'lik, uzun çalar ve taş plak var.

Ve müzik alanında yoğunlaşmaya karar verir. İsmail Görkem'in koleksiyonunda şu anda 10 binin üzerinde, 45'lik, uzun çalar ve taş plak var. Koleksiyoncular için çok değerli olduğunu belirttiği Osmanlı Dönemi ile Cumhuriyetin ilk dönem plaklarına sahip olduğu koleksiyonunun en değerlileri; Tamburi Cemil, Safiye Ayla, Nerkis Hanım, Neyzen Tevfik ve Münir Nurettin Selçuk'un Osmanlı dönemi kayıtları ve Muzaffer Sarısö-



İsmail Görkem'in plaklarının binden fazlası Osmanlı dönemine ait .

zen'in yönettiği koroların kayıt plakları. Plakların binden fazlası Osmanlı dönemine ait. Koleksiyonunun en önemli özelliği ise her parçanın çalışır vaziyette olması. 12 radyoda 2'si ve 5 gramofon artık üretim yapmayan dönemin önemli firmalarından Sahibinin Sesi'ne ait. Gramofonların çantalı, borulu ve tabut şeklinde tanımlanan kılıfları da mevcut .

Koleksiyondaki eserlerin en eskisi 1850 en yenisi 1950 yılına ait. İsmail Görkem'in koleksiyonunda fotoğraf makineleri ile orijinal parçalar da var. Edison'un 1850 yılı üretimi bir ses kayıt silindiri. Günümüzün kaset ya da cd-dvd'si olarak adlandırdığımız bir kovan içerisinde. Görkem, bu silindir üzerindeki sesleri fonografi olmadığı için evinde dinle-

yemiyor ama daha önce başka bir yerde dinlemiş. En önemli eksik parçalarından biri olarak nitelendirdiği fonograf arayışını sürdürüyor. Koleksiyonda çift olanları ve grup dışında kalanları elden çıkarırken aynı parçanın daha temizini bulduğunda değiştirip koleksiyonunun niteliğini artırıyor.

"Dedelerin biriktirdiği, oğulların sakladığı ve torunların eskiciye sattığı eşyalara antika denir." cümlesiyle yaptığı tanım sonrasında, yeni neslin kıymet bilmediğinden de yakınıyor. 25 yılda oluşturduğu koleksiyonunu yeni kuşağa tanıtmak istiyor. Bir kültürel mekan açmak ve gençliği bu mekana çekmek en büyük hayali. O mekanda her masanın yanında bir gramofon ya da pikap bulunsun, gençler büyüklerinin dinledikleri müzikleri de dinsin. Teknolojinin tüm olanaklarından

yararlanan gençler, elektrik olmadan bir gramofonun nasıl çalıştığını gör-sünler, lambalı ya da kasalı radyolar-dan da radyo dinlesinler .

"Her plakta yüzlerce, binlerce parmak izi ve yüzlerce, binlerce duy-gu var. Teknoloji insanı rahat, sanat ise keyfi yaşatır. Gençler ikisini de öğrenmeliler."

Bir ev ortamında koleksiyon oluş-turmak zor olsa da bir antikacı dükkanı gibi dizayn ettiği evinin salonunda, kaba temizlik evin hanımına ince temizlik ise kendisi-ne ait. Eşine ve kızlarına anlayış-ları nedeniyle te-şekkürü bir borç biliyor.

İsmail Görkem, koleksiyonunu istese para-ya çevirebilir ama bir kültürel miras olarak kabul ettiği için gelecek ku-şaklara aktarılmasını istiyor. Bir üniversite-ye, müzeye ya da bir vakfa verme düşüncesi son çare olarak duruyor önünde. Çocuklarının da sahip çıkma-sı söz konusu olursa. Birinci önceliği paylaşılması. Altın Koza Film ve Kültür Festivali'nden de destek bekli-yor. Bir devlet memuru için koleksiyonculuk yapmak pahalı bir iş. İsmail Görkem 25 yıldır tüm tasarruflarını bu koleksiyona harcıyor. İstese emekli olabilir ancak eğitimleri devam eden kızları için çalışmak zorunda. Bir

üçüncü çocuğu ise koleksiyonu.

Anne yadigarı kehribar gerdanlık ne oldu peki?

6 eksikle tespihe dönüşmüş du-rumda ve elinden düşmüyor. Aradan 25 yıl geçti, büyük bir koleksiyonun sahibi oldu ama anne yadigarı kehribar tanelerinden sadece bir eksikliği gidere-bildi .

"Eski değerlere sahip çıkalım. Biz alamıyor ve biriktiremiyorsak sahip



İsmail Görkem, koleksiyonunu kültürel miras olarak kabul ettiği için gelecek kuşaklara aktarılmasını istiyor .

çıkanlara ulaştıralım." diyen İsmail Görkem, hayallerinin gölgesinde anti-ka değerleri koleksiyonuna kazandırma yolculuğunu sürdürüyor. Elinden düşürmediği, onu bu günlere taşıyan eksik kehribar taneleri de yol arkadaşları.

Çünkü onlar anne yadigarı. Olur ya bir gün tamamlanırlar... •

semaerdogan@butundunya.com.tr



İNSANLAR YAŞADIKÇA

Mehmet Ünver

Çocukluk
dönemi
"eğlenceleri"



Ölçüsü Kaçan Haytalıklar

Takdir edersiniz ki, bu dünyaya gelmiş her kuşağın farklı bir espri anlayışı, eğlence tarzı ve o kuşağın bireylerinin çocukluk dönemlerine damga vurmuş kendilerine özgü haytalıkları vardı.

Her kuşağın dünyaya bakışı, kültürü ve felsefesi bir diğerinden farklı olduğu gibi, ruhlarındaki muzır yanı dışa vurma biçimleri de farklıydı. Çocukluk ve ilk gençlik yıllarında daha da yoğunlaşan bu haytalıklar ölçüsü kaçmadığı

zaman insan yaşamına renk katmıştır. Kantarın topuzunu kaçırmadıkça hoş-görülüyle karşılanan bu haylazlıklar ne yazık ki kimi zaman aşırıya kaçarak maruz kalanların yaşamlarını çekilmez hale getirmiştir. Bugün sizlere çocukluk ve ilk gençlik dönemimizde ölçüsünü fazlasıyla kaçırdığımız bazı haytalıklarımızdan söz edeceğim:

KAPI ZİLLERİNİ ÇALIP KAÇMACA

Olmazsa olmazımızdı. Özellikle televizyon, bilgisayar, internet gibi olanakların olmadığı, havanın kararmasıyla insanların huzurlu evlerine çekildiği günlerdeki bir numaralı eğlencemizdi. Yazacaklarımı gözünüzde canlandırmaya çalışın lütfen:

Baba vapurla işinden dönmüş, elini yüzünü yıkadıktan sonra hep birlikte sofraya oturulmuştur. Çoluk çocuk ağız tadıyla iki lokma yenilecektir. Oysa kader ağlarını örmektedir. Çünkü bizim kuşağın namılı haytaları sokak kapısının önünde konuşlanmışlardır. Baba çorbadan bir kaşık alarak tüm aile bireyleri için akşam yemeğini başlatacaktır ki, kapı zilinin acı acı çaldığı duyulur. Evin hanımı veya büyük çocuklardan biri ko-

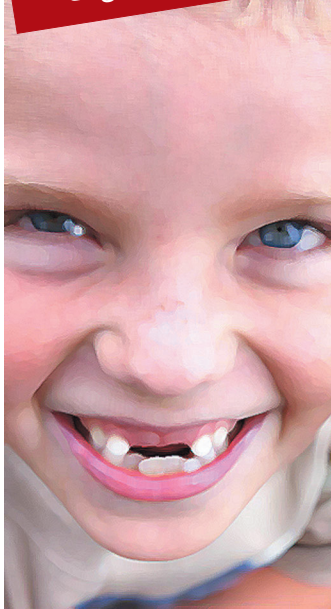
şup bakar. Allah.. Allah..!! Kapıda kimse yoktur. Nasıl olsun ki? Bizim çete olacakları gözlemek için sokağın köşesine gizlenmiştir. Kapıda kimseyi göremeyen kurban içeri girip yemeğine devam eder.

Çok değil üç dakika bile geçmeden kapı zili yine çalmaya başlar. Bu kez iş yorgunu baba gider kapıyı açmaya. Hayret yine kimse yoktur ortalıkta. Baba sağa, sola bakar. Bir anlığına olayı; “iyi saatte olsunlara” bağlamak ister. Sonra bundan vazgeçip içeri girer. Oysa bizim haytalar azıtmışlardır. Özellikle de babanın yüzünde gördükleri kızgın ifadeyi oradan daha çok eğlence çıkarılabilecekleri şeklinde algıladıkları için bu kez hiç sabredemezler ve üstünden iki dakika bile geçmeden kapının ziline saldırırlar. Yedikleri lokmalar boğazlarına dizilen ev halkını bir telaş almıştır.

Sonunda biraz geç de olsa işin aslını anlarlar. Baba sokakta bir aşağı bir yukarı koşturup o münasebetsizleri yakalamaya çalışır, anne sinirle söylenir, çocuklarsa şaşkın şaşkın bakakalırlar.

Heyhat, iş işten geçmiştir. Bizim kuşağın haytaları o aileye akşam yemeğini zehir ettikten son-

...içlerinden en gözü pek olanı yeni kurbanlarını çıldırtmak üzere parmağını zile doğru uzatmıştır.



ra tabanları yağlayıp, bir başka sokakta, başka bir evin kapısında konuşlanmışlar, içlerinden en gözü pek olanı yeni kurbanlarını çıldırtmak üzere parmağını zile doğru uzatmıştır.

Bu yöntemle yazları bizim muhitte oturan çok ünlü bir ses sanatçımızı delirttiğimizi anımsıyorum. Aradan onca yıl geçmesine karşın hâlâ bir efsane olarak sevilip, sayılan bu “ses sanatçısı ağabey”, sahile yakın, deniz manzaralı bir evi yazlık olarak kullanıyordu. O sıralar bizim çetenin en büyüğü on yaşındaydı. Sanatçımızın üç ay gibi kısa bir dönem için kiraladığı evde hizmetçi olmadığını istihbaratını almıştık. Demek ki, zili her çalışmamızda kapıyı kendisi açacaktı. Ve o yaz, şanssız kurbanımızı çıldıracak hallere getirmiştik:

Harekete geçmeden önce vakit doldurmak için yazlık sinemada bir film izler, ardından hedefimize yönelirdik. Gecenin o saatinde Boğaz’a karşı oturup, bir yandan demlenirken bir yandan da yeni besteler yapmaya çalışan sanatçımız, zili ısrarla çalmamızla kapıya koşardı. Oysa bizler çoktan sokağın karşısında, evi rahatlıkla



görebileceğimiz metruk bir binanın içine gizlenmiş olurduk. Kapıda kimsenin olmayışına şaşırın ve gece gelen beste ilhamını kaçırın sanatçımız içeri girerken biz ikinci bir saldırı için hazırlanırdık.

Bir seferinde iyice ölçüyü kaçırpıp, tam sekiz kez kapısının zilini çalıp saklanınca sanatçımızın da tepesi atmış, gece yarısı

Şanslıydık, çünkü o zamanlar kapılarda günümüzdeki gibi güvenlik gözetleme kameraları yoktu.

ana caddedeki kıraathaneye gelerek orada oturanlara ileri geri söylenmiş, hatta ertesi gün olanları muhtara şikâyet etmişti. Şanslıydık, çünkü o zamanlar kapılarda günümüzdeki gibi güvenlik gözetleme kameraları yoktu. Bu sayede o yaz hiç bıkmadan, hemen her gece, değerli sanatçımızın kapı zilini çalıp, çalıp kaçarak adamcağıza hayatını zehir ettik. Nitekim bir sonraki yaz sezonu evi kiralamadı. Aradan geçen yıllar bu sanatçı ağabeyimizin ününe ün kattı. Şimdilerde iyice yaşlansa da sık sık televizyon kanallarında görüyorum kendisini. Biliyorum artık çok geç:

Yine de aşırıya kaçan o haytallık-

larımız için kendisinden özür diliyorum.

TELEFONDA BİRİLERİNİ İŞLETME HASTALIĞI

Arayan numaraları gösteren akıllı telefonlar henüz icat edilmemişti. O günün teknolojisi sürekli arayarak sizi rahatsız eden telefon sapıklarını tespit etme konusunda yetersizdi. Eğer üstüne düşerseniz uzun araştırmalar sonucu bir ipucu elde edinilebilirdi.



bizden alacağı yanıt bellidir. Ağzı dolusu bir tonla haykırılmış:

“Zııııııııı Erenköyyyy” sözcüğü yankılanır hattın öbür ucunda. Ardından da çılgın kahkahalar. Kurban dişlerini gıcırdatarak ve hatta küfürler

Kurban dişlerini gıcırdatarak ve telefonu kapatırken hiç tanımadığı birileri tarafından işletildiği için kendine kızmaktadır.

Bu teknolojik yetersizlik bizim kuşağa sonsuz bir özgürlük vermiş, haytalık damarlarımızı beklentilerimizin ötesinde beslemiş, çoğu zamansa ölçüsünü kaçırmamıza neden olmuştu. O kadar kolaydı ki:

Elinin altındaki telefondan her hangi bir numarayı çevir, - artık kadın mı olur, erkek mi olur - karşına çıkan talihsiz abuk sabuk bir şeyler söyle. Doğal olarak karşınızdaki ne dediğini anlamayarak size:

“Pardon anlamadım” diyecek ve dediğine de pişman olacaktır. Çünkü

savurarak telefonu kapatırken bir kez daha faka basarak, hiç tanımadığı birileri tarafından işletildiği için kendine kızmaktadır.

Hayat ne güzeldi. Evde kimselerin olmadığı günlerde arkadaşlarla telefonun başına toplanır, çevirdiğimiz rastgele numaralarla kurbanlarımızı taciz etmeye başladık.

Derken komşumuz olan talihsiz bir çift tuzağımıza düşüverdi. Neden talihsiz dediğimi yazım bittiğinde

anlayacaksınız. Bu evli çift orta yaşlarda, kendi hallerinde insanlardı. Erkek, ekmek parası için bir gece kulübünde garsonluk yapıyordu. Hiç de yakışıklı sayılmazdı. Buna karşın eşi, onu deliler gibi kıskanıyor, kocasının, çalıştığı kulüpteki şarkıcı veya dansöz hanımlarla gönül maceraları yaşadığına inanıyordu. Sabahın erken saatlerine kadar pencere kenarında kocasını bekler, işten gelen adamcağızı sorguya çeker, üstünde başka bir kadının saç

umursamazlıktan mı geliyorduk? Aradan geçen onca yıla karşın bu sorunun yanıtını hala net olarak bilemiyorum. Tek bildiğim; kıskançlık saplantısı hepimizce malum olan komşu hanımı kurban olarak seçtiğimizdi:

Kimsenin evde olmadığı bir gün bu tür muzırlıkları en az bizim kadar seven bir kız arkadaşımızla telefonun başına geçerek kocasını deli gibi kıskanan komşu hanımın numarasını bir kez daha çevirdik. Kadıncağız telefo-



teli var mı diye elbiselerini uzun uzun kontrol ederdi. Hemen her gece tekrarlanan bu tatsız durum kimi zaman bütün mahalleyi ayağa kaldıran feci bir münakaşaya döner, hatta sabrı taşan adamın kıskançlık saplantısı içindeki karısına şiddet uygulamasıyla çığırından çıkardı.

Osıralar her şeyden bir eğlence çıkartmaya çalışan yeni yetme gençlerdik. Haytalık yapacağız derken bazılarını çok ama çok mutsuz edebileceğimizi bilmiyor muyduk? Yoksa biliyorduk da sırf eğlence uğruna

nu açar açmaz paralelden konuşmaları dinlemeye başladık. Ses taklitleri konusunda hayli usta olan arkadaşımız, kıskanç kadına kendisini kocasının gece kulübündeki sevgilisi olarak tanıttı ve hiç vakit geçirmeden aradan çekilmesini istedi. Bir anda en büyük korkusuyla yüz yüze gelen kadıncağız işletildiğini anlamadığı için bağırıp çağırılmaya, hakaretler savurmaya başladı. Bizim muzır kız aldığı tepkiden memnun bir halde, bu kez de kocasının onu boşayıp kendisini alacağını, hatta ondan hamile kaldığını söyledi. Bu uyduruk hikâyeye en küçük bir şüpheye bile düşmeden inanan saf

kadıncağz hıncını sabaha karşı eve gelen kocasından çıkarttı. Dünyadan haberi olmayan adamcağıza:

“Demek sevgilinin yanından geliyorsun” diye bağıarak saldırdı. Bizlerse sokağa taşan çığlıklarını yattığımız yerden dinledik. Doğrusu büyük bir cevher bulmuştuk.

Oyaz her fırsatta zavallı kadını telefonda işlettik. Onunla konuşan kız arkadaş her seferinde kocasının bir başka sevgilisiymiş gibi tanıtıyor, sonra da kızılca kıyametler kopuyordu. O telefonları bizim açtığımızdan haberi olmayan kadın her gece sabaha karşı eve dönen kocasına:

“Hangi sevgilinden geliyorsun” diye saldırdı. Ve ne yazık ki bir gün sabrı taşan adamdan feci bir dayak yedi. O tatsız olay bize haytallığın ölçüsünü kaçırıp, serseriliğe doğru yol almakta olduğumuzu anımsatmıştı. Kimseye zararı olmayan o iki insanı öyle bir duruma düşürdüğümüz için vicdan azabı duyuyor, sokakta karşılaştığımızda suratlarına bakamıyorduk. Bir musibet, bin nasihatten iyidir demişler. Bir daha asla öyle bir şey yapmadık.

Sevgili “G....” abla: Şu an bekle de bu ülkenin bir köşesinde son günlerini yaşıyorsun, belki de Hakk’ın rahmetine kavuştun. Lütfen bizi affet. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

Kedilerden öğrendiğimiz hayat dersleri



- Yaşadığın anın keyfini çıkaracaksın.
- Oyun fırsatlarını kaçırmayacaksın.
- Doyduğun kadar yiyeceksin.
- Birisi sana iyilik yaptı diye sahibin olmayacak.
- Yine de kıymet bileceksin.
- Tehlikeli bulduğun şeye yaklaşmayacaksın.
- Meraklı olacaksın ama tedbiri elden bırakmayacaksın.
- Temizliğine ve bakımına özen göstereceksin.
- Sık sık gerineceksin.
- İsteddiğini elde edene kadar ısrar edeceksin.
- Özgürlüğünü kimseye kaptırmayacaksın.
- Kafana koyduğunu yapacaksın.
- Kendi isteklerini küçümsemeyeceksin.
- Güzel bir masaja asla hayır demeyeceksin.
- Numara yapmayacaksın.
- Yaşadığın yeri sahipleneceksin.
- Her zaman dingin ve huzurlu bir anı yakalamaya çalışacaksın.
- En önemlisi kendini beğenecek ve seveceksin.

EKİM AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

“Sudokunun Yanıtları”

3	2	1	6	5	4	7	8	9
4	5	6	9	8	7	3	2	1
8	9	7	2	1	3	4	6	5
2	3	4	1	6	5	8	9	7
9	6	5	4	7	8	1	3	2
1	7	8	3	9	2	5	4	6
6	8	9	7	4	1	2	5	3
7	4	3	5	2	6	9	1	8
5	1	2	8	3	9	6	7	4

Sudoku yapamayanlar için

1	2	3	4	5	9	6	7	8
5	7	9	1	8	6	3	4	2
8	4	6	7	3	2	1	5	9
2	6	7	3	4	8	5	9	1
4	3	8	5	9	1	2	6	7
9	5	1	2	6	7	8	3	4
3	1	4	8	7	5	9	2	6
6	8	5	9	2	4	7	1	3
7	9	2	6	1	3	4	8	5

Sudokusuz yapamayanlar için

“Bilginizi Denetleyin”



YANITLAR

- 1-(d) Mecmua-i Fünun 10-(b) 5 Kitayı
 2-(c) Yunus Emre 11-(c) Kulak
 3-(a) Benjamin Franklin 12-(d) L
 4-(b) Ganj 13-(b) İtalya
 5-(a) Menderes 14-(c) Çılbır
 6-(a) Sinop 15-(d) Karesioğulları
 7-(c) Ufuk 16-(d) İpekböceği
 8-(c) Ömer Lütfi Akad 17-(d) Antartika
 9-(d) H.Christian Andersen 18-(a) Ankara

Satranç Çözümleri

ATAK: Sargissian(Ermenistan)-Dimakiling(Filipinler) Beyaz Kazanır
 1.Kxa4! Vxa4 2.Vxa4 Kxa4 3.Fxc6 Kea8
 4.e7 1-0

OYUN SONU: Grischuk(Rusya)-Kamsky(ABD) Siyah Kazanır
 1...Şf3 2.Fe3 Fxe3 3.Kf5+ Şxg3 4.Ke5
 Kf2+ 5.Şe1 Şf4 6.Ke8 Ka2 7.Şd1 Şf3 8.Şe7
 Kd2+ 9.Şe1 Kd8 10.Kf7+ Ff4 11.Kf6 Kc8
 0-1

İlk dersimiz Türkçe

- 1-(d) 2-(c) 3-(c) 4-(d) 5-(a) 6-(a)- 7-(b) 8-(a)
 9-(c) 10-(d) 11-(a) 12-(b) 13-(b) 14-(c) 15-(d)

1	M	Ü	Ş	F	İ	K	K	E	N	T	E	R		S	A
2	E		E		Ş	A	İ	R		A	T	A	M	A	N
3	T	E	R	C	A	N		K	E	T	E	N		D	O
4	İ	Z	M	A	R	İ	T		M	A	K		B	A	T
5	N	A	İ	M	A		E	D	E	R		S	A	K	
6	E		N	A		A	S	İ	T		Y	A	T	A	K
7	R	C		D	O	Ğ	A	N		R	O	D	A		U
8	K	A	Z	A	N		D	O	K	U	M	A		K	M
9	S		A	N		F	Ü	Z	E		A	K	R	E	P
10	A	S	T		T	A	F	O	N	İ		A	N	K	A
11	N	E	İ	L		L		R	A	S	A	T		O	S
12		V		T	R	E	N		N	A	S		A	V	
13	K	E	S		A	Z	A	K		B	U	L	V	A	R
14	A	C		A	D		Z		M	E	D		A		E
15	L	E	S	B	O	S		T		T	E	V	R	A	T
16	A	N	T	İ		E	S	E	R						
17	N		E	Y	E	R		F	A	S					
18	T	E	P	E	C	İ	K		D	A					
19	O	N	S		E	K	E	N	E	K					
20	R	A		İ	L		Ş	A	S	İ					



		1				7		
	5		9		7		2	
8		7		1		4		5
	3		1		5		9	
		5		7		1		
	7		3		2		4	
6		9		4		2		3
	4		5		6		1	
		2				6		

Sudoku Yapamayanlar İçin

		3		5		6		
	7				6		4	
8			7					9
	6				8	5		
4				9				7
		1	2				3	
3					5			6
	8		9				1	
		2		1		4		

Sudokusuz Yapamayanlar İçin



YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

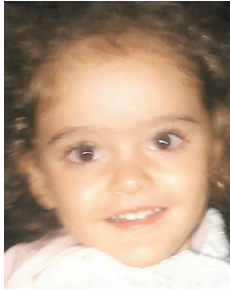
(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)



Ülkü Bilge Özbayram, Ankara



Marcella Corio, İstanbul



Stefani Kertis, İstanbul



Ali Dursun, İstanbul



Tuana Doğan, İstanbul



Öykü Yanmaz, İstanbul



Doğa Yanmaz, İstanbul



Arda Yanmaz, İstanbul



Defne İncegöz, İstanbul



Yiğit Eren Güney, Ordu



Nisan Özmen, İzmir



Zeynep Ergin, Karabük



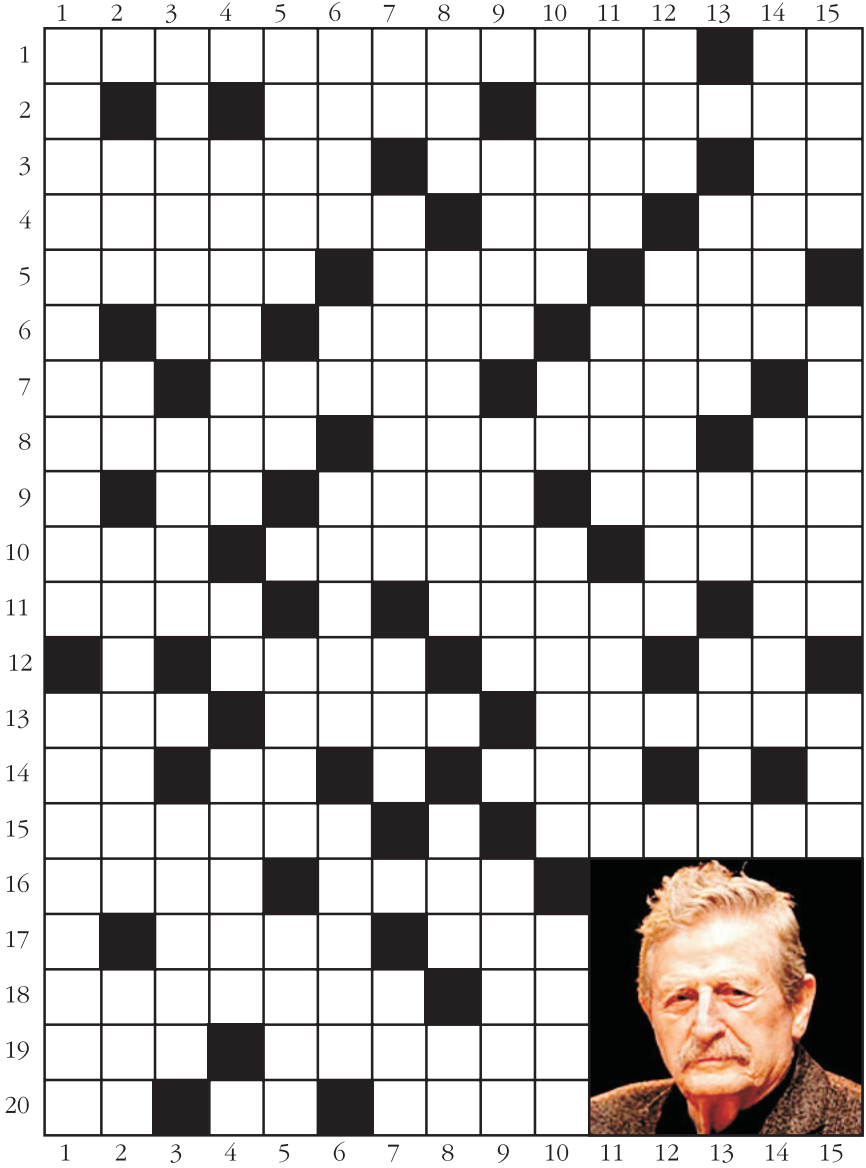
Niyazi Saygın ve Ömür Zeynep Demirli, İzmir



Öykü Sözbilen, Bursa



Bengisu Sürek ve Eyüp Kağan, Samsun



Bulmacanın çözümü 150. sayfadadır.

BULMACA

Filiz Leloğlu Oskay



SOLDAN SAĞA: **1-** Türk tiyatrosuna uzun yıllar emek vermiş olup geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz fotoğrafta görülen sanatçımız.- Nazi hücum kıtası. **2-** Başka.- Kazak başkanlarına verilen ad. **3-** Erzincan'ın bir ilçesi.- Lifleri dokumacılıkta kullanılan bir bitki. Bir nota. **4-** Tuzlu sularda yaşayan bir balık türü.- Bir mastar eki.- Kurşun boruların ağzını açmakta kullanılan, ucu sivri bir çeşit takoz. **5-** 17. Yüzyılda yaşamış olan ünlü Osmanlı tarihçisi. - Fiyat.- Bön, avanak. **6-** Sodyumun simgesi.- Birleşimindeki hidrojenin yerine maden alarak tuz oluşturan hidrojenli birleşik.- Makinelerde hareketli bölümleri içine alan hareketli veya sabit parça. **7-** Çin'in plaka imi.- Kartalgillerden yırtıcı bir kuş. Düzgün sarılmış halat yumağı. **8-** Asya'da bir başkent.- Tekstil.- Kilometrenin kısa yazılışı. **9-** Tarla sınırı.- Yanıcı veya yakıcı bir maddenin sürekl olarak yanmasından doğan itiş gücü ile hareket eden düzenek.- Bir burç adı. **10-** Rütbe veya kідemce küçük olan asker.- Rüzgarların sebep olduğu bir yeryüzü şekli.- Masallarda adı geçen efsanevi kuş. **11-** '... Armstrong' (Aya ilk defa ayak basan ABD'li astronot.- Gözlem.- Yeryüzü kıvrımı. **12-** Bir ulaşım aracı.- Kur'anda bir sure.- Tuzağa düşürülen şey. **13-** Hafif bir tür spor ayakkabı.- Karadeniz'de yer alan bir iç deniz.- Şehir içinde ağaçlı, geniş cadde. **14-** Aktinyumun simgesi.- İsim. İran'da yaşamış eski bir uygarlık. **15-** Ege'de Yunanistan'a ait bir ada.- İlahi kaynaklı bir kitap. **16-** Önüne geldiği kelimeye zıt anlamı katan bir ek.- Yapıt. **17-** Binek hayvanlarının sırtına konulan, oturmaya yarayan nesne.- Afrika'da bir ülke. **18-** Aydın iline bağlı bir belde.- Rusçada evet. **19-** Yabancı bir ağırlık ölçüsü birimi.- Ekilmek amacı ile ayrılmış arazi. **20-** Eski Mısır'da bir tanrı.- Vilayet.- Motorlu kara taşıtlarının iskelet bölümü.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: **1-** 'Susuz Yaz', 'Acı Hayat' gibi filmlerinin yanısıra pek çok filmin yönetmenliğini yapmış olup geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz sinemacımız.- Gösterişi seven, varlıklı kimse. **2-** Üzüntü verme.- Kalsiyumun simgesi.- Acıyarak ve koruyarak seven, şefkatli,- Yunancada bir sayısı. **3-** Tefvik Fikret'in çocuklar için yazdığı şiirlerden oluşan yapıtı.- '... Sungur' (Türkiye'nin ilk ilüzyon sanatçısı).- Basketbolda topu hatalı sürme. **4-** Dört köşe yelkenleri boğarak yüzeylerini küçültme işi.- Litrenin kısa yazılışı.- Bayanların özel gecelerde giydiği şık giysi. **5-** Tayland'da yardımcı muhtaç çocuklar için kurulmuş uluslar arası bir yardım örgütü.- '... Emir' (Cecil Demille'nin bir filmi).- 'Şevket ...' 'Hayat Böyledir', 'Eşref Saati' adlı yapıtları da bulunan gazeteci ve yazarımız).- Ölüm zamanı. **6-** Yaşı küçük olduğu hâlde çözeri ve davranışları büyükmüş gibi olan çocuk.- Balık yakalama gereci.- Dalgaların kayaları aşındırmasıyla oluşan yeryüzü şekli.- Antalya'nın bir ilçesi. **7-** İlgi eki.- Rastlantı.- Cilve.- Yağı alınmış süttен veya yoğurttan yapılan peynir. **8-** Güç.- Eski çağlarda yaşamış ve nesli tükenmiş bir hayvan.- Zilli bir kasnağa geçirilmiş kursak zarından oluşan çalđı.- Olumsuzluk belirten bir ek. **9-** Kütahya'nın bir ilçesi.- Filistin'e eskiden verilen ad.- Tunus'ta bir liman kenti. **10-** Posta arabası sürücüsü.- Eski dilde yüz.- Hedefi tutturma.- İçki dağıtan kişi. **11-** Giysinin belden aşadığa kalan bölümü.- Birçok ipin örülmesiyle oluşturulan, balıkcılıkta kullanılan halat.- Sessiz, dingin. **12-** Akira Kurasawa'nın bir filmi- İçten bağlılık. **13-** İngiliz havayolu birliğinin kısa adı.- Radonun simgesi.- Eski bir Türk boyu. **14-** Fakirlere verilen para.- Antalya'da turistik bir körfez. **15-** Kimyada artı uç.- Argoda hile, düzen.- Kabul etmeme. filizoskay@butundunya.com.tr



SATRANÇ

Mustafa Yıldız

OLİMPİYAT



40.Satranç Olimpiyatı İstanbul'da yapıldı. Erkeklerde Ermenistan ve Rusya eş puanla 1.-2. oldular. Bayanlarda ise Rusya takımı tek başına 1. oldu.

**Kramnik(Rusya) – Naiditsch
(Almanya), İstanbul, 2012**

Bozuk
piyon ya-
pısına kar-
şın beyaz-

ların figürleri daha etkili, siyah fil hiç çalışmıyor. Merkezin açılması beyaza yarayacak.

25.g4! Şah kanadındaki bingçeç yapıyı ortadan kaldıran ve e4 karesini zayıflatan piyon fedası. 25...fxg4 26.Ad2 e3? 27.Kxe3 Kxe3 28.Kxe3 Şc7 29.Ke6 Açık hattaki beyaz kale buldozer gibi. 29...Vxe6 30.dxe6 Kxd2 Eski Dünya şampiyonunun vezirine karşı kale ve piyonla oynamak hiç kolay değil. Siyah birkaç hamle sonra terk etti. 1-0



İvanchuk-Wang, İstanbul, 2012

Siyahın atı isteyen son hamlesi bir hata. İvanchuk atı kaçırmıyor, f ve g dikeylerini açarak bitirici bir saldırı başlatıyor.

22.fxg6 fxe5 23.Kf7 Vc6 24.gxh7+ Şxf7 Attan sonra kale de gitti ama siyah şah çok zor durumda. 25.Kf1+ Şe7 26.h8V Kxh8 27.Vg7+ Şd6 28.dxe5+ Şd5 siyah terk etti çünkü 3 hamlede mat var: (29.Kd1+ Şe4 30.Vg5 Vxa4 31.Kxd4+)

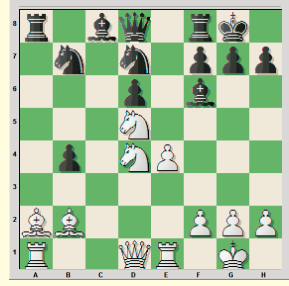


İSTANBUL FESTİVALİ

40. Satranç olimpiyatlarının yapıldığı CNR salonlarında aynı tarihlerde 11. İstanbul Satranç Festivali de yapıldı. 109 sporcunun yarıştığı A Kategorisinde FM Reyhan Doğan 8/9 puanla birinci oldu. Doğan, IM normlarını da tamamladı.

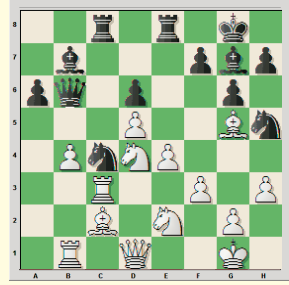
Reyhan - Javakhadze, İSF 8. Tur

Yandaki konumda Reyhan, c6 karesinin zayıflığından yararlanıyor. Sonraki hamlede kale kaybını gören siyah, vezirinden vazgeçerek karşı oyun deniyor. 21.Ac6 Fxb2 22.Axd8 Kxd8 23.Kb1 Fc3 24.Axc3 bxc3 25.Vd5! Ae5 26.Ka1 Ka5 27.Vd4 Kc5 28.Kec1 Ac6 29.Ve3 Ab4 30.Kxc3 Ac2 31.Kxc2 Kxc2 32.Fxf7!+(Kaliteyi geri alma girişimi. 32.Şxf7 33.Vb3+ ve 34.Vxc2) 32...Şg8 33.Fd5 Ac5 34.h3 Hava deliği. 34...Fa6 35.Vg5 Kf8 36.Ve7 Kcx2 37.Vxd6 Çoklu tehdit. Siyah bir figür daha kaybedecek. 37... Ff1 38.Vxc5 1-0

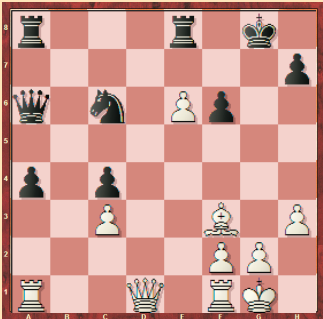


Azaladze – Reyhan, İSF 7. Tur

d4'teki at çifte açmazda. Ona doğrudan bir tehdit oluşturamayınca siyah, onu savunana e2 atına saldırıyor ve sonuç alıyor: 30...Ag3! 31.Şh2 Axe2 32.Axe2 Fxc3 Kalite kazanıldı. 33.Axc3 Ae3 34.Aa4 Vc7 35.Fxe3 Vxc2 36.Vd4?? Başarısız bir atak denemesi. 36... Vxb1 37.Vf6 Kc1!... 38.Fd4 Kh1+ 39.Şg3 Ve1+ 40.Şg4 Fc8+ 41.Şg5 Vg3+ 42.Şh6 Kxh3 43.gxh3 Vxh3 44.Şg5 Vg3+ 45.Şh6 Vh2+ Beyaz terk etti. 0-1



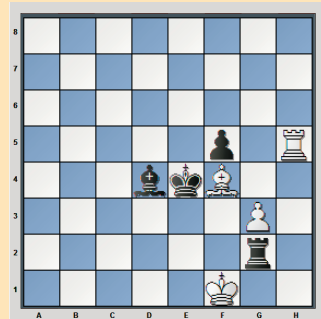
ATAK Sargissian-Dimakiling



Beyaz Kazanır

myildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU Grischuk-Kamsky



Siyah Kazanır

Çözüm 150. sayfadadır.

BİZE GÖNDERİLEN KİTAPLARDAN



Milli Mücadele'de Trabzon

Sabahattin Özel

Türkiye İş Bankası
Kültür Yayınları



Milli Mücadele'nin genel anlamda tarihi herkesçe biliniyor. Kentlerdeki izler ve kişisel anılar ortaya çıktıkça kurtuluş savaşı destanı daha da büyüyor ve görkemi göz kamaştırıyor. Milli Mücadele konusunda belgeye dayalı yapıtlar kazandırmayı sürdüren Prof. Dr. Sabahattin Özel Birinci Dünya Savaşı sırasında gizli antlaşmalarla daha savaş sona ermeden 1916 yılında işgal edilen kentlerden biri olan Trabzon'un ulusal uyanışa öncülüğünü anlatıyor. Trabzon'da yayımlanan İstikbal Gazetesi başta olmak üzere çeşitli kaynaklardan yararlanarak hazırladığı kitaba yazar, henüz Milli Mücadele literatürüne mal olmamış belge niteliğinde otuz iki metni de ek olarak kamuoyuna sunuyor. Trabzon'un işgal öncesi ve sonrası durumu; dış güçlerin Trabzon üzerindeki hayalleri, planları gözler önüne serilirken, kendini kurtarma savaşımı içindeyken yurdun dört bir yanına da

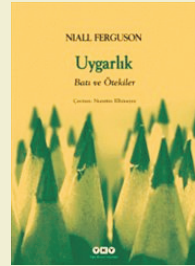
kol kanat germeye çalışan Trabzon'u, kentte kurulan dernekleri, ülkesi için çırpınan yürekleri anlatıyor. Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışından sonra Kuvayı Milliye ve onun karşısındaki güçlerin eylemlerini anlatıyor. Trabzon'dan göçenlerin yaşadığı acılar, kent mimarisinin işgal sırasında özellikle evlerin ahşap kısımlarının yakacak, askeri ve diğer amaçlar için kullanılmak üzere sökülmesi ile yok edilişi de aktarılıyor: “Son yıllarda her konuda Türk Milletini suçlamak adeta bir moda haline gelmiş görünmektedir. Avrupa'da azınlık haklarının zerresi yokken, inançlarından dolayı hayat hakkı bulamayan insanları bağrına basan bir kültürü sorumlu göstermek büyük bir haksızlık ve yanlıdır. Vurguladığımız olguda sorumlu kuşkusuz Batı Emperyalizmi ve onun maşalığını üstlenenlerin Anadolu Macerası ve Megali İdea siyasetidir”

Uygarlık

Batı ve Ötekiler

Niall Ferguson

Yapı Kredi
Yayınları



Batı bir yandan kendisinin dışında kalan dünyayı ele geçirme ve elde tutma savaşı verirken öte yandan kendini

de sorguluyor. “Bu kitabın ele aldığı ana soru gittikçe bana bir modern çağ tarihçisinin ortaya atabileceği en ilginç soru gibi görünüyor. Avrasya kara külesinin batı ucundaki bir kaç küçük siyasal yapı, 1500 dolaylarından itibaren Doğu Avrasya'nın daha kalabalık ve bir çok bakımdan daha gelişkin topluluklarını da kapsamak üzere dünyanın geri kalan kesimine egemen olma yolunda tam olarak niçin girdi? Buna bağlı ikinci sorum şu: Batı'nın geçmişteki üstünlüğüne ilişkin iyi bir açıklama bulabilirsek, geleceği konusunda bir öngörü ortaya koyabilir miyiz? Bu gerçekten Batı dünyasının sonu ve yeni bir Doğu çağına geçiş mi demektir? Başka bir ifadeyle, insanlığın daha büyük bir kısmının Batı Avrupa'da Rönesans ve Reform hareketinin ardından ortaya çıkan uygarlığa -bilim devrimiyle ve Aydınlanma süreciyle hareket geçen, Atlantik'in öte yakasına ve ta Avustalezya'ya kadar yayılan, devrim sanayi ve imparatorluk çağlarında doruğuna ulaşan uygarlığa- az bağlı olduğu bir çağın sönüşüne mi tanık olmaktayız?” diyerek sorular soran, yanıtlar arayan yazar: “Barbar ve ilkel güçler 1938'de yurtdışında en başta da Almanya'daydı. Ne var ki, daha önce gördüğümüz üzere Churchill'in düşkün olduğu özgürlük ve meşru yönetim değerleri gibi, onlar da Batı uygarlığının ürünleriydi(...) Nurettin Elhüseyni'nin nefis çevirisiyle Batı ve Doğu arasında sıkışan dünyanın durumu.

Dünya Kadın
Şairlerinden

Kadının Hâlleri

Selahattin Yıldırım

Agora Kitaplığı



Dünyanın bilinen en eski şairi bir kadındı: Enhenduana. Kadının şiirle olan bağı binlerce yıldır sürüp gidiyor. Acılı ve sevinçli günlerde kadınların ağızlarından ezgili, sevinçli dökülen sözcükler her tüten ocaktan yükselir. Selahattin Yıldırım meraklarını gidermek için başladığı amatörcü çalışma, yıllar sonra özgün bir yapıta dönüşmüş. Kitapta kadınlar kadınlıklarını anlatıyor. Anelik, aşk, ayrılık/terk, bağımsız, bilge, bohem, çilekeş, dayanışmacı/direniş, dil/sözcükler, dost, Dünya'ya/Evren'e bakış, Erkeğe bakış, eş, ev/mekan, hasta, hayvan sevgisi, kadının kadına bakışı, kalp, müzikal, ölüm, özgürlük, sadakat,-/vefa, savaş ve şiddet karşıtı, sevgi, sevişme, siyahi, sorgulama, sufi, şair-/şiir, şikayet, tutsak/sürgün, yalnızlık, yaşlılık, yazar/sanat... adlarını taşıyan bölümlerde kadınlar kendilerini anlatıyor. Şair Maya Angelou'nun dizelelerinde olduğu gibi: “Şiir, insanların ne olduğunu anlatır bize./Neden tökezlediklerini ve düştüklerini/ve nasıl mucizevi bir biçimde ayağa/kalkabileceğimizi, söyleyebilir bize”.



BİR FOTOĞRAF BİN SÖZCÜĞE BEDELDİR

Gönderi: BARIŞ AKYOL, İSTANBUL





Bütün Dünya'ya Abone Olun Derginiz Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya derginize abone olmak şimdi çok kolay.
Artık bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla abonelik işlemlerinizi
yaptırabilir ve derginizi her ay kapınızdan alabilirsiniz.
Hemen abone olun, uygun ödeme koşullarından yararlanın...

Bütün Dünya Abone Servisi:
Tel: (0312) 234 14 34 - Dahili: 1069
E-posta: abone@butundunya.com.tr

Bütün Dünya

İBRAHİM ÇALLI



1880 yılında doğdu, resimlerden birini gösterdiği ressam Şeker Ahmet Paşa tarafından Sanayi-i Nefise'ye çağrıldı. Orada Osman Hamdi'yle tanıştı. Başarılı öğrencilik yaşamı sonucu Paris Güzel Sanatlar Okulu'na gönderildi. Paris'te de farklı akımlardan, özgürlükçü resim anlayışından çok etkilendi.

1914 yılında Akademi'ye hoca olarak döndü.

Türk resminde yeni bir dönemin başlamasına neden oldu. Portre ressamlığı denildiğinde akla ilk gelen isimlerden biridir. Çok başarılı Atatürk portreleri yapmıştır. Atatürk'le en çok birlikte olan ve kendisine defalarca poz veren

Atatürk'ü en güzel yorumlayan sanatçıdır.

1935 yılında yaptığı yukardaki “Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa” adlı yapıtı, Mimar Sinan Üniversitesi koleksiyonunda bulunmaktadır.

1960 yılında yaşamını yitirmiştir.

ISSN 1301-7608



9 771301 760320